T.C.
MARMARA ÜNİVERSİTESİ
TÜRKİYAT ARAŞTIRMALARI ENSTİTÜSÜ
BİLGİ VE BELGE YÖNETİMİ ANA BİLİM DALI

ÇOCUK EDEBİYATINDA OKUMA KÜLTÜRÜ VE KÜTÜPHANE ALGISI: DANIEL KIRK'ÜN KÜTÜPHANE FARESİ SERİSİ ÖRNEĞİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

ÖZGE ÜLKÜ FAKIOĞLU

İSTANBUL 2024

T.C.
MARMARA ÜNİVERSİTESİ
TÜRKİYAT ARAŞTIRMALARI ENSTİTÜSÜ
BİLGİ VE BELGE YÖNETİMİ ANA BİLİM DALI

ÇOCUK EDEBİYATINDA OKUMA KÜLTÜRÜ VE KÜTÜPHANE ALGISI: DANIEL KIRK'ÜN KÜTÜPHANE FARESİ SERİSİ ÖRNEĞİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

ÖZGE ÜLKÜ FAKIOĞLU

DANIŞMAN
DOÇ. DR. MEHLİKA KARAGÖZOĞLU ASLIYÜKSEK

İSTANBUL 2024

İÇİNDEKİLER

ÖN SÖZ III
ÖZET IV
ABSTRACT V
KISALTMALAR VI
ŞEKİL LİSTESİ VII
GİRİŞ 1
BİRİNCİ BÖLÜM 4
1. OKUMA KÜLTÜRÜ VE KÜTÜPHANE ALGISI 4
1.1. Okuma Kültürü 4
1.1.1. Okuma Kültürü Kavramı 4
1.1.2. Okuma Kültürünün Unsurları 5
1.1.3. Okuma Kültürü Kazandırmada Araçlar 7
1.2. Kütüphane Algısı 9
1.2.1. Kütüphane Algısı Kavramı 9
1.2.2. Bilimsel Çalışmalarda Kütüphane Algısı 11
1.2.3. Okuma Kültürünü Geliştirmede Doğru Kütüphane Algısı 14
İKİNCİ BÖLÜM 17
2. ÇOCUK EDEBİYATI 17
2.1. Çocuk Edebiyatı Kavramı 17
2.2. Dünyada Çocuk Edebiyatı 19
2.3. Türkiye'de Çocuk Edebiyatı 21
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM 27
3. KÜTÜPHANE FARESİ SERİSİNDE OKUMA KÜLTÜRÜ VE KÜTÜPHANE ALGISI 27
3.1. DANIEL KIRK'ÜN KÜTÜPHANE FARESİ SERİSİ 27
3.1.1. Daniel Kirk 27
3.1.2. Kütüphane Faresi Serisi 31
3.1.2.1. Kitap 1: Kütüphane Faresi 33
3.1.2.2. Kitap 2: Kütüphane Faresi: Bir Dostun Öyküsü 34
3.1.2.3. Kitap 3: Kütüphane Faresi: Dünya Seyahati 35
3.1.2.4. Kitap 4: Kütüphane Faresi: Evim Güzel Evim 36
3.1.2.5. Kitap 5: Kütüphane Faresi: Bir Müze Macerası 37

3.2. Serinin Çocuk Edebiyatının Temel Unsurlarına Göre İncelenmesi 38
3.2.1. İç Yapı Unsurlarına Göre İnceleme 38
3.2.2. Dış Yapı Unsurlarına Göre İnceleme 50
3.2.3. Serinin "Çocuklara Seslenen Yazınsal ya da Öğretici Kitapları Değerlendirme Ölçeği"ne Göre İncelenmesi 63
3.3. Serinin Kütüphane Bilimine Göre İncelenmesi 63
3.3.1. Kütüphanenin Temel Unsurlarına Göre İnceleme 63
3.3.1.1. Kütüphane Mekânı 63
3.3.1.2. Kütüphane Personeli 77
3.3.1.3. Kütüphane Kullanıcıları 82
3.3.1.4. Kütüphane Koleksiyonu 90
3.3.1.5. Kütüphane Bütçesi 96
3.3.2. Serinin Kütüphane Hizmetlerine Göre İncelenmesi 97
3.3.2.1. Teknik Hizmetler 98
3.3.2.2. Kullanıcı Hizmetleri 101
SONUÇ VE ÖNERİLER 108
KAYNAKÇA 111
EKLER 116

ÖN SÖZ

Günümüzde, okuma alışkanlığı ve kitap sevgisi kazandırmanın önemi her geçen gün daha fazla anlaşılmaktadır. Çocukluk dönemi, bireylerin okuma kültürünün temellerini attığı ve bu kültürü yaşam boyu sürdürebileceği kritik bir dönemdir. Kitaplar, sadece bilgi kaynağı olarak değil, aynı zamanda çocukların hayal dünyalarını zenginleştiren, duygusal ve sosyal gelişimlerine katkı sağlayan önemli araçlar olarak da ön plana çıkmaktadır. Kütüphaneler ise bu sürecin vazgeçilmez mekânlarıdır. Bu tez, çocuk kitapları aracılığıyla, çocukların kitaplara ve kütüphanelere olan ilgisini artırmak, onların okuma alışkanlıklarını geliştirmek ve bu süreçte karşılaştıkları edebi eserlerin niteliğini değerlendirmek amacıyla, okuma kültürünün ve kütüphane algısının yaygınlaştırılmasında önemli bir rol üstlenmeyi hedeflemektedir.

Tez çalışmam boyunca gösterdiği ilgi ve bilgi birikimiyle bana yol gösteren, takıldığım noktalarda sorularımı güler yüzü ve naifliği ile cevaplayan, değerli danışman hocam Doç. Dr. Mehlika Karagözoğlu Aslıyüksek'e en içten teşekkürlerimi sunarım. İlgisi, anlayışı ve yapıcı eleştirileri için minnettarım.

Bu süreç boyunca, zorlu anlarda verdiği moral ile bu çalışmayı tamamlama sürecimde bana ilham veren, dostluğu bu yolculuğun en güzel yanlarından biri olan sevgili dostum, aynı zamanda Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi Kütüphane Daire Başkanı Asude Tavus'a; muzipliği ve neşesiyle her zaman yüzümü güldüren, üniversite sınıf ve mesai arkadaşım, Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi Kütüphane Şube Müdürü Emrah Karabulut'a; birlikte yol aldığım Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi Kütüphane ekibindeki değerli arkadaşlarıma, bu tez sürecinde sağladığınız destek ve yardımlar için teşekkür ederim.

Hayatım boyunca bana verdikleri sınırsız sevgi, destek ve cesaret ile her zaman yanımda olan annem Ayten Ülkü ve babam Yavuz Ülkü'ye; güzel varlığını ve desteğini her an yanımda hissettiğim kardeşim Büşra Ülkü'ye en derin teşekkürlerimi sunarım.

Bu çalışmayı gerçekleştirmemde gösterdiği sabrı, fedakarlığı ve sevgisi için sevgili eşim Mehmet Fakıoğlu'na; tezimin konusuna ilham kaynağı olan, hayatımın en kıymetli parçası oğlum Sarp Fakıoğlu'na sonsuz teşekkür ederim.

Özge Ülkü Fakıoğlu

Kasım, 2024

ÖZET

Okuma kültürü, bireylerin düzenli olarak okuma alışkanlığı kazanmalarını, okuma sürecini bir keyif ve ihtiyaç olarak görmelerini, okuduklarını anlamlandırabilmelerini ve bu bilgileri yaşamlarına entegre edebilmelerini ifade eder. Bu kültür, erken yaşlardan itibaren şekillenmeye başlar ve yaşam boyu devam eder. Okuma kültürü, bireyin sadece bilgi edinme amacıyla değil, aynı zamanda kendini geliştirme, hayal gücünü besleme, farklı bakış açıları kazanma ve estetik bir zevk elde etme amacıyla okuma alışkanlığını sürdürmesi anlamına gelir.

Daniel Kirk tarafından yazılan ve resimlenen *Kütüphane Faresi* serisi, hem çocuk edebiyatının temel unsurları hem de kütüphane bilimi açısından değerlendirilmiştir. Serinin metinleri ve görselleri, doküman inceleme ve içerik analizi yöntemleri kullanılarak detaylı olarak incelenmiştir. Nitelikli bir çocuk edebiyatı eseri olan *Kütüphane Faresi* serisinin çocukların okuma kültürünü geliştirmesi ve kütüphanelere karşı olumlu bir algı kazandırması açısından başarılı bir çalışma olduğu tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Okuma kültürü, Kütüphane algısı, Çocuk kitapları, Kütüphane

ABSTRACT

Reading culture refers to individuals gaining the habit of reading regularly, seeing the reading process as a pleasure and a need, being able to make sense of what they read, and being able to integrate this information into their lives. This culture begins to take shape from an early age and continues throughout life. Reading culture means that an individual continues to read not only for the purpose of gaining information, but also for the purpose of self-development, feeding their imagination, gaining different perspectives, and obtaining aesthetic pleasure.

The Library Mouse series, written and illustrated by Daniel Kirk, has been evaluated in terms of both the basic elements of children's literature and library science. The texts and visuals of the series were examined in detail using document review and content analysis methods. It has been determined that the *Library Mouse* series, which is a qualified work of children's literature, is a successful work in terms of developing children's reading culture and giving them a positive perception towards libraries.

Keywords: Reading culture, Library perception, Children's books, Library

KISALTMALAR

%	: Yüzde
ABD	: Amerika Birleşik Devletleri
a.g.e.	: Adı geçen eser
a.e.	: Aynı eserdeki aynı yer
bs.	: Basım
çev.	: Çeviren
drl.	: Derleyen
DOS	: Dewey Onlu Sınıflama Sistemi
ed.	: Editör
haz.	: Hazırlayan
IFLA	: International Federation of Library Associations and Institutions
Kitap 1	: *Kütüphane Faresi*
Kitap 2	: *Kütüphane Faresi: Bir Dostun Öyküsü*
Kitap 3	: *Kütüphane Faresi: Dünya Seyahati*
Kitap 4	: *Kütüphane Faresi: Evim Güzel Evim*
Kitap 5	: *Kütüphane Faresi: Bir Müze Macerası*
NYHK	: New York Halk Kütüphanesi
MEB	: Millî Eğitim Bakanlığı
P4C	: Philosophy for Children
s.	: Sayfa
TDK	: Türk Dil Kurumu
TKD	: Türk Kütüphaneciler Derneği
TO-KAT	: Ulusal Toplu Katalog
vb.	: Ve bu gibi
yay. haz.	: Yayına hazırlayan
yy.	: yüzyıl

ŞEKİL LİSTESİ

Şekil 3.1. Yazarın hazırlamış olduğu boyama sayfaları 28
Şekil 3.2. Yazarın hazırlamış olduğu kitap ayracı örnekleri..... 29
Şekil 3.3. Yazarın hazırlamış olduğu yazma ve çizme ipuçları..... 29
Şekil 3.4. “Library Mouse: A Writer's Dictionary” (Kütüphane Faresi: Bir Yazarın Sözlüğü) kitap kapağı 30
Şekil 3.5. “Library Mouse: A Writer's Dictionary” (Kütüphane Faresi: Bir Yazarın Sözlüğü) kitabı içerik örnekleri 31
Şekil 3.6. Kitap 1: Kütüphane Faresi..... 33
Şekil 3.7. Kitap 2: Kütüphane Faresi: Bir Dostun Öyküsü..... 34
Şekil 3.8. Kitap 3: Kütüphane Faresi: Dünya Seyahati 35
Şekil 3.9. Kitap 4: Kütüphane Faresi: Evim Güzel Evim..... 36
Şekil 3.10. Kitap 5: Kütüphane Faresi: Bir Müze Macerası..... 37
Şekil. 3.11. Kütüphane Faresi Sam ve Sarah karakteri..... 41
Şekil. 3.12. Kütüphane görevlisi Bayan Forrester karakteri..... 42
Şekil. 3.13. Kütüphane kullanıcısı Tom karakteri 43
Şekil. 3.14. Büyük Sanatçı kedi, köstebek, Sam ve Sarah karakterleri 43
Şekil. 3.15. Olayın geçtiği kütüphane mekânı görseli 47
Şekil. 3.16. Kütüphane mekânı içinden bir görsel..... 48
Şekil. 3.17. Olayın geçtiği müze mekânı görseli 49
Şekil. 3.18. Cinsel rollere uygun seçilmiş kıyafet örneği 50
Şekil 3.19. Kitap 1: Kütüphane Faresi kapağı 52
Şekil 3.20. Kitap 1: Kütüphane Faresi iç kapağı 53
Şekil 3.21. Kitap 2: Kütüphane Faresi: Bir Dostun Öyküsü kapağı..... 53
Şekil 3.22. Kitap 2: Kütüphane Faresi: Bir Dostun Öyküsü iç kapağı 54
Şekil 3.23. Kitap 3: Kütüphane Faresi: Dünya Seyahati kapağı..... 55
Şekil 3.24. Kitap 3: Kütüphane Faresi: Dünya Seyahati iç kapağı..... 55
Şekil 3.25. Kitap 4: Kütüphane Faresi: Evim Güzel Evim kapağı 56
Şekil 3.26. Kitap 4: Kütüphane Faresi: Evim Güzel Evim iç kapağı 57
Şekil 3.27. Kitap 5: Kütüphane Faresi: Bir Müze Macerası kapağı 57
Şekil 3.28. Kitap 5: Kütüphane Faresi: Bir Müze Macerası iç kapağı 58
Şekil 3.29. Sayfa düzeni örneği 59
Şekil 3.30. Kitap içerisinde kullanılan yazı tipi örneği..... 61

Şekil 3.31. Yazarın suluboya tekniği yapmış olduğu resimler 62
Şekil 3.32. Kütüphane mekânı 64
Şekil 3.33. Kütüphane mekânı içerisinde etkinlik 65
Şekil 3.34. Kütüphane mekânında personel masası 67
Şekil 3.35. Kütüphane rafları üzerinde duran öğrenci projeleri 69
Şekil 3.36. Sam ve Sarah'ın inşa ettiği evler 71
Şekil 3.37. New York Halk Kütüphanesi olduğu düşünülen görsel 72
Şekil 3.38. Sam ve Sarah müzeyi keşfederken 73
Şekil 3.39. Müze mekânından görüntü 74
Şekil 3.40. Antik Yunan Heykeli 75
Şekil 3.41. Devasa resmedilen kedi fosili 75
Şekil 3.42. Antik Mısır'la ilgili görsel 76
Şekil 3.43. Kütüphane personeli ve kullanıcı 77
Şekil 3.44. Kütüphane personeli 78
Şekil 3.45. Kütüphane personeli ve kullanıcı ile olan iletişimi 80
Şekil 3.46. Kütüphane personelleri ve kullanıcılar 81
Şekil 3.47. Kütüphane Faresi Sam 83
Şekil 3.48. Kütüphane kullanıcısı küçük erkek çocuğu 84
Şekil 3.49. Kütüphane kullanıcısı Tom 86
Şekil 3.50. Kütüphane Faresi Sam ve Sarah 87
Şekil 3.51. Kütüphane Faresi Sam, Sarah ve inşa ettikleri evler 89
Şekil 3.52. Kütüphane koleksiyonu ve kitap okuyan Kütüphane Faresi Sam 91
Şekil 3.53. Kütüphane kaynaklarını kullanan Sam ve Sarah 94
Şekil 3.54. Sayfaları açık olan çeşitli kitaplar 95
Şekil 3.55. Sam ve Sarah müze hakkında araştırma yaparken 96
Şekil 3.56. Kütüphane personeli masası ve kataloglanmış kitaplar 99
Şekil 3.57. Teknik hizmet yapıldığına dair görsel 100
Şekil 3.58. Kütüphanede masal saati 102
Şekil 3.59. Sam'in hazırladığı "Yazarla Tanışma Günü" etkinliği 104
Şekil 3.60. "Yazar ve Çizerler Kulübü" etkinliği 105

GİRİŞ

Çocukların erken yaşlarda edindikleri okuma alışkanlıkları ve kütüphane sevgisi, onların yaşam boyu sürecek eğitim yolculuklarına sağlam temeller oluşturur. Okuma kültürünün ve kütüphane algısının çocukluk döneminde gelişmesi, bireylerin bilgiye erişim becerilerini, eleştirel düşünme yeteneklerini ve hayal güçlerini güçlendirmede önemli bir rol oynar. Bu doğrultuda, çocuk edebiyatının ve kütüphane hizmetlerinin bu süreçteki etkisi büyüktür.

Çocuk kitapları, çocukların okuma sevgisi kazanmalarında ve kütüphane alışkanlığı edinmelerinde önemli bir araçtır. Kitaplar, çocukların hayal dünyalarını genişletir, dil becerilerini geliştirir ve onlara farklı yaşam deneyimlerini tanıma fırsatı sunar. Bu nedenle, çocuk edebiyatının nitelikli ve yaşa uygun olması, çocukların okuma alışkanlıkları kazanmasında kritik bir öneme sahiptir. Özellikle resimli çocuk kitapları, okuma sürecini daha çekici ve eğlenceli hale getirerek çocukların kitaplarla bağ kurmasını kolaylaştırır.

Kütüphaneler ise çocukların kitaplara ve diğer bilgilendirici materyallere erişim sağlamaları açısından önemli mekânlardır. Çocuklar için tasarlanmış özel kütüphane programları ve etkinlikleri, onların okuma motivasyonlarını artırır ve kütüphane sevgisi kazanmalarına yardımcı olur. Kütüphaneler, çocukların sadece kitap okumalarını değil, aynı zamanda araştırma yapmalarını, bilgiye ulaşmayı öğrenmelerini ve sosyal becerilerini geliştirmelerini de destekler.

Çocukların okuma kültürü ve olumlu kütüphane algısının gelişiminde çocuk kitaplarının rolüne dikkat çeken bu çalışma üç bölümden oluşmaktadır.

İlk bölümünde, okuma kültürü ve kütüphane algısı konuları detaylı bir şekilde ele alınmıştır. Bu bölümde öncelikle okuma kültürünün tanımı yapılmış ve bireylerin düzenli, bilinçli ve anlamaya yönelik okuma alışkanlıkları edinmesini ifade eden bu kavramın, bireysel ve toplumsal yaşam üzerindeki etkilerine değinilmiştir. Okuma kültürünün geliştirilmesinde kitapların, kütüphanelerin ve eğitimin oynadığı kritik roller tartışılmıştır. Ayrıca, okuma kültürünün temel unsurları incelenmiş; okuma alışkanlıklarını etkileyen aile, okul, çevre gibi faktörler üzerinde durulmuştur. Bu bağlamda, okuma kültürü kazandırma araçları detaylandırılmış ve bu süreçte çocuk kitaplarının önemi vurgulanmıştır. Çocuk kitaplarının, çocukların okuma sevgisini geliştirmedeki rolü ve bu kitapların estetik, pedagojik ve eğitsel nitelikleri

değerlendirilmiştir. Aynı zamanda, çocukların kitaplar ve kütüphanelerle kurduğu ilişkinin, erken yaşlardan itibaren şekillendirilmesi gerektiği üzerinde durularak, kütüphanelerin okuma kültürü kazandırmadaki işlevi ele alınmıştır. Kütüphane algısının doğru bir şekilde oluşturulmasının, bireylerin yaşam boyu öğrenme süreçlerine nasıl katkı sağladığı tartışılmıştır. Bu bölüm, okuma kültürü ve kütüphanenin çocuk edebiyatı ile olan bağını anlamaya yönelik teorik bir zemin oluşturmuştur.

İkinci bölümünde, çocuk edebiyatı kavramı kapsamlı bir şekilde ele alınmış ve bu edebiyat türünün temel unsurları açıklanmıştır. Çocuk edebiyatının tanımından yola çıkarak, bu alanda üretilen eserlerin çocukların zihinsel, duygusal ve sosyal gelişimine katkıları üzerinde durulmuştur. Bölümde ayrıca, çocuk edebiyatının tarihsel gelişimi hem dünya genelinde hem de Türkiye bağlamında incelenmiştir.

Üçüncü bölümün ilk kısmında, serinin yazarı Daniel Kirk'ün yazarlık kariyeri ve yaratıcı süreçleri üzerinde durularak, onun edebi üslubu ve çocuk edebiyatına katkıları, *Kütüphane Faresi* serisi ve niteliği ele alınmıştır.

Üçüncü bölümün ikinci kısmında seri, çocuk edebiyatının temel unsurları olan iç yapı ve dış yapı unsurlarına göre incelenmiştir. Seri, ayrıca, çocuk edebiyatının temel unsurlarını bilimsel bir düzen içinde, belirli maddeler halinde sistematize eden "*Çocuklara Seslenen Yazınsal ya da Öğretici Kitapları Değerlendirme Ölçeği*" kullanılarak değerlendirilmiştir. Bu ölçek, Prof. Dr. Sedat Sever tarafından hazırlanmış ve "*Sanatsal Uyaranlarla Dil Öğretimi*" kitabında yayımlamıştır [1] Ölçeğin tez kapsamında kullanımı ile ilgili çalışmanın sahibi Prof. Dr. Sedat Sever ile iletişime geçilerek izin alınmıştır. Söz konusu içerik, bilimsel araştırmalarda uyulması gereken atıf ilkelerine uygun olarak tez kapsamında değerlendirilmiştir. İzin sürecine ilişkin yazışmalar talep edilmesi durumunda sunulabilecektir.

Üçüncü bölümün son kısmında, *Kütüphane Faresi* serisi kütüphanenin temel unsurlarına ve kütüphane hizmetlerine göre incelenmiş, çocukların okuma kültürü ve kütüphane algısı üzerindeki etkisi ve bu hizmetlerin çocuklara sunulma yöntemleri değerlendirilmiştir. Bu bağlamda, çocuk kitaplarında tanıtılan kütüphane hizmetlerinin çocukların okuma kültürü ve kütüphane algısını nasıl şekillendirdiği detaylı bir şekilde analiz edilmiştir.

[1] Sedat Sever, *Sanatsal Uyaranlarla Dil Öğretimi*, Tudem Yayıncılık, İzmir 2018, s. 156.

Tezde kullanılan *Kütüphane Faresi* serisine ait görseller, *Final Kültür Sanat Yayınları* ile iletişime geçilerek telif hakkı kapsamında kullanılmıştır. Kullanım için gerekli izinler alınmış olup, görseller yalnızca bu akademik çalışmanın amacı doğrultusunda, herhangi bir ticari kaygı güdülmeksizin kullanılmıştır. İzin sürecine ilişkin belgeler ve yazışmalar, gerektiğinde sunulmak üzere muhafaza edilmektedir.

Tezin hipotezi, "çocuk kitapları, çocuklara okuma kültürü kazandırma ve olumlu kütüphane algısı oluşturma konusunda bir araçtır. Daniel Kirk'ün *Kütüphane Faresi* serisi bu konuda iyi bir örnektir" olarak belirlenmiştir.

Tez kapsamında, Ulusal Toplu Katalog (TO-KAT), *Türkiye Makaleler Bibliyografyası, Türkiye Bibliyografyası,* Milli Kütüphane, Marmara Üniversitesi Kütüphanesi, Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi Kütüphanesi katalogları, *Türk Kütüphaneciler Derneği Bülteni, Türk Kütüphaneciliği, Bilgi Dünyası*, *Bilgi ve Belge Araştırmaları, Arşiv Dünyası*, *LAMRE Journal, Journal of Balkan Libraries Union* dergileri ile YÖK Dokümantasyon Merkezi Tezler Kataloğu taranmıştır.

Marmara Üniversitesi Kütüphanesi ve Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi Kütüphanesi bünyesinde yer alan *Hiperkitap, İdealonline, Turcademy* veritabanları, *Sobiad Atıf Dizini, TR Dizin,* taranmış ek olarak Google, Google Scholar, Google Lens ve TÜİK veri portalından yararlanılmıştır. Elde edilen kaynaklardan sadece tez kapsamında kullanılıp dipnot verilenler kaynakçada listelenmiştir.

BİRİNCİ BÖLÜM

1. OKUMA KÜLTÜRÜ VE KÜTÜPHANE ALGISI

Bu bölümde, okuma kültürünün nasıl oluşturulabileceği, kütüphanelerin bu süreçteki rolü ve özellikle çocuk edebiyatı aracılığıyla çocuklara bu kültürün nasıl kazandırılabileceği açıklanmaktadır. Ayrıca, okuma kültürü ve kütüphane algısının, eğitim politikaları, aile desteği ve toplumsal farkındalık yoluyla nasıl güçlendirilebileceği üzerine de durulmaktadır.

1.1. Okuma Kültürü

Okuma kültürü, bireylerin ve toplumların düzenli olarak okuma alışkanlığı edinmeleri ve bu alışkanlığı günlük yaşamlarının bir parçası haline getirmeleri durumunu ifade eder. Toplumları oluşturan bireylerin, topluma kültürel katkı sağlayabilmeleri, düşünce dünyalarını sürekli geliştirebilmeleri okuma kültürü kavramının toplum içerisinde yer edinmesi ile mümkün olacaktır.

1.1.1. Okuma Kültürü Kavramı

Okuma kültürü kavramı, sadece kitap okumayı değil, dergiler, makaleler, dijital içerikler ve diğer yazılı materyallerin okunmasını da kapsar. Okuma kültürü, bilgi edinme, kişisel gelişim, eleştirel düşünme, eğlence ve sosyalleşme gibi çeşitli amaçlarla gerçekleştirilen bir kültür etkinliğidir. "Okuma kültürü, bireylerin okuma kültürü ile ilgili olarak edindikleri becerilerin, toplumda bir yaşam biçimine dönüşmesi olarak tanımlanabilir." [2] Okuma alışkanlığı, toplumun genel eğitim seviyesini, entelektüel kapasitesini ve sosyal gelişimini olumlu yönde etkiler. "Okuma kültürü, yazılı kültür ürünlerinin dünyasıyla tanışmış; tanıştığı bu dünyanın kendine sunduğu mesajları paylaşma, sınama, sorgulama yeteneğine ulaşmış; bunların sunduğu olanaklarla yaşamayı alışkanlık haline getirmiş bireylerin edinmiş olduğu kültürdür."[3]

> Kişilerin sahip olduğu okuma alışkanlıklarının toplumsal düzeyde temsil edilmesi, yani daha açık bir ifadeyle bütün bireylere yayılarak bir yaşam biçimi halini alması gerekmektedir. Okuma alışkanlıklarının bir yaşam biçimine dönüşmesinin kavramsal

[2] Sedat Sever, *Çocuk Edebiyatı ve Okuma Kültürü*, Tudem, İzmir 2019, s. 10.
[3] Sedat Sever, "Okuma Kültürü Edinme Sürecinde Türkçe Öğretiminin Sorumluluğu", *Okuma Kültürü ve Okullarda Uygulama Sorunları Toplantısı*, Milli Eğitim Bakanlığı, Ankara 2007, s. 108.

karşılığı olan okuma kültürü, toplumun olumlu yönde gelişen ve değişiminin sağlanması için mutlaka kazanılması ve kazandırılması gereken bir kültürdür.[4]

1.1.2. Okuma Kültürünün Unsurları

Okuma kültürünün unsurları, bireylerin okuma alışkanlıklarını geliştirmeleri ve bu alışkanlıkları yaşamlarının bir parçası haline getirmeleri için gerekli olan bileşenlerdir. Sever'e göre "Okuma kültürü, birbirini tamamlayan pek çok sürecin bir bütünüdür. Bu sürecin ilk basamağı görsel okur-yazarlık, ikinci aşaması okuma-yazma becerisi edinme, üçüncüsü de okuma alışkanlığı becerisi kazanmadır."[5]

Görsel okur-yazarlık, bireylerin görsel içerikleri anlama, yorumlama, analiz etme ve bu içerikler üzerinden etkili bir şekilde iletişim kurma yeteneğidir. Bu, yalnızca görsel materyalleri anlamayı değil, aynı zamanda bu materyalleri eleştirel bir şekilde değerlendirmeyi ve kullanmayı da içermektedir. Görsel okur-yazarlık, okul öncesi dönem çocuklar için okuma ve yazma yeteneğini kazanana kadar olan süreçte onların görsel okuma yapmaları için kullanılan bir yöntemdir. Görsel unsurları ve simgeleri tanıma, dikkat çekici unsurlarını ve detaylarını fark edebilme yaş grubu belirlenerek hazırlanmış resimli çocuk kitapları ile sağlanmaktadır.

Görsel okur-yazarlık evresi erken çocukluk döneminden başlayan ve yaşam boyu devam eden bir süreçtir. Bu dönemde, bebekler ve çocuklar çevrelerindeki görsel uyaranlara duyarlı hale gelir. Renkler, şekiller, basit resimler ilgilerini çeker. Çocuklar, resimli kitaplar aracılığıyla görsel okur-yazarlığın temellerini öğrenir. Görsel okur-yazarlık evresinde okuma kültürü, resimleri anlamlandırma ve hikâyelerle ilişkilendirme ile başlar.

"Okuma-yazma, sırasıyla dinleme ve konuşma becerilerinden sonra öğrenilen ya da kazandırılan becerilerdir."[6] Okuma yazma becerisi edinme, bireyin okuma ve yazma yeteneklerini kazanma sürecidir. Bu süreç, dil gelişiminin temel bir parçasıdır ve genellikle erken çocukluk döneminde başlar, ancak hayat boyu devam eden bir öğrenme ve gelişim sürecidir. Çocuk, görsel olarak algıladığı ve anlamlandırdığı okumayı, okuma-yazma becerisi kazanarak bir adım ileriye taşır. "Çocuklar, genellikle, ilköğretim

[4] Mehlika Karagözoğlu Aslıyüksek, "Giriş", *Okuma Kültürü ve Kütüphaneler*, ed. Mehlika Karagözoğlu Aslıyüksek, Hiperkitap, İstanbul 2021, s. 15.
[5] Sedat Sever, *Çocuk Edebiyatı ve Okuma Kültürü*, Tudem, İzmir 2019, s. 10.
[6] Serhat Adem Körkuyu, *Okuma Kültürü Edindirme Sürecini Etkileyen Temel Değişkenlerin İncelenmesi,* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara 2014, s. 16.

sürecinin ilk aylarında okuma-yazma becerisi edinir. O zamana kadar, bireysel olarak sadece görsel okuma yapabilen çocuk, bu dönemde harf adı verilen simgeleri tanımaya, seslendirmeye ve anlamlandırmaya başlar."[7]

Okuma kültürünün toplum içinde yaygınlaşabilmesi için okuma alışkanlığının bireyler tarafından edinilmiş olması gerekmektedir. Düzenli bir okuma alışkanlığı ise çocukluk döneminden başlamaktadır. Okuma yazma becerilerinin gelişmiş olması, okuma alışkanlığını destekler ve bireyin okuma sürecinden daha fazla keyif almasını sağlar.

> Okuma alışkanlığının hem toplumsal hem de bireysel düzeyde yararları söz konusu olmaktadır. Okuma alışkanlığının çocuk için bireysel yararlarını sıralayacak olursak, okuma alışkanlığı çocuğun;
> • zihinsel gelişimine doğrudan katkıda bulunur;
> • anadilini doğru ve yeterli bir biçimde kullanmasını sağlar;
> • kelime dağarcığının zenginleşmesine doğrudan yardım eder;
> • sağlıklı ve güçlü bir kişilik geliştirmesine katkıda bulunur;
> • iletişim becerisinin güçlenmesine yardımcı olur;
> • eğitim ve öğretim başarısını artırır.[8]

> Bilgilenme, kültürel gelişim ve aynı zamanda bilimsel ve eğitim odaklı faaliyetlerin temel aracı olan okuma eylemi bağlamında, ilk aşamanın ötesine geçerek, günümüzde artık farklı formatlarda da erişilebilen kitap, gazete, dergi vb. bilgi ve kültür ürünlerini okumaya başlayan bireyin, okuma eylemini düzenli, istekli ve tercihli biçimde yapması, "okuma alışkanlığı"nı (reading habits) ortaya çıkarmaktadır.[9]

Okuma kültürü, bireylerin kişisel gelişimi ve toplumların ilerlemesi için temel bir unsurdur. Bu alışkanlığın erken yaşlarda kazandırılması ve sürdürülmesi, bireyin hem kişisel hem de profesyonel hayatında başarılı ve tatmin olmuş bir birey olmasına katkıda bulunmaktadır. Okuma kültürünün eksikliği; bireysel anlamda bilgiye ulaşma, düşünme ve ifade becerilerini zayıflatırken, toplumsal düzeyde de eğitimden demokrasiye, ekonomik kalkınmadan kültürel zenginliğe kadar birçok alanda gerilemeye neden olabilmektedir. Bu nedenle, okuma kültürünün geliştirilmesi bireysel ve toplumsal bir sorumluluktur.

---

[7] Sedat Sever, *Çocuk Edebiyatı ve Okuma Kültürü*, Tudem, İzmir 2019, s. 13.
[8] Ayşe Gül Akşaçlıoğlu - Bülent Yılmaz, "Öğrencilerin Televizyon İzlemeleri ve Bilgisayar Kullanmalarının Okuma Alışkanlıkları Üzerine Etkisi", *Türk Kütüphaneciliği,* XXI/1, (2007), s. 6.
[9] Erol Yılmaz, "Okuma Alışkanlığı ve Okuma Kültürü Bağlamında Kitap Okuma Cezaları", *Okuma Kültürü ve Kütüphaneler*, ed. Mehlika Karagözoğlu Aslıyüksek, Hiperkitap, İstanbul 2021, s. 333.

1.1.3. Okuma Kültürü Kazandırmada Araçlar

Okuma kültürü kazandırma araçları, bireylerin okuma alışkanlıklarını geliştirmelerine yardımcı olan çeşitli yöntemler, etkinlikler ve materyalleri içerir. Okuma kültürü, erken çocukluk döneminde aile ile başlar ve okuma-yazma becerisi kazandıktan sonra eğitim ile devam eder. Okuma alışkanlığı kazanmış bir bireyin, okuduğunu anlamlandırması ve eleştirel bakış açısı ile bakabilmesi için nitelikli çocuk edebiyatı eserleri okuma kültürü kazandırması açısından oldukça önemlidir.

Okuma kültürünün kazandırılması için kullanılan en önemli araç kitaplar olmalıdır. Çocuğun kitapla tanışması, ilişki kurması, kitap sevgisinin kazandırılmış olması doğal olarak okuma kültürü algısını oluşturmaktadır. Erken yaşta, seçilen renkli, ilgi çekici ve nitelikli kitaplarla, aile içinde belirli saatlerde düzenli olarak kitap okuma etkinlikleri düzenlemek, çocukların okuma sevgisini arttırmakta ve okuma kültürünün temellerini atmaktadır.

> Okuma kültürü kazandırma aşamaları[nda], okul öncesi dönemde *görsel okuma,* ilkokul döneminde *dilsel okuma,* ortaokul döneminde ise *eleştirel okuma* edinimiyle birlikte "okuma kültürü edinme" sürecine ulaşılır. Bu nedenle önce aileye sonra okula ve dolayısıyla eğitim-öğretim sürecine önemli sorumluluklar düşmektedir.[10]

Okul ve okuma kültürü arasındaki ilişki, eğitim ve bireysel gelişim açısından kritik öneme sahiptir. Okullar, okuma kültürünü kazandırmak ve yaygınlaştırmak için ideal ortamlar sunmaktadır. Eğitmenlerin çocuklara, kendilerini aktif okuyucular olarak göstermeleri, uygun ve ilgi çekici kitaplar önermeleri, okuma hızlarını ve anlama becerilerini artırmak için okuma stratejileri öğretmeleri okuma kültürünü kazandırmak açısından oldukça önemlidir.

Bilgi kullanıcılarına çeşitli hizmetler sunduğu için okuma kültürünün desteklenmesinde kütüphanenin rolü ne kadar vurgulansa azdır. Kütüphanelerin okuma kültürünü teşvik etmedeki rollerinden bazıları arasında okuryazarlığı teşvik etmek, kaynak derinliği ve genişliği sunmak yer almalıdır. [11] Bu noktada nitelikli okul kütüphanelerinin varlığı da çok önemlidir. Okul kütüphaneleri, öğrencilere geniş bir yelpazede kitap ve farklı kaynaklar sunarak okuma kültürünü desteklemektedir. Farklı

[10] Ayşe Özgül İnce Samur, *Bireye Okuma Kültürü Edindirme İzlencesi,* (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara 2014, s. 18.

[11] Juliet C. Alex-Nmecha - Millie Nne Horsfall, "Reading Culture, Benefits, and the Role of libraries in the 21st century" (2019). *Library Philosophy and Practice (e-journal),* pp 1. https://digitalcommons.unl.edu/libphilprac/2836 [Erişim tarihi: 14.11.2024]

yaş gruplarına ve ilgi alanlarına yönelik kitaplarla dolu olan kütüphaneler, çocukların okuma zevklerini keşfetmelerine ve geliştirmelerine olanak tanımaktadır. Kütüphanelerde düzenlenen okuma etkinlikleri, kitap kulüpleri ve yazar buluşmaları öğrencilerin okuma alışkanlığı kazanmalarını teşvik eder.

Okuma Kültürü Kazandırma Aracı Olarak Çocuk Kitapları

Okuma kültürü kazanımı, erken çocukluk döneminde başlar ve yaşam boyunca gelişir. Birbirine bağlı bu süreçler, dinleme, okuma-yazma ve okuma alışkınlığı edinme ile devam eder. Okuma kültürü kazanımında çocuk kitaplarının etkisi oldukça büyüktür. "Çocuğun erken dönemden başlayarak duyu algılarını geliştiren çocuk edebiyatının etkili bir uyaranı olan çocuk kitaplarıyla tanışması, okuma eylemini yaşamının temel bir gereksinmesi olarak içselleştirmesine olanak tanır."[12]

Erken yaşta okuma alışkanlığı kazandırmada, ebeveynlerin veya öğretmenlerin, bebekler ve küçük çocuklar için resimli kitaplar, görsel öğelerle desteklenmiş hikayeleri okumaları, anlatmaları çocukta dinleme becerisini geliştirir. Dil gelişimini destekler, okuma alışkanlığının ve kültürünün temellerini atar. Nitelikli çocuk kitapları, çocukların dil becerilerini, hayal güçlerini ve sosyal becerilerini geliştirmelerine yardımcı olur. "Çocukta, dinleme, okuma, yazma, düşünme ve eleştiri kültürü edinme süreçlerinde en etkili uyaran dil, edebiyat, sanat ve estetik değeri taşıyan çocuk kitaplarıdır."[13]

Okuma- yazma becerisi edinen çocuğa, yaşını ve gelişim özelliklerini ön planda tutarak, ilgisini çekecek farklı türlerde kitaplar sunularak, çocuğun okuma zevki çeşitlendirilmeli ve okuma alışkanlığının kazandırılması sağlanmalıdır. "Temel okuma-yazma becerisinin kazanılmaya başlandığı dönemde; çocukların okul öğretiminde karşılaştığı metinlerin, öğretmenleri ya da aileleri tarafından seçilen-önerilen kitapların niteliği, onların öğrenimlerinin ileriki aşamalarında, okumamı alışkanlığı edinmiş birer okur olarak yetişmelerine önemli bir sorumluluk üstlenir."[14] Okuma alışkanlığı kazanmış bireyler, düzenli kitap okurlar ve çeşitli konularda okuma yelpazesine sahiptirler. Okumak, bireyin bilgi birikimini artırmasına ve farklı perspektiflerden bilinçlenmesine yardımcı olur. İyi bir çocuk kitabı, çocukların zihinsel, duygusal, sosyal ve ahlaki

---

[12] Ayşe Özgül İnce Samur, "Okuma Kültürü Edinme Sürecinde 'İlkokul Dönemi (6-10Yaş)'", *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, L/1, (2017), s. 212.
[13] Mustafa Ruhi Şirin, *Çocuk Edebiyatına Eleştirel Bir Bakış: Çocuk Edebiyatı Nedir? Ne Değildir?*, Uçan At Yayınları, İstanbul 2019, s. 109.
[14] Sedat Sever, *Çocuk ve Edebiyat*, Kök Yayıncılık, Ankara 2007, s. 17.

gelişimlerine büyük katkı sağlar. Bu da genel kültür seviyesini ve entelektüel gelişimi destekler.

Okuma kültürü kavramını içeren çocuk edebiyatı eserleri, çocuklarda bu kavramı daha da pekiştirmektedir. Okuma alışkanlığı kazanmış ve bunu günlük hayatının bir parçası haline getirmiş birey, okuduğunu sorgulamaya ve eleştirmeye başlar. Toplumsal anlamda, okuma kavramının yerleşmesi ve okuma kültürünün yaygınlaşabilmesi için erken çocukluk döneminden çocuk kitapları ile başlayarak yaşam boyu kitaplar aracılığı ile okuma kültürünün yaygınlaşması sağlanmaktadır.

1.2. Kütüphane Algısı

Kütüphaneler, kitaplar, dergiler, gazeteler, dijital kaynaklar ve diğer bilgi materyallerini toplayan, düzenleyen ve kullanıma sunan kurumlardır. Kütüphaneler, toplumların bilgiye erişimini ve bireylerin entelektüel gelişimini destekleyen yerler olarak tarih boyunca önemli roller üstlenmişlerdir.

> Kütüphanelerin ilk örneklerinden başlayarak günümüze kadar değişmeden gelen en tipik özelliği, düşünceler için bir özgürlük ortamı olması ve dermesine katılan her türden kaynağı da okur ve/veya kullanıcıya erişilebilir kılmak için değişik yaklaşımlar belirlemesidir.[15]

Kütüphanecilik literatüründeki tanımı ile kütüphane, "belirli ve sınırlı bir çevrenin ya da herkesin yararlanması için yazılı, basılı, görsel-işitsel ve çizgisel her türden yayınları toplayan, düzenleyen en elverişli yararlanma ortamını yaratacak araçları ve yöntemleri kullanarak çevresindekilere ulaştıran kuruluştur."[16]

1.2.1. Kütüphane Algısı Kavramı

Kütüphane algısı, bireylerin ve toplumun kütüphaneleri nasıl gördüğü, nasıl değerlendirdiği ve ne şekilde kullandığına dair genel bir anlayış ve tutumdur. Bu algı, kişisel deneyimler, toplumsal normlar, eğitim düzeyi, kültürel değerler ve medyanın etkisi gibi çeşitli faktörlerden etkilenir.

---

[15] Hasan Sacit Keseroğlu, "Kütüphane Üstüne Bir Deneme", *Bilgi Merkezleri: Kütüphaneler - Arşivler – Müzeler*, haz. Mehmet Ali Akkaya - Hüseyin Odabaş, Hiperyayın, İstanbul 2019, s. 11, https://Research.Ebsco.Com/Linkprocessor/Plink?İd=46e8a9d3-Fc14-38c3-9f67-Df06ae392a14 [Erişim tarihi: 23.08.2024].

[16] Jale Baysal, *Kütüphanecilik Alanında Yeni Kavramlar, Araçlar, Yöntemler*, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi, İstanbul 1987, s. 1.

Erken çocukluk döneminden başlayan ve yaşam boyu devam eden okuma alışkanlığı kazanımı ve okuma kültürü kavramlarının temelleri, toplumsal anlamda kütüphaneler ile mümkün olacaktır.

> Yaşam boyu öğrenme ve enformasyon okuryazarlığı kavramlarının öne çıktığı günümüzde, çocuklara okul öncesi dönemden başlayarak erken yaşta kütüphane kullanma alışkanlığı kazandırmak, onların ileriki yaşamlarında sürekli gelişimlerine ve kütüphaneye yönelik olumlu bir algı edinmelerine yardımcı olabilecektir.[17]

Birçok insan için kütüphaneler, bilgiye ve eğitime erişim sağlayan yerlerdir. Kütüphaneler, geleneksel kitap ve basılı materyallerle ilişkilendirilirken, bir yandan da dijital kaynaklar ve modern teknolojilerle de desteklenmektedir. Özellikle öğrenciler, araştırmacılar ve akademisyenler, kütüphaneleri güvenilir kaynaklara ulaşmak için kullanmaktadır. Bu algı, kütüphanelerin eğitim ve öğrenme süreçlerindeki önemini vurgular.

Kütüphaneler, sadece kitap ve bilgi kaynağı değil, aynı zamanda toplumsal ve kültürel etkinliklerin merkezi olarak da algılanmalıdır. "Günümüzde kütüphanelerin artık salt kitap ve dergi gibi materyallerin bulunduğu yerler olmaktan çıkarak çeşitli bilimsel ve sanatsal etkinliklere ev sahipliği yapan mekânlara dönüşmesi, halkın gözünde kütüphane algısını olumlu yönde değiştirmiştir."[18] Kütüphaneler düzenlediği pek çok etkinlik ile toplumu bir araya getiren yerler olarak görülebilir. Etkinliklerle desteklenen kütüphane hizmetleri sayesinde, bireyler kütüphane ortamlarını eğlenceli, huzur verici, rahatlatıcı yerler olarak algılayabilmektedir.

Kütüphaneler, kâr amacı gütmeyen, topluma eşit hizmet sunmak için tasarlanmış kurumlardır. Sosyal eşitlik ve adalet duygusunu güçlendiren kütüphaneler, özellikle maddi imkânları kısıtlı bireyler için ücretsiz bilgi ve kaynaklara erişim sağlayan, önemli mekânlardır. Kütüphaneler, sessiz ve odaklanmış bir çalışma ortamı sunarak, öğrenciler ve profesyoneller için ideal bir araştırma ve çalışma yeri olarak kabul görmektedir.

Kütüphane algısının yanlış çizilmesi hem bireysel hem de toplumsal düzeyde çeşitli olumsuz sonuçlar doğurabilmektedir. Kütüphaneler, yalnızca kitapların bulunduğu sessiz okuma alanları olarak algılandığında, bu mekanların toplumsal ve kültürel işlevleri

---

[17] Malik Yılmaz - Nermin Çakmak, "Ortaokul Beşinci Sınıf Öğrencilerinin Yazılı Anlatımlarında ve Resimlerinde Kütüphane Algıları", *Türk Kütüphaneciliği*, XXXIV/4, (2020), s. 744, https://Doi.Org/10.24146/Tk.788519 [Erişim tarihi: 23.08.2024].

[18] Berrin Küçükcan, "Kütüphanelerin Mekânsal Özelliklerinin Okuma Kültürüne Etkileri: Halk ve Çocuk Kütüphaneleri Üzerinden Bir Değerlendirme", *Okuma Kültürü ve Kütüphaneler*, ed. Mehlika Karagözoğlu Aslıyüksek, Hiperkitap, İstanbul 2021, s. 35.

göz ardı edilmiş olur. Bu yanlış algı, kütüphanelerin toplumsal entegrasyon, dijital okuryazarlık ve entelektüel gelişim gibi önemli rollerinin küçümsenmesine yol açabilmektedir. Gerçekte, kütüphaneler bilgiye erişimin ötesinde, eğitici, kültürel ve sosyal etkileşimin merkezleri olarak görülmektedir. Ayrıca, özellikle eğitim bağlamında, kütüphanelerin yalnızca zorunlu okuma alanları olarak görülmesi, okuma alışkanlıklarını sıkıcı bir görev gibi algılatabilir ve bu durum, çocukların ve gençlerin okuma motivasyonunu olumsuz etkileyebilmektedir.

Kütüphane algısı, zamanla ve koşullara göre değişebilir. Örneğin, teknolojik gelişmeler, dijitalleşme, toplumun bilgiye erişim alışkanlıkları, eğitim yaklaşımlarındaki dönüşümler ve internetin yaygınlaşmasıyla birlikte, kütüphanelerin sunduğu dijital hizmetlerin önemi ve algısı da artmıştır. Ancak temel olarak kütüphaneler, bilgiye erişim, eğitim, kültürel mirasın korunması, toplumsal etkileşim ve okuma kültürünün yaygınlaşması açısından vazgeçilmez kurumlar olarak algılanmalıdır.

1.2.2. Bilimsel Çalışmalarda Kütüphane Algısı

Bu başlıkta, kütüphane algısı konusunun bilimsel çalışmalarda nasıl yer aldığı ve bu anlamda yapılan çalışmalar içerik açısından incelenmiştir.

Özlem Tok ve Mehmet Canatar tarafından yazılan, "*Evde Erken Okuryazarlık ve Kütüphane Algıları Ölçeğinin Ön Analiz Uygulamasının Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması*" isimli makalede, 3-6 yaş aralığında çocuk sahibi olan ebeveynlerin evde çocuklarına okuryazarlık becerilerini kazandırmak için sahip olmaları gereken deneyim ve yetkinliklerini ölçmek ve ebeveynlerin kütüphane algısını belirlemek amacıyla "Evde Erken Okuryazarlık ve Kütüphane Algısı Ölçeği" geliştirilmiştir. Pilot çalışma, Ankara'da 3-6 yaş aralığında çocuk sahibi 100 ebeveynle gerçekleştirilmiştir. Ölçek maddeleri açımlayıcı ve doğrulayıcı faktör analizi ile değerlendirilmiş ve ölçeğin geçerli ve güvenilir olduğu tespit edilmiştir.[19]

Şeyda Çelebi Erdoğan ve Malik Yılmaz tarafından yazılan, *"İlkokul Öğrencilerinin Kütüphane Algılarını Belirlemek İçin Çizimlerden Yararlanma: Bilkent Erzurum İlköğretim Okulu Örneği*" isimli makalede, ilkokul düzeyindeki öğrencilerin kütüphaneye karşı tutumlarını ve algılarını anlamak amaçlanmıştır. Veriler, Erzurum ilindeki Bilkent Erzurum İlkokulu'nda öğrenim gören 6-10 yaş arası 57 öğrenciden elde

[19] Özlem Tok - Mehmet Canatar, "Evde Erken Okuryazarlık ve Kütüphane Algıları Ölçeğinin Ön Analiz Uygulamasının Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması", *Bilgi ve Belge Araştırmaları*, 19, (Haziran 2023), s. 41, https://doi.org/10.26650/bba.2023.19.1290351 [Erişim tarihi: 23.08.2024].

edilmiştir. Öğrencilerden çizme ve yazma tekniğiyle resimler çizmeleri istenmiş ve bu resimler ile verilen açıklamaları incelenmiştir. Araştırma, nitel araştırma desenlerinden olan olgubilim ve sanat temelli araştırma desenlerini kullanmıştır. Araştırma sonuçlarına göre, öğrencilerin çizdikleri resimlerde ve yazılı anlatımlarında kütüphaneye yönelik olumlu bir algı ve düşüncelerini yansıttıkları görülmüştür. Öğrencilerin kütüphaneye dair çeşitli objeler ve temaları resimlerinde sıklıkla kullandıkları belirlenmiştir, bu da kütüphaneye karşı pozitif bir tutum sergilediklerini göstermektedir.[20]

Tarık Yılmaz ve Nermin Çakmak tarafından yazılan, "*Ortaokul Beşinci Sınıf Öğrencilerinin Yazılı Anlatımlarında ve Resimlerinde Kütüphane Algıları*" isimli makalede, ortaokul beşinci sınıf öğrencilerinin kütüphane hakkındaki algıları, düşünceleri ve deneyimleri ortaya çıkarmak için nitel araştırma yaklaşımlarından olan olgubilim ve sanat temelli araştırma desenleri kullanılmıştır. Veriler, Erzurum ilindeki üç farklı ortaokuldan beşinci sınıf öğrencilerinden, amaçlı örnekleme yöntemi ile seçilen toplam 72 öğrenciden çizme ve yazma tekniğiyle elde edilmiştir. Verilerin analizinde içerik analizi yöntemi kullanılmıştır. Araştırma sonuçlarına göre, öğrencilerin çoğunun kütüphane hakkında bilgi sahibi olduğu ve genellikle olumlu tutumlar sergiledikleri belirlenmiştir. Öğrencilerin kütüphane ile ilgili ilk çağrışımlarının kitap ve raflar olduğu, kütüphaneye özellikle kitap okuma ve ders çalışma amacıyla gittikleri, kütüphaneyi sessiz ve rahat bir ortam olarak gördükleri saptanmıştır. Ancak, öğrencilerin çoğunluğunda kütüphaneci olgusunun pek oluşmadığı ve kütüphane ile ilgili yazılı anlatımlarında ve resimlerinde daha çok mekânsal özelliklere vurgu yaptıkları görülmüştür.[21]

Mübeccel Gönen, Nihan Temiz ve Sevgi Can Akbaş tarafından yazılan "*Erken Çocukluk Döneminde Çocuk Kütüphanelerinin Rolü ve Önemi: Bir Kütüphane Programı Örneği*" isimli makalede, kütüphanelerde sunulan materyallerin, kitapların ve uygun şekilde hazırlanmış özel kütüphane programlarının, çocuklara sunulması okuma sevgisi ve sorumluluğu olan, olumlu kütüphane algısına sahip bireyler yetiştirilmesi için önemli olduğu vurgusu yapılmaktadır. Bu gereklilikten yola çıkarak hazırlanan "Kütüphanede Bir Gün…" adlı kütüphane programı, çocukların anaokulu ortamında bir yıl içinde geçtikleri sosyal ve duygusal aşamalar göz önüne alınarak aylık konular halinde bir ön

[20] Şeyda Çelebi - Malik Yılmaz, "İlkokul Öğrencilerinin Kütüphane Algılarını Belirlemek İçin Çizimlerden Yararlanma: Bilkent Erzurum İlköğretim Okulu Örneği", *Bilgi ve Belge Araştırmaları*, 15, (Haziran 2021), s. 73, https://doi.org/10.26650/bba.2021.15.04 [Erişim tarihi: 23.08.2024].

[21] Malik Yılmaz - Nermin Çakmak, "Ortaokul Beşinci Sınıf Öğrencilerinin Yazılı Anlatımlarında ve Resimlerinde Kütüphane Algıları", *Türk Kütüphaneciliği*, XXXIV/4, (2020), s. 744, https://Doi.Org/10.24146/Tk.788519 [Erişim tarihi: 23.08.2024].

çalışma olarak hazırlanmıştır. Bu etkinliklerin anaokulu eğitim programı kapsamında uygulanması ve değerlendirilmesi planlanmıştır.[22]

Muharrem Özden tarafından yazılan "*Ortaokul Öğrencilerinin Kitap ve Kütüphane Kavramına İlişkin Metaforik Algıları*" isimli makalede, ortaokul öğrencilerinin kitap ve kütüphane kavramlarına ilişkin algılarını metaforlar kullanarak analiz edilmektedir. Nitel araştırma yöntemi olan fenomenoloji deseni kullanılmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu, 2015-2016 öğretim yılında Edirne il merkezindeki 11 ortaokulda öğrenim gören toplam 1700 öğrenci oluşturmaktadır. Öğrencilerden "kitap" ve "kütüphane" kavramlarına ilişkin metaforlar üretmeleri istenmiştir. Veriler, "kitap… gibidir; çünkü…", "kütüphane… gibidir; çünkü…" cümlelerini tamamlamaları yoluyla elde edilmiştir. Tutarsız veriler elenmiş ve kitapla ilgili 1579 öğrenciden 277, kütüphane ile ilgili 1314 öğrenciden 307 farklı metafor değerlendirmeye alınmıştır. Verilerin analizinde içerik analizi yöntemi kullanılmıştır. Kitap için en çok kullanılan metaforlar: "Arkadaş", "Dost", "Hayat"; kütüphane için en çok kullanılan metaforlar: "Ev", "Dünya", "Okul" olarak belirlenmiştir. Metaforlar, kitap ve kütüphanenin bilgi kaynağı olması, yönlendirici ve yol gösterici olması, dinlendirici ve eğlendirici olması, bireysel gelişimi destekleyici olması, özgün ve farklı bir öğe olması, değerli ve yaşamsal olması, baskı yaratan bir öğe olması şeklinde 7 başlık altında sınıflandırılmıştır. Kitapla ilgili metaforların en çok bilgi kaynağı olması, ardından dinlendirici ve eğlendirici olması, yönlendirici ve yol gösterici olması şeklinde; kütüphaneyle ilgili metaforların ise en çok bilgi kaynağı olması, ardından dinlendirici ve eğlendirici olması, değerli ve yaşamsal olması şeklinde dağıldığı belirlenmiştir.[23]

Seda Esdemir Meral ve Feyza Uçar Çabuk tarafından yazılan "*Okul Öncesi Dönem Çocuklarının Kütüphaneye İlişkin Görüşleri ve Deneyimleri"* isimli makalede, kütüphanelerin tasarımında ve etkinlik planlamasında çocukların görüşlerinin alınması, onların katılım hakkını gözetmek ve kütüphane kullanımı konusunda olumlu deneyimler yaşamalarını sağlamak açısından büyük önem taşımaktadır. Bu yaklaşım, çocukların kütüphaneleri daha aktif ve istekli bir şekilde kullanmalarına katkıda bulunabilir. Araştırma; okul öncesi dönem çocuklarının kütüphane ile ilgili görüşlerini ve deneyimlerini ortaya koymak amacıyla 43 okul öncesi çocuk ile temel nitel araştırma

[22] Mübeccel Gönen - Nihan Temiz - Sevgi Can Akbaş, "Erken Çocukluk Döneminde Çocuk Kütüphanelerinin Rolü ve Önemi: Bir Kütüphane Programı Örneği", *Milli Eğitim Dergisi*, XLV/208, (2015), s. 76.
[23] Muharrem Özden, "Ortaokul Öğrencilerinin Kitap ve Kütüphane Kavramına İlişkin Metaforik Algıları", *Trakya Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*, VII/14, (2017), s. 1.

deseninde gerçekleştirilmiştir. Veriler, çocukların kütüphane deneyimlerini ve algılarını anlamaya yönelik yarı yapılandırılmış görüşme formları aracılığıyla toplanmış ve çocuklardan kütüphane hakkındaki düşüncelerini çizim yoluyla ifade etmeleri istenmiş ve bu çizimler çocuklar tarafından anlatılmıştır. Araştırmanın sonuçlarına göre, çocukların çizimlerinde en çok kitap, kitap rafları ve kitap okuyan insanlar/çocuklar gibi unsurlara yer verdikleri görülmüştür. Çocuklar, kütüphanelerde oyun alanları/oyuncaklar, çocuk kitapları ve yaşa ve ilgiye uygun içeriklerin bulunmasını önermiştir. Bununla birlikte, çocukların kütüphaneyi sessiz olunması ve oyun oynanmaması gereken bir yer olarak algıladığı tespit edilmiştir. Araştırma, kütüphanelerin çocukların ihtiyaç ve görüşleri doğrultusunda yeniden tasarlanması ve çocuk kütüphanelerinin sayısının artırılması gerektiğini önermektedir. Bu tür düzenlemeler, erken yaşlardan itibaren çocukların kütüphane ile bağ kurmasını ve okuma alışkanlığı kazanmasını desteklemektedir.[24]

1.2.3. Okuma Kültürünü Geliştirmede Doğru Kütüphane Algısı

Okuma kültürünü geliştirmek için doğru kütüphane algısı, kütüphanelerin sadece kitapların bulunduğu yerler değil, aynı zamanda öğrenme, keşfetme, topluluk oluşturma ve bilgiye erişim merkezleri olarak görülmesini içerir. "Okuma kültürünün toplumda bir yaşam biçimi halini alması olan okuma kültürünün geliştirilmesine hizmet edecek olan kurumların başında kütüphaneler gelmektedir."[25]

Kütüphane algısının, küçük yaşlarda başlayarak bir ömür devam edebilmesi için, çocuğun düzenli olarak kütüphane ile iletişim halinde olması sağlanmalıdır. "Kütüphanelerde sunulan materyallerin, kitapların ve tüm bunları uygun şekilde bir araya getirip çocuğa sunabilen özel kütüphane programlarının oluşturulması; okuma sevgisi ve sorumluluğu bulunan olumlu kütüphane algısına sahip bireylerin yetiştirilmesi için önemli bir gereklilik olarak karşımıza çıkmaktadır." [26] Çocukların, bebek ve çocuk kütüphaneleri ile küçük yaştan itibaren kütüphane ile tanışmaları sağlanmalıdır. Kütüphanelerde, bebekler ve küçük çocuklar için özel alanlar oluşturulmalı, renkli,

[24] Seda Esdemir Meral- Feyza Uçar Çabuk, "Okul Öncesi Dönem Çocuklarının Kütüphaneye İlişkin Görüşleri ve Deneyimleri", *Korkut Ata Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, Eylül/12, (2023), s. 1052.
[25] Mehlika Karagözoğlu Aslıyüksek, "Okuma Kültürü Kazandırmada Stratejik Bir Unsur Olarak Derme Yönetimi", *Okuma Kültürü ve Kütüphaneler*, ed. Mehlika Karagözoğlu Aslıyüksek, Hiperkitap, İstanbul 2021, s. 95.
[26] Mübeccel Gönen- Nihan Temiz - Sevgi Can Akbaş, "Erken Çocukluk Döneminde Çocuk Kütüphanelerinin Rolü ve Önemi: Bir Kütüphane Programı Örneği", *Milli Eğitim Dergisi*, XLV/208, (2015), s. 76.

güvenli ve ilgi çekici materyaller sunulmalıdır. Yaş gruplarına ve özel gereksinimlerine uygun kitaplar ve kaynaklar ile buluşacağı en önemli mekân kütüphane olmalıdır.

Okul öncesi dönemde aileler, okul döneminde öğretmenler doğru kütüphane algısının bireyde oluşmasında destekleyici unsurlardır. Ailelere ve öğretmenlere, çocuklara kütüphane kavramını doğru aktarma ve çocuklarda okuma kültürünü nasıl artıracaklarına dair eğitim verilmelidir.

Kütüphane algısının doğru bir şekilde verilmesi konusunda, kütüphane personelinin de bu konuda tutumu oldukça önemlidir. Kütüphaneciler olmadan kütüphaneler hiçbir şey yapamaz; kütüphane kullanıcıları olmadan kütüphaneciler hiçbir şey başaramamış demektir. Kütüphaneler ve kütüphaneciler olmadan kullanıcılar çok az şey yapabilmektedir. [27] Bireyin kütüphane hakkında sahip olduğu teorik bilgiler, kütüphaneyi kullanmaya başladığında pratik deneyimlerle doğrulanır ve geliştirilir. Bu süreç, bireyin kütüphaneyi nasıl kullanması gerektiğini anlamasına ve kütüphaneden en iyi şekilde faydalanmasına olanak tanımaktadır. Kütüphaneciler, güler yüzlü, yardımsever olmalı, karşı tarafın beklentisini anlayarak, açık ve anlaşılır şekilde iletişim kurmalı ve kütüphane konusundaki bilgi birikimi ile kullanıcılara rehberlik etmeli, onların bilgi arayışlarında yönlendirici olmalıdır. Kütüphaneci daima, kullanıcı merkezli yaklaşımı benimsemelidir. Bu sayede, kütüphaneyi keyifle kullanan bireyler çoğalacak ve bu süreç okuma kültürünün gelişmesine katkı sağlayacaktır.

Okuma kültürünü kazandırmak ve kütüphane algısının artmasını sağlamak için kütüphanelerin sayılarının artırılması gerekmektedir. Kütüphane hizmetlerinin küçük yaştan ileriki yaşlara kadar etkin ve verimli için çeşitli stratejiler ve programlar uygulanmalıdır. "Toplumun okuma kültürü edinim sürecini hızlandıracak önemli bir adım olan kütüphane kültürünün topluma kazandırılması, hem nitelikli kütüphaneler kurularak hizmete açılması hem de kütüphane kültürüne özendirici araçların devreye sokulması ile sağlanabilir."[28]

Doğru Kütüphane Algısı Kazandırma Aracı Olarak Çocuk Kitapları

Çocuk kitabı, çocukların yaşlarına ve gelişim seviyelerine uygun olarak yazılmış ve tasarlanmış kitap türüdür. Çocuk kitapları, çocukların dil gelişimini desteklemek,

[27] Ina Fourie - Anika Meyer, "Role of libraries in developing an informed and educated nation", *Library Hi Tech*, vol. 34, no. 3, pp. 423. https://doi.org/10.1108/LHT-01-2016-0009 [Erişim tarihi: 15.11.2024]
[28] Mehlika Karagözoğlu Aslıyüksek, "Kütüphane Kültürünün Geliştirilmesinde Bir Araç Olarak Çizgi Diziler: Molly of Denali Örneği", *Arşiv Dünyası*, X/2, (2023), s. 65.

okuma alışkanlığı kazandırmak, hayal gücünü geliştirmek ve eğitici bilgiler vermek amacıyla yazılmaktadır. Bu kitaplar, çocukların ilgisini çekmek ve anlamalarını kolaylaştırmak için genellikle basit ve anlaşılır bir dille ve çokça resim ve görsel öğe içermektedir.

Resimli kitaplar, görsel ve metinsel öğelerle çocukların dikkatini çektiği için, erken yaşta kütüphane ve okuma kültürü hakkında bilinç oluşturmak açısından etkili bir araçtır. Kütüphane, okuma alışkanlığı, okuma kültürü konularının anlatıldığı çocuk kitapları, çocukların kütüphanelerle tanışmasını ve kütüphaneleri pozitif bir şekilde algılamalarını sağlamaktadır. Kitaplarda kütüphane ziyaretlerinin, kütüphane etkinliklerinin ve kütüphane kullanmanın önemine dair unsurlar yer aldığında, çocuklar kütüphaneye gitme ve kütüphane hizmetlerinden faydalanma bilincine ulaşmaktadır. Bu kitaplarda yer alan yönlendirici unsurlar, çocuklara kitap okumanın keyifli ve önemli bir aktivite olduğunu öğretmektedir.

"Çocuklara okuma ve kütüphane kültürünün kazandırılması ihtiyacı kitap ve kütüphane konulu iyi çocuk kitapları ile karşılanabilir."[29] Kütüphane konusunu içeren kitapların amacına ulaşabilmesi için, konusuna uygun renkli çizimlerle desteklemesi, görsellerin metinlerle uyumlu olması ve yaş grubuna uygun dil seçiminin yapılmış olması önemlidir. Kitapta, kütüphane algısının kazandırılması amaçlanırken bu konuda hem eğitici hem de öğretici içerikler yer almalıdır. Kitap, çocukların duygusal bağ kurabileceği ve çocukların hikâyenin kahramanları ile empati kurabileceği karakterler ve olaylar içermelidir. Bu konuda, ailelere yönelik okuma önerileri ve kitap listeleri sunulmalıdır.

[29] Mehlika Karagözoğlu Aslıyüksek, "Ezgi Berk'in 'Kitap Tamircisi Toprak' Öyküsünde Kitap ve Kütüphane Unsurları", *Türk Edebiyatında Kitap Kütüphane ve Okuma Kültürü*, ed. Mehlika Karagözoğlu Aslıyüksek, Hece, Ankara 2021, s. 612.

İKİNCİ BÖLÜM

2. ÇOCUK EDEBİYATI

2.1. Çocuk Edebiyatı Kavramı

Çocuk, biyolojik, psikolojik ve sosyal olarak henüz yetişkinlik aşamasına ulaşmamış, öğrenmeye, keşfetmeye ve gelişmeye açık bireyleri ifade etmektedir. Bu özellikleriyle çocuklar, toplumsal ve kültürel değerlerin aktarımında önemli bir rol oynamaktadır. Edebiyat ise dil aracılığıyla duygu, düşünce ve hayallerin estetik bir biçimde ifade edilmesi sanatıdır. İnsan hayal gücünü geliştiren ve insani deneyimlere dair derin bir anlayış sunan edebiyat, çocukların dünyasında hayal gücünü beslemek, değerleri aktarmak ve gelişimlerine katkı sağlamak için vazgeçilmez bir araçtır.

Çocuk edebiyatı, çocukların duygu, düşünce, hayal gücü ve dil gelişimine uygun eserlerden oluşan, onlara estetik zevk kazandırmayı ve eğlendirirken eğitmeyi amaçlayan bir edebiyat türüdür. Çocuk edebiyatı, eğitim ve eğlence arasında bir denge kurar. Çocukların yalnızca eğlenmesini sağlamakla kalmaz, aynı zamanda onlara ahlaki, toplumsal ve kültürel değerler aşılamayı da hedeflemektedir. "Çocuk edebiyatı üzerine yapılan akademik ve araştırmacı tanımları çeşitlilik göstermektedir. Bazı tanımlar, çocuk edebiyatını hedef kitlesine göre yaş, eğitim ve cinsiyet gibi kategorilere ayırırken, diğerleri bu edebiyat türünün taşıması gereken niteliklere odaklanmaktadır."[30]

Ferhan Oğuzkan'a göre çocuk edebiyatı "usta yazarlarca, özellikle çocuklar için yazılmış olan ve üstün sanat nitelikleri taşıyan yapıtlardan oluşan yazın"[31] iken Zeki Gürel'e göre, "çocuğun hayal dünyasına hitap eden üstün niteliklere sahip, estetik bir boyut taşıyan, kelime hazinesine uygun, ana dilini geliştirecek özellikte ulusal ve evrensel değerleri içeren, çocuğun psiko-sosyal gelişimine katkı sağlayan severek dinlediği/okuduğu zevk aldığı yazılı ve sözlü edebiyat mahsullerini içine alan bir alan"dır.[32]

Sedat Sever, çocuk edebiyatını "Erken çocukluk döneminden başlayıp ergenlik dönemini de kapsayan bir yaşam evresinde, çocukların dil gelişimi ve anlama düzeylerine uygun olarak duygu ve düşüne dünyalarını sanatsal niteliği olan dilsel ve görsel iletilerle

[30] Mehlika Karagözoğlu, *Mustafa Ruhi Şirin'in Çocuk Edebiyatına Dair Görüşleri ve Eserleri,* İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, 2010, İstanbul, s.6.
[31] Ferhan Oğuzkan, *Eğitim Terimleri Sözlüğü*, Ankara Üniversitesi Basımevi, Ankara 1981, s. 42.
[32] Zeki Gürel, Fahri Temizyürek, Namık Kemal Şahbaz, *Çocuk Edebiyatı***,** Öncü Kitap, Ankara 2007, s.20.

zenginleştiren, beğeni düzeylerini yücelten ürünlerin genel adı"[33] olarak ifade ederken Mustafa Ruhi Şirin "temel kaynağı çocuk ve çocukluk olan; çocuğun algı, ilgi, dikkat, duygu, düşünce ve hayal dünyasına uygun; çocuk bakışını ve çocuk gerçekliğini yansıtan; ölçüde, dilde, düşüncede ve tiplerde çocuğa göre içeriği yalın biçimde ve içtenlikle gerçekleştiren; çocuğa okuma alışkanlığı kazandırması yanında edebiyat, sanat ve estetik yönden gelişmesine katkı sağlayan, çocuğu duyarlı biçimde yetişkinliğe hazırlayan bir geçiş dönemi edebiyatı"[34] olarak görmektedir.

Dilidüzgün için çocuk edebiyatı, "okul öncesi zaman dilimi ile çocuğun ergenliğe ulaştığı döneme kadar olan bir zaman dilimini kapsamaktadır. Yani 4 ila 12 arası yaşlara yönelik, yazınsal ve düşünsel bir tabanı olan kitaplar çocuk kitapları ya da yazını olabilir. Bu dönem çocuğuna yönelik olarak hazırlanan kitaplarda çocuğun anlama düzeyi, dili, imgeleri ve eğitim gereksinimi de göz önünde tutulmaktadır."[35]

Yalçın ve Aytaş'a göre, "çocuk edebiyatı, çocukların büyüme ve gelişmelerine; hayallerine, duygularına, düşüncelerine, yeteneklerine ve zevklerine hitap eden, eğitirken eğlenmelerine katkıda bulunan sözlü ve yazılı verimlerin tamamıdır." [36] Şimşek ve Yakar ise çocuk edebiyatını, "Gelişim sürecindeki çocuğun anlama ve kavrama düzeyini dikkate alarak duygu ve düşünce dünyasına seslenen edebiyata çocuklar için edebiyat ya da kısaca çocuk edebiyatı denir"[37] olarak ifade etmektedir.

Demirel'e göre "çocuk edebiyatı" ifadesi; temel malzemesi dil olan ve bu dil aracılığıyla çocuğun gelişim özelliklerini dikkate alarak onun iç dünyasına seslenen, onu kötü ve hoş olmayan durumlardan uzak tutan, onun düşünme becerilerine de katkıda bulunan, bir başka ifadeyle ona çıkart bu imkanları sağlayan, bir yandan eğitirken bir yandan da eğlendiren, hoşça vakit geçirten yazılı ve sözlü eserlerin bütününe verilen ad." biçiminde ayrıntılı bir tanımlamaktadır.[38]

Günümüzde çocuk edebiyatı hem içerik hem de biçim açısından çeşitlenmektedir. Yazınsal estetik ve sanatsal değer, modern çocuk edebiyatında önemli bir yer tutmaya başlamıştır. Geleneksel masal ve hikâyelerin yanında bilimkurgu, macera ve fantastik

---

[33] Sedat Sever, *Çocuk ve Edebiyat,* 4.bs., Tudem Yayınları, İzmir 2008, s.17.
[34] Mustafa Ruhi Şirin, *Çocuk Edebiyatı Kültürü: "Okuma Alışkanlığı ve Medya Sarmalı",* Kök Yayıncılık, Ankara 2007, s. 42.
[35] Selahattin Dilidüzgün, *Çağdaş Çocuk Yazını,* Morpa Kültür Yayınları, İstanbul 2007, s.18.
[36] Alemdar Yalçın, Gıyasettin Aytaş, *Çocuk Edebiyatı*, 3.bs., Akçağ Yayınları, Ankara 2005, s.17.
[37] Tacettin Şimşek, Yasin Mahmut Yakar, "Çocuk ve Edebiyat", *Kuramdan Uygulamaya Çocuk Edebiyatı: El Kitabı,* ed. Tacettin Şimşek, Grafiker Yayınları, Ankara 2014, s. 42.
[38] Şener Demirel, "Çocuk Edebiyatı ve Çocuğa Görelik", *Çağdaş Çocuk Edebiyatı*, ed. Şener Demirel, Serdal Seven, Pegem Akademi, Ankara 2021, s. 20.

türler de çocuk edebiyatının bir parçası haline gelmiştir. Özellikle 21. yüzyılda dijitalleşme ve küreselleşmenin etkisiyle modern çocuk edebiyatı, farklı kültürleri, dilleri ve bakış açılarını kapsayan evrensel bir yapıya bürünmüştür. Ayrıca dijitalleşmenin etkisiyle elektronik kitaplar, sesli kitaplar ve interaktif hikâyeler de çocuklara ulaşmada yeni yollar sunmaktadır. Modern çocuk edebiyatı, çocukların bireysel farklılıklarını gözeterek onları hem bireysel hem de toplumsal açıdan geliştirmeye devam etmektedir.

2.2. Dünyada Çocuk Edebiyatı

Matbaanın icadından önceki dönemde çocuk edebiyatı, yazılı metinlerden çok sözlü kültür aracılığıyla şekillenmiştir. Masallar, destanlar, efsaneler ve halk hikâyeleri, çocuklar için hem eğitici hem de eğlendirici bir rol üstlenmiştir. Bu dönemde metinler genellikle yetişkinlere hitap etse de çocukların da ilgisini çeken bölümler barındırmaktadır. Örneğin, *Ezop Masalları* gibi hayvan hikâyeleri ve ahlaki dersler içeren eserler, sözlü kültürle birlikte çocuklara aktarılmıştır. Orta Çağ'da dinî metinler, ilahiler ve Hristiyan din adamlarının hayatını anlatan öyküler de çocukların dini eğitiminde önemli bir yer tutmuştur. Matbaanın icadından önce yazılı eserler el yazması olduğu için sınırlı bir erişim alanına sahiptir ve bu nedenle hikâyeler ve masallar büyük ölçüde sözlü gelenekle aktarılmaktadır. Özetle, matbaa öncesinde çocuk edebiyatı daha çok sözlü gelenekle varlık gösterirken, metinlerin çocuklara yönelik özel bir hedef kitleye göre oluşturulmadığı görülmektedir.

Matbaanın icadı (1450), kitapların, okuryazarlığım ve okur-yazarlığın öneminin artmasına neden olmuştur. 1500'lü yıllara gelene kadar kendileri için yazılı edebiyat ürünleri bulunmayan çocuklar yetişkin kitaplarını okumuşlardır. Matbaa, okuryazarlık ve okullaşma süreçleri sonunda ise çocukların ilgisini çekecek Robin Hood, Jack the Giant-Killer, Tom Thumb[39] gibi halk hikâyeleri çocuklar için yayımlanmaya başlamıştır.

"Dünya edebiyatında 16. yüzyıla kadar çocuklar için yazılmış bir kitaba rastlanmamaktadır. Bu yüzyıla kadar çocuklar edebiyat gereksinimlerini halk edebiyatı ürünleriyle ya da yetişkinler için yazılmış kitaplarla gidermişlerdir. Johann Amos Comenius tarafından 1637'de yayımlanan *"Orbis Picturs (Resimlerle Dünya)"* adlı eser, ilk resimli çocuk kitabı olarak kabul edilebilir."[40]

[39] Ferhan Oğuzkan, "Dünyada ve Bizde Çocuk Yazınının Gelişmesine Toplu Bir Bakış" *Türk Dili*, XXXIX/331, (1979), s.261.
[40] Havise Çakmak Güleç, "Türkiye'de ve Dünya'da Çocuk Edebiyatının Gelişimi", *Erken Çocukluk Dönemi Edebiyatı*, ed. Havise Çakmak Güleç, Pegem Akademi, Ankara 2021, s. 2.

Çocuk kavramı ve çocuk edebiyatının gelişmesinde Rönesans ve Aydınlanma dönemleri düşünürlerinin de payı büyüktür. John Locke ve Jean Jacques Rousseau'nun çocuğun yetişkinden farklı olduğuna ilişkin görüşleri, yazar ve yayımcıları etkilemiş ve çocuklara göre yayınlar üretilmesini sağlamıştır.[41] İlk olarak John Newberry (1713-1767) çocuk şarkı ve tekerlemelerini *Mother Goose (Anne Kaz)* adıyla derlemiş, *Lilliputian Magazin*[42] adında da bir çocuk dergisi çıkarmıştır.

1750'lerden itibaren ise kahramanı çocuk olan kitaplar yayımlanmaya başlamıştır. Selma Lagerlöf'ün *Nils Helgerson'un Serüvenleri,* Eleanor Porter'ın *Pollyanna'*sı, Spyri'nin *Heidi*'si, Amicis'nin *Çocuk Kalbi,* Burnet'in *Küçük Lord* ve *Küçük Prenses*'i, Erich Kaestner'in *Küçük Hafiyeler*'i ve Callodi'nin *Pinokyo*'su çocukluğun edebiyata yansıtılmasında önemli örneklerdir. Çocuklar için yazılan bu ilk eserlerde, "çocuğa göre'lik ilkesi henüz edebiyata yansımadığı gibi çocuğa yukarıdan bakış baskındır."[43]

"Çocuk edebiyatı kavramı, ortaya atıldığı ilk günden bu yana üzerinde fikir birliğine varılamayan bir alan olmuştur. Çocuğa uygun bir edebiyat yaratma fikri, bu alanın gelişimine hız kazandırmıştır. Batı'da çocuk edebiyatı, 18. yüzyılın ortalarından itibaren bağımsız bir edebiyat türü olarak kabul edilmeye başlanmıştır. Bu gelişmede, J. J. Rousseau'nun çocuk doğasına uygun, geliştirmeyi hedefleyen pedagojik yaklaşımlarının önemli bir rolü olmuştur. Onun görüşleri yalnızca Avrupa'yı değil, küresel anlamda çocuk edebiyatının biçimlenmesini etkilemiştir."[44]

"Sonraki yüzyıla gelindiğinde çocuk edebiyatı alanında ürün veren yazarların sayısında bir artış görülür: Jules Verne (1825-1905), *Aya Seyahat, Kaptan Grant'ın Çocukları, Denizler Altında Yirmi Bin Fersah, Seksen Günde Devrialem, İki Yıl Okul Tatili* gibi macera ve bilim-kurgu kitaplarıyla çocukların en sevdiği yazarların başında gelir. *Tom Brown'ın Okul Günleri* ile Thomas Hugles, *Küçük Lord* ile Brunett-Mrs Frances Hudgson, *Küçük Kadınlar* ile M. Alcot, *Tom Sawyer* ve *Huckelberry* ile Mark Twain çocuklar için eserler vermişlerdir." [45]

[41] İbrahim Kıbrıs, *Yeni Yüzyıl İçin Uygulamalı Çocuk Edebiyatı,* Eylül Yayınları, Ankara 2002, s.4.
[42] Ferhan Oğuzkan, A.e., 1979, s. 262.
[43] Mustafa Ruhi Şirin, *Dersimiz Çocuk: Çocuk Üzerine Düşünce Yazıları***,** İz Yayıncılık, İstanbul 2006, s.155.
[44] Mustafa Ruhi Şirin, "Edebiyat ve Çocuk Edebiyatı Edebiyatın Amacı ve İşlevi", *Türk Dili Dergisi,* 780, (2016), s.19.
[45] Mehlika Karagözoğlu, *Mustafa Ruhi Şirin'in Çocuk Edebiyatına Dair Görüşleri ve Eserleri,* İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, 2010, İstanbul, s.10.

19. ve 20. yüzyıllardaki gelişmeler sonrasında "çocuk edebiyatı bütün dünyada bağımsız bir edebiyat haline gelmiş, her ülkede nüfusun 1/3'üne yakın olan çocuk kitlesine yaslanarak büyük bir sektör haline gelmiştir."[46]

"İnsan hayatının en önemli dönemlerinden biri olan çocukluk, son birkaç yüzyılda bilimsel çalışmaların ışığında hak ettiği değeri görmeye başlamıştır. Araştırmalar, insan yaşamının ilk on sekiz yılının, sonraki yılların şekillenmesinde belirleyici bir rol oynadığını ortaya koymuştur. Bu bilinçle, çocuğa verilen değer artmış, beden ve ruh sağlığını destekleyen çalışmalar hız kazanmıştır. Özellikle 21. yüzyılda çocuk, birey olarak toplumda yer edinmiş, geçmiş yüzyıllara kıyasla çocukluğunu daha özgürce yaşayabilme ve haklarına sahip çıkabilme imkânına kavuşmuştur. Bu değişim, dünya genelinde çocuk edebiyatına verilen önemin artmasına, sadece eserlerin sayısının değil, aynı zamanda niteliğinin de yükselmesine katkı sağlamıştır."[47]

2.3. Türkiye'de Çocuk Edebiyatı

Tanzimat Dönemi'nden önce Türkiye'de çocuk edebiyatı, Batı'daki gelişmelere paralel olarak şekillenmemiş, daha çok halk kültürüne ve sözlü anlatı geleneğine dayanmıştır. Bu dönemde çocuklara yönelik özel bir edebiyat türü bulunmamaktadır. Bunun yerine, halk masalları, efsaneler, destanlar ve atasözleri, çocuklar için eğitici ve eğlendirici bir rol üstleniyordu. *Dede Korkut Hikâyeleri*, çocuklara cesaret, dürüstlük ve kahramanlık gibi değerleri aşılamak amacıyla anlatılan önemli metinlerden biridir. Ayrıca *Keloğlan Masalları*, halk arasında yaygın olarak anlatılmış ve çocukların hayal dünyalarını zenginleştirmiştir. Bunun dışında, dini metinler ve ahlaki öğütler içeren eserler, çocukların eğitimi için kullanılmıştır. Örneğin, *Sadi Şirazi'nin Gülistan'ı* ve *Kabusname* gibi eserler, çocuklara ve gençlere ahlaki dersler vermek amacıyla okunmuştur. Bu dönemde, çocuklar için yazılmış özgün eserler bulunmasa da Osmanlı medreselerinde okutulan metinler, dini bilgilerin yanı sıra ahlaki ve toplumsal değerleri öğretmeyi hedeflemektedir.

Uzun yıllar fıkralar, atasözleri, destanlar, Karagöz ve Meddah gösterileri gibi sözlü kültür ürünleri ile varlık gösteren Türk çocuk edebiyatı ilk yazılı ürünlerini Tanzimat dönemi ile vermeye başlamıştır. Bu dönemde eğitici ve ahlaki değerleri ön planda tutan eserler yazılmış, özellikle çeviri yoluyla dünya çocuk edebiyatından birçok

---

[46] İbrahim Kıbrıs, *Yeni Yüzyıl İçin Uygulamalı Çocuk Edebiyatı,* Eylül Yayınları, Ankara 2002, s.6.

[47] Nuran Tuncer, "Çocuk Edebiyatının Dünyadaki Tarihsel Gelişimi", *Okul Öncesi Dönemde Çocuk Edebiyatı,* ed. Ayşe Turla, Hedef CS Basın Yayın, Ankara 2020, s.15.

eser Türkçeye kazandırılmıştır. Cumhuriyet dönemiyle birlikte çocuk edebiyatında bir gelişim süreci yaşanmış, çocuklara yönelik özgün eserler artmıştır. Bugün ise Türkiye'de çocuk edebiyatı, farklı türlerde ve temalarda zenginleşerek hem ulusal hem de uluslararası düzeyde tanınır hale gelmiştir.

"Tanzimat aydınları, toplumu dönüştürmek için edebiyatı bir araç kabul ediyor, bunun için de Batı edebiyatından yapılacak çevirileri gerekli buluyorlardı. Böylece Batı dünyasında çocuklarca okunarak klasik haline gelen eserler -çocuklara uygun bir dille olmasa da- çevrilerek yayımlanmıştır. Tanzimat döneminde eğitime verilen önem, Meşrutiyet dönemlerinde daha da artmış, çeviriler yanında yönlendirici makaleler ve telif eserler de artmıştır. Geleceğin, Batı kültürüyle donanmış Türk toplumunu oluşturacak çocuklar için eğitim kaçınılmaz bir gereklilik kabul edilmiş ve bu eğitimde edebiyatın kullanılabileceği düşünülmüştür. Çocuk edebiyatı tarihimizde yeri büyük olan çocuk dergileri de yine bu dönem içinde ortaya çıkmış ve yaygınlaşmıştır."[48]

İnci Enginün'ün aktardığına göre, Kayserili Doktor Rüştü'nün 1859 yılında *Nuhbetü'l- Etfâl* adıyla yayımladığı alfabe kitabının arkasındaki kısa hikâyeler ve fabl tercümeleri, çocuk edebiyatımızda doğrudan çocuklara yönelik ilk tecrübelerdir ve eser, çocuklara okuma zevki kazandırmak maksadıyla hazırlanmıştır.[49]

"Sonraki yıllarda, çocuksu duyarlılıkları sayesinde çocuk klasiği haline gelmiş yetişkin kitapları ardı ardına dilimize kazandırılmaya başlanır. Vakanuvis Lûtfi, Daniel Defoe'nun *Robinson Crusoe* (1864)'unu; Mahmut Nedim, Jonathan Swift'in *Gulliver'in Gezileri* (1872)'ni; Ahmet İhsan (Tokgöz), Jules Verne'in *Gizli Ada* ve *Seksen Günde Devri Alem* (1880)'ini; Mehmet Emin, aynı yazarın *Merkez-i Arza Seyahat* (1883) ve *Balonla Beş Hafta Seyahat* (1887) adlı romanlarını çevirmiştir."[50]

1872'de Ziya Paşa'nın Jean Jacques Rousseau'nun *Emile* adlı eserini çevirmesi, oldukça geç kalmış fakat oldukça önemli bir adımdır. Çocukların cinsiyetine uygun bir şekilde gerçekçi ve uygulamalı bir eğitimle yetiştirilmesi gereğini vurgulayan bu eser, çocuk edebiyatına ilişkin gayretleri de güçlendirmiştir. [51]

---

[48] Mehlika Karagözoğlu, *Mustafa Ruhi Şirin'in Çocuk Edebiyatına Dair Görüşleri ve Eserleri,* İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, 2010, İstanbul, s.12.
[49] İnci Enginün, "Çocuk Edebiyatına Toplu Bir Bakış", *Türk Dili,* CLIX/400, (1985), s.188.
[50] Mehlika Karagözoğlu, A.e., 2010, s.11.
[51] Alev Sınar, "Türkiye'de Çocuk Edebiyatı Çalışmaları" *Türkiye Araştırmaları Literatür Dergisi***,** IV/7, (2006), s.180-181.

Ahmet Mithat Efendi'nin çocukları eğlendirmek niyetiyle yazdığı *Hace-i Evvel* ve *Kıssadan Hisse* (1871) isimli kitapları ilk telif çocuk kitaplarımızdandır. Eserlerden "birincisinde aritmetik, coğrafya, doğa bilgileri gibi konularda yararlı bilgiler veren Ahmet Mithat, ikincisinde sabırsızlık, eşek şakası, az tamah çok ziyan getirir, iki tilki vb [içeriklere sahip] fabl türü, öğütlü kısa öyküler yazmıştır." [52] "Bu kitapları, Recaizade Mahmut Ekrem'in *Tefekkür,* Muallim Naci'nin *Ömer'in Çocukluğu* (1889) adlı özgün eserleri takip eder."[53]

Halk edebiyatı ürünlerine de ilk yönelişlerin görüldüğü bu dönemde Çaylak Tevfik, ülkemizdeki ilk Nasreddin Hoca fıkraları derlemesini hazırlayıp yayımlayarak (1883) fıkraları basmanın öncüsü olmuştur.[54]

"Çocuk edebiyatımızın doğuş ve gelişim tarihi bakımından önemi yadsınamayacak olan çocuk dergileri, çocuk edebiyatı kültürümüzün oluşmasında ciddi bir role sahiptir. 1869 yılında yayın hayatına başlayan ilk çocuk dergimiz *Mümeyyiz,* kesintisiz kırk dokuz sayı olarak çıkmış ve diğer çocuk dergilerine öncülük etmiştir. Her sayısı ayrı renk kâğıt üzerine basılmış olan bu dergide çocuklar için bilmeceler ve dizi romanlar bulunmaktadır. *Mümeyyiz*'i, *Sadakat, Etfal, Bahçe, Çocuklara Kıraat, Arkadaş, Çocuklara Arkadaş, Çocuklara Talim, Çocuklara Mahsus Gazete, Çocuklara Rehber, Çocuk Bahçesi, Mekteblilere Arkadaş, Çocuk Dünyası, Talebe Defteri* gibi dergiler izler."[55]

"'Edebi ürün' açısından bakıldığında [ise] bu türün ilk iptidai numunelerini görmek için Mehmed Şemseddin'in *Arkadaş* dergisini beklemek gerekecektir. Mehmed Şemseddin 'çocuklar için yazma'nın farklı bir kavram ve onlara yönelik ürünler vermenin değişik bir alan olduğunun bilincindedir."[56]

Cüneyt Okay, 1910'da yayımlanan *Mekteblilere Arkadaş* Dergisi'nin çocuk edebiyatına katkısı bakımından ilk önemli dergi olduğunu ifade eder. Osman Fahri'nin şiirleri, Ali Nusret'in yazılarıyla yer aldığı derginin müdürü, Mithat Sadullah'tır.[57]

İkinci Meşrutiyet'in ilanından sonra çocuklar için şiir kitapları da yazılmaya başlanmıştır: İbrahim Alâettin Gövsa'nın *Çocuk Şiirleri* (1911), Ali Ulvi Elöve'nin

[52] Meral Alpay, "Türk Çocuk Edebiyatı" *Güneydoğu Avrupa Araştırmaları Dergisi.* s.8-9, (1980), s.168.
[53] Mehlika Karagözoğlu, A.e., 2010, s.12.
[54] Meral Alpay, A.e., 1980, s.168.
[55] Mehlika Karagözoğlu, *Mustafa Ruhi Şirin'in Çocuk Edebiyatına Dair Görüşleri ve Eserleri,* İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, 2010, İstanbul, s.13.
[56] Cüneyt Okay, "Eski Harfli Çocuk Dergileri" *Türkiye Araştırmaları Literatür Dergisi,* c.4, s.7, 2006, s.512.
[57] Cüneyt Okay, A.e., 2006, s.514.

Çocuklarımıza Neşideler'i (1912), Tevfik Fikret'in *Şermin*'i (1914), Ali Ekrem Bolayır'ın *Çocuk Şiirleri* (1917) ve *Şiir Demeti* (1923) kitapları bu konudaki örneklerdir. "Bu dönemde Ziya Gökalp, çocukların yetişme ve eğitimi üzerinde fazlaca durmuş, halk masallarını derleyerek çocuklara göre yeniden kaleme almıştır. Millî ve insanî değerleri sevdirerek aşıladığı söylenen bu eserler, *Kızıl Elma* (1914), *Yeni Hayat* (1918) ve *Altın Işık* (1923)'tır."[58]

Cumhuriyetin ilanı sonrası, dönemin çocukları, Reşat Nuri Gültekin**,** Halide Edip Adıvar, Yakup Kadri Karaosmanoğlu gibi yazarların kendilerine uygun eserlerini okumuşlardır. "Yalnız, Abdullah Ziya Kozanoğlu'nun çocuklara tarih şuuru vermek amacıyla kaleme aldığı *Kızıl Tuğ, Atlı Han, Türk Korsanları, Seyit Ali Reis* ve *Gültekin* başta olmak üzere eserleri, Cumhuriyet dönemi ilk çocuk kitapları olarak düşünülebilir." [59] Bunun yanında, "Nimet Rakım Çalapala, Huriye Öniz, İskender Fahrettin Sertelli, Nihal Atsız, Cemal Erten çocuklar için eserler kaleme almıştır Ayrıca "çocuklar için yazan şairler arasında Mehmet Faruk Güntunca, (*Çocuklara Şiir Kitabı*-1928, *Anadolu*-1939); Faruk Nafiz Çamlıbel, *(Akıncı Türküleri* -1938); Yusuf Ziya Ortaç, (*Kuş Cıvıltıları*-1938); Hasan Ali Yücel, (*Sizin İçin*- 1938); Orhan Seyfi Orhon, Necmettin Halil Onan, Ömer Bedrettin Uşaklı, Orhan Şaik Gökyay, Ziya Osman Saba, Behçet Necatigil bulunmaktadır." [60]

"1940'lı yıllara kadar çocuk edebiyatımızdaki eserler sayıca sınırlı kalacak ve dönemin baskın didaktik anlayışı, 70'lere kadar edebiyatımıza hâkim olacaktır. Bununla birlikte, çocuk edebiyatımızın gelişimine ivme kazandıracak pek çok atılım bu dönemde hayata geçirilir. Örneğin, 1943-46 yılları arasında Çocuk Esirgeme Kurumu'nun çoğu çeviri olan yüzden fazla çocuk kitabını bastırması, dönem içinde az da olsa bir hareketlilik sağlamıştır. Dahası, Hasan Ali Yücel'in Milli Eğitim Bakanlığı döneminde birçok Batı klasiğiyle birlikte çocuk kitapları da çevrilerek dilimize kazandırılır. 1950 yılından sonra çocuğa yönelik etkinlikler, çocuk kitap fuarları, konferanslar, en güzel kitap sergileri ve kitap haftaları ile okuma kültürüne ve çocuk edebiyatına dikkat çekilmeye çalışılır. Türk Dil Kurumu ve Kültür Bakanlığı, 1960 yılında çeşitli yarışmalar düzenler. Çeşitli kurum, dergi ve yayınevleri de bu yıllardan başlayarak kitap ödülleri vermeye başlamışlardır. Bütün bu gelişmeler, verilen çocuk edebiyatı eserlerini arttırmış, yetişkinler için yazan

[58] Mehlika Karagözoğlu, A.e., 2010, s.14.
[59] Mehlika Karagözoğlu, *Mustafa Ruhi Şirin'in Çocuk Edebiyatına Dair Görüşleri ve Eserleri,* İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, 2010, İstanbul, s.16.
[60] İnci Enginün, "Çocuk Edebiyatına Toplu Bir Bakış", *Türk Dili,* CLIX/400, (1985), s.192-193; Akt. Mehlika Karagözoğlu, s.15.

sanatçıları bu alana yöneltmiş ve birçok yazar ve şairimizin ülke ve dünya çapında ödüller almasını sağlamıştır."[61]

40'lı yıllarda, Türk masallarının yeni bir anlatım biçimiyle yazılması çalışmalarına başlanmış ve Ziya Gökalp, Naki Tezel, Oğuz Tansel, Erdoğan Tokmakçıoğlu, Yusuf Ziya Demircioğlu, Mehmet Tuğrul, Pertev Naili Boratav, Selma Ekrem, Ahmet Edip Uysal, Tahir Alangu, Eflatun Cem Güney bu konuda çalışma yapmışlardır.

İleriki on yıllarda çocuk edebiyatına hizmet eden birçok isim olmuştur. Bunlardan ilk akla gelenler şöyle sırlanabilir: Mehmet Necati Öngay, Hıfzı Tevfik Gönensay, Halide Nusret Zorlutuna, Mümtaz Zeki Taşkın, Cahit Uçuk, Fazıl Hüsnü Dağlarca, Aziz Nesin, Erol Toy, Hasan İzzettin Dinamo, Yüksel Pazarkaya, Talip Apaydın, Ülkü Tamer, Yalvaç Ural, Hasan Latif Sarıyüce, Cahit Zarifoğlu, Ayla Kutlu, Süreyya Berfe, Gülten Dayıoğlu, Ahmethan Yılmaz, Mehmet Güler, Ali Akbaş, Adnan Özyalçıner, Aydın Özkan, Mine Soysal, Süleyman Bulut, Melek Güngör, Ayfer Gürdal Ünal, Güldem Şahan, Arslan Sayman, Miyase Sertbarut, Feridun Oral, Mehmet Atilla, Şule Tankut Janbert, Refik Durbaş, Mevlana İdris Zengin, Fatih Erdoğan, Mavisel Yener, Serpil Ural, Can Göknil, Betül Tanrıman, Gökhan Akçiçek, Bestami Yazgan, Hamdullah Köseoğlu, Simla Sunay, Muzaffer İzgü, Gülçin Alpöge, Ünver Oral, H. Salih Zengin, Abbas Cılga, Ali Püsküllüoğlu, Nur İçözü, Feyza Hepçilingirler, Ayla Çınaroğlu, Sevim Ak, Behiç Ak, Abdülkadir Bulut, Abdülkadir Budak, Ülkü Tamer, Cahit Zarifoğlu, Kemal Özer, Betül Tanrıman, Gülsevin Kıral, Mustafa Ruhi Şirin ve Yusuf Dursun.

"1980'den sonra edebiyatımız, çocuk gerçekliğine dayalı, çocuğa göre örneklerin yazılmaya başlandığı yenilikçi çocuk edebiyatı evresine girmiştir. Bu dönemde, yayınevleri eski baskılarını yenilemiş, kitapların içerik yönünden olmasa bile estetik ve biçim yönünden kusursuz olmasına çalışmışlardır. Eğitim bilimlerindeki gelişmeler göz önüne alınmış ve çocuk edebiyatında değerlendirilmiştir. Çocuklar için yazma ve resimleme çalışmalarının başlı başına bir uzmanlık alanı olduğu kabul edilmiştir. Milli Eğitim Bakanlığı ve Kültür ve Turizm Bakanlığı da çocuklara yönelik diziler oluşturmuş, çocuk yazınına katkıda bulunmuşlardır."[62]

[61] Mehlika Karagözoğlu, A.e., 2010, s.14.
[62] İbrahim Kıbrıs, *Yeni Yüzyıl İçin Uygulamalı Çocuk Edebiyatı,* Eylül Yayınları, Ankara 2002, s.19; Akt. Mehlika Karagözoğlu, s.20.

Çocuk edebiyatıyla ilgili kuramsal boyutta çalışmalarını sürdüren yazarlardan önde gelenler isimler ise şöyle sırlanabilir: İnci Enginün, Meral Alpay, Nilüfer Tuncer, Fatih Erdoğan, Mehmet Güler, Mustafa Ruhi Şirin, İbrahim Kıbrıs, Sedat Sever, Zeki Gürel, Selahattin Dilidüzgün, Recep Nas, Turgay Kurultay, Necdet Neydim, Alev Sınar, Meral Kaya, Tacettin Şimsek, Beyhan Kanter.

"Çağımızda çocuklar için yazılan eserlerden oluşan bir edebiyatın daha belirgin biçimde ortaya çıktığını söyleyebiliriz. Çocukluk çağının ruhsal özelliklerini iyi bilen yazar ve ressamların yetişmesi ile dünya yayın piyasasında çocuk edebiyatı alanına giren eserlerin gerek nitelik ve gerekse nicelik bakımından büyük bir gelişme gösterdiği açıktır. Hatta bazı ülkelerde -örneğin ABD, Almanya, İngiltere, vb.- içinde yaşadığımız yüzyıl çocuk edebiyatı açısından bir "altın çağ" olarak nitelendirilmektedir. Yurdumuzda da son 20-25 yıl içinde bu alanda dikkate değer ilerlemeler olmuştur."[63]

[63] Ferhan Oğuzkan, *Çocuk Edebiyatı*, Anı Yayıncılık, 11. bs., Ankara 2021, s.4.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. KÜTÜPHANE FARESİ SERİSİNDE OKUMA KÜLTÜRÜ VE KÜTÜPHANE ALGISI

3.1. DANIEL KIRK'ÜN KÜTÜPHANE FARESİ SERİSİ

3.1.1. Daniel Kirk

Daniel Kirk, 1952 yılında Amerika Birleşik Devletleri'nin Ohio eyaletinin Lorain ilçesinde yer alan Elyria şehrinde doğmuştur.[64] Sanatçılardan oluşan bir ailede büyüyen Daniel Kirk, küçük yaşlardan itibaren çizim, resim ve kilden modelleme çalışmaları yapmıştır. Kitap okuyarak büyüyen Kirk, kendi kaleme aldığı özgeçmişinde, Amerikalı çocuk kitapları yazarı Dr. Seuss'un aşırı mizah içeren eserleri ile giysilere bürünmüş hayvan fotoğraflarının olduğu kitapları sevdiğini ifade etmektedir.[65]

Daniel Kirk, Ohio Eyalet Üniversitesi'nde Güzel Sanatlar Eğitimi bölümünden 1974'te mezun olmuş ve birkaç yıl sanat ve fotoğrafçılık dersleri vermiştir. Ardından daha profesyonel çalışmalar yapmak üzere New York'a taşınmış ve tasarladığı kapaklar ile Newsweek, Business Week, Sports Illustrated ve New York Magazine gibi önemli süreli yayınlara katkıda bulunmuştur. İlk çocuğunun doğumundan sonra çocuklar için kitaplar yazmaya ve resimlemeye başlayan Kirk, eşi ve üç çocuğuyla New Jersey, Glen Ridge'de yaşamaktadır.[66]

Kırktan fazla çocuk kitabı yazan ve resimleyen Daniel Kirk'ün başlıca kitapları şunlardır: *Chugga Chugga Choo-Choo, Let's Go ABC!: Things That Go, from A to Z, Push! Dig! Scoop!: A Construction Counting Rhyme, Twas the Night Before Christmas, My Truck Is Stuck! A Read-Along Book, While The World Is Sleeping, Hello, Hello!, Block City adlı resimlediği kitaplar bulunmaktadır. Honk Honk! Beep Beep!, Newton and Curie: The Science Squirrels, Library Mouse, Library Mouse: A Museum Adventure, Library Mouse: Home Sweet Home, Library Mouse: A Friend's Tale, Library Mouse: A World to Explore, Rhino in the House: The Story of Saving Samia, A Prayer for the Animals, You Are Not My Friend, But I Miss You, The Thing About Spring.*[67]

Daniel Kirk, yazdığı ve resimlediği kitaplarda genellikle eğitici ve eğlenceli temaları işlemekte, çocukların okuma ve öğrenme sevgisini teşvik etmektedir. Yazar, pek çok okulu ziyaret etmekte ve çeşitli etkinlikler düzenlemektedir. Yaklaşık bir saat süren

[64] https://biography.jrank.org/ [Erişim tarihi: 23.08.2024].
[65] https://biography.jrank.org/ [Erişim tarihi: 23.08.2024].
[66] https://abookandahug.com/ [Erişim tarihi: 23.08.2024].
[67] https://www.danielkirk.com/ [Erişim tarihi: 23.08.2024].

sunumlarında, hikâye fikirlerini nasıl bulduğumu, bu fikirleri nasıl geliştirdiğimi, düzenlediğini ve yenilediğimi anlatmaktadır. Karakterleri nasıl yarattığını ve yazılı sayfalarda nasıl canlandırdığını açıklamaktadır. Sunum sırasında, bir yazar ve çizerin nasıl çalıştığını gösteren slaytlar paylaşarak ve kitaplarından okuyarak, daha küçük öğrenciler için yazmanın ve yaratıcı olmanın keyiflerini anlatan çizim gösterisi yapmakta ve soruları yanıtlamaktadır. [68] Daniel Kirk, yazdığı ve resimlediği kitaplar ile gerçekleştirdiği sunumlar sayesinde çocukların okuma, yazma ve yaratıcı düşünme becerilerini geliştirmeyi amaçlamaktadır.

Yazar, en çok *"Library Mouse"* (*Kütüphane Faresi*) serisi ile tanınmaktadır. Şahsi internet sitesinde yer alan aktiviteler kısmında, *"Library Mouse"* (*Kütüphane Faresi*) serisini nasıl yazdığını ve resimlerini nasıl çizdiğine dair videolar yer almaktadır. Aynı site içerisinde, yine aktiviteler kısmında, okuyucuların kitabı okurken daha fazla keyif almalarını sağlayacak ve kitapla ilgili düzenlenen etkinliklerde kullanılabilecek kitap içerisinden boyama sayfaları, kitap ayraçları, yazma ve çizim ipuçlarını içeren görseller yer almaktadır. [69]

Şekil 3.1. Yazarın hazırlamış olduğu boyama sayfaları[70]

[68] https://www.danielkirk.com/ [Erişim tarihi: 25.08.2024].
[69] https://www.danielkirk.com/ [Erişim tarihi: 25.08.2024].
[70] https://www.danielkirk.com/ [Erişim tarihi: 23.08.2024].

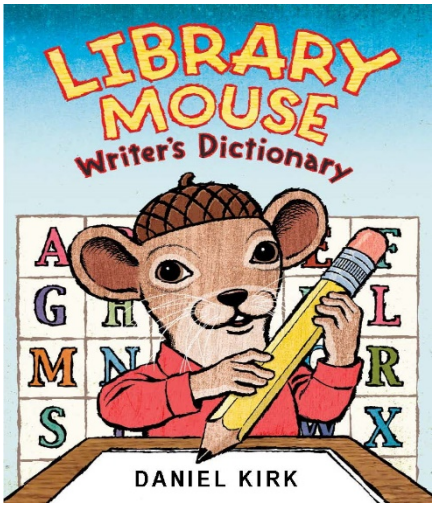
Şekil 3.2. Yazarın hazırlamış olduğu kitap ayracı örnekleri[71]

Şekil 3.3. Yazarın hazırlamış olduğu yazma ve çizme ipuçları[72]

[71] https://www.danielkirk.com/ [Erişim tarihi: 23.08.2024].
[72] https://www.danielkirk.com/ [Erişim tarihi: 23.08.2024].

"*Library Mouse: A Writer's Dictionary*" (Kütüphane Faresi: Bir Yazarın Sözlüğü), Daniel Kirk'in "*Library Mouse*" (*Kütüphane Faresi*) serisinin bir parçası olan Daniel Kirk'ün yazdığı ve resimlediği bir çocuk kitabıdır. Bu kitap, yazma ile ilgili çeşitli terim ve kavramlara eğlenceli ve erişilebilir bir şekilde giriş yapmaktadır. Yazma ile ilgili kelimelerin tanımlarını sunarak, genç okuyuculara ve yeni yazar adaylarına hikâyelerin nasıl oluşturulduğunu anlamalarına yardımcı olmaktadır. Kitabın ana karakteri Sam, yazmayı seven bir kütüphane faresidir ve bu karakter aracılığıyla kitap, hikâye anlatımının temel unsurlarını (konu, karakterler, mekân gibi) açıklamaktadır. "*Library Mouse: A Writer's Dictionary*" (Kütüphane Faresi: Bir Yazarın Sözlüğü), P4C (Çocuklar için Felsefe) bağlamında, kütüphane etkinliklerinde kullanıcıların yazma ve yaratıcılık kavramlarıyla etkileşimde bulunmalarını teşvik ederek etkin bir şekilde kullanılabilir. Çocuklar, P4C tartışmasında, "yaratmak" ve "hikâye icat etmek" ne anlama gelir üzerine derinlemesine tartışabilirler. "*Library Mouse: A Writer's Dictionary*" (Kütüphane Faresi: Bir Yazarın Sözlüğü), çeşitli yazma terimlerini ve tekniklerini sunmaktadır. Etkinlik içeresinde kullanıcılar, Kütüphane Faresi Sam'in hikâye içindeki zorlukları aşmak için bu araçları nasıl kullandığını analiz edebilir ve bunun gerçek hayatta yazarlıkla ilgili yaşanan zorluklarla nasıl örtüştüğünü inceleyebilirler. Kendi yazma süreçlerini yansıtabilir ve hikâye anlatımında hayal gücünün rolünü tartışabilirler. Etkinliklerde, "*Library Mouse: A Writer's Dictionary*" (Kütüphane Faresi: Bir Yazarın Sözlüğü) kitabını kullanmanın on kolay yolu maddeler halinde kitap içerisinde paylaşılmaktadır. [73]

Şekil 3.4. "Library Mouse: A Writer's Dictionary" (Kütüphane Faresi: Bir Yazarın Sözlüğü) kitap kapağı[74]

[73] https://www.calameo.com/ [Erişim tarihi: 23.08.2024].
[74] https://www.calameo.com/ [Erişim tarihi: 23.08.2024].

Şekil 3.5. "Library Mouse: A Writer's Dictionary" (Kütüphane Faresi: Bir Yazarın Sözlüğü) kitabı içerik örnekleri[75]

Yazarın Türkçeye çevrilen kitapları *Kütüphane Faresi, Kütüphane Faresi: Bir Dostun Öyküsü, Kütüphane Faresi: Bir Müze Macerası, Kütüphane Faresi: Evim Güzel Evim, Kütüphane Faresi: Dünya Seyahati* adlı kitaplardır. *Kütüphane Faresi* serisi olarak da bilinen bu kitaplar, İngilizce aslından Handan Sağlanmak tarafından Türkçeye çevrilmiş ve Final Kültür Sanat Yayınları tarafından yayımlanmıştır.

3.1.2. Kütüphane Faresi Serisi

Daniel Kirk'in *"Library Mouse"* (*Kütüphane Faresi*) serisi, dünya genelinde yaratıcılığı, okuryazarlığı ve kendini ifade etme becerilerini teşvik eden temalarıyla takdir toplamaktadır. İlk kitap 2007 yılında yayımlanmış, ardından gelen kitaplarla birlikte hem çocuklar hem de eğitimciler tarafından büyük beğeni kazanmıştır. *"Library Mouse"* (*Kütüphane Faresi*) serisi, çocuk edebiyatında başarılı bir örnek olarak kabul edilmesi ve

[75] https://www.calameo.com/ [Erişim tarihi: 23.08.2024].

devamlılığının olmasının nedeni; serinin temelinde yer alan eğitici ve eğlenceli içerik, çocukların hem hayal güçlerini hem de bilişsel becerilerini geliştirmelerine olanak tanımaktadır. Serinin sürekli aynı karakter ve temayı kullanması, çocukların önceki kitaplardan edindikleri bilgileri ve deneyimleri yeni kitaplarda da kullanmalarını sağlamaktadır. Bu süreklilik, okurları bir tür "okuma yolculuğu"na çıkarırken, karakterlerle özdeşleşmelerine de yardımcı olmaktadır. Ayrıca, her kitapta farklı bir macera ve öğrenme fırsatı sunulması, çocukların kitaba olan ilgisini artırır ve seriye olan bağlılıklarını pekiştirmektedir. Serideki kitaplar, çocuklara kendilerini birer yazar, hikâye anlatıcısı olarak görmelerini, okuma kültürü ve kütüphane algısını konusunda ilham vermeyi hedeflemektedir.

Kütüphane Faresi serisi, 0-12 yaş grubuna hitap eden beş kitaplık bir resimli hikâye serisidir. Daniel Kirk tarafından yazılıp resimlenen bu serideki beş kitabın isimleri şunlardır: *Kütüphane Faresi, Kütüphane Faresi: Bir Dostun Öyküsü, Kütüphane Faresi: Bir Müze Macerası, Kütüphane Faresi: Evim Güzel Evim, Kütüphane Faresi: Dünya Seyahati.* Bu seri, yazarın Türkçeye çevrilen tek eseridir.

Kütüphane Faresi serisi, Booklist Editor's Choice, Education.com Essential, Parenting Magazine Best Mom-Tested Book of the Year, Kansas Reading Association Award Nominee, Booksense, NAPPA Gold Award, 2011 Young Hoosiers ödüllerini almıştır.[76] *Kütüphane Faresi* serisi, Ohio Eyalet Kütüphanesi tarafından, 2013-2014 yılları arasında Choose to Read Ohio okuma listesinde yer alan çocuk kitaplarındandır.[77]

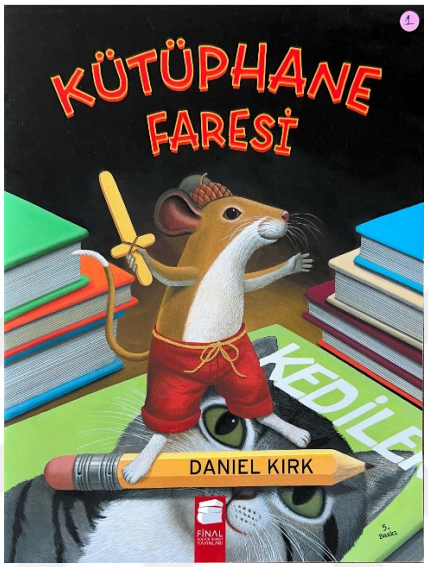
"Library Mouse" (*Kütüphane Faresi*) serisi, özellikle okullarda ve kütüphanelerde yapılan etkinliklerde, çocukları hikâye anlatımı ve yaratıcı yazarlıkla tanıştırmak için sıkça kullanılmaktadır. Eğlenceli ve öğretici içerikleriyle seriler, dünya çapında okumaya, yazmaya, resimlemeye ve kütüphaneye olan ilgiyi artırmaktadır.

Tez metni içerisinde, *Kütüphane Faresi*, "Kitap 1", *Kütüphane Faresi: Bir Dostun Öyküsü*, "Kitap 2", *Kütüphane Faresi: Bir Müze Macerası*, "Kitap 3", *Kütüphane Faresi: Evim Güzel Evim*, "Kitap 4", *Kütüphane Faresi: Dünya Seyahati*, "Kitap 5" olarak anılacaktır.

[76] https://www.danielkirk.com/ [Erişim tarihi: 23.08.2024].
[77] https://www.danielkirk.com/ [Erişim tarihi: 23.08.2024].

3.1.2.1. Kitap 1: Kütüphane Faresi

Serinin ilk kitabı olan *Kütüphane Faresi*'nin özgün adı *"Library Mouse"* olup eser, İngilizce aslından Handan Sağlanmak tarafından çevrilmiş ve Final Kültür Sanat Yayınları tarafından yayımlanmıştır. Yayınevinin "Resimli Çocuk Edebiyatı" türünde yer alan kitap, kuşe kâğıda 22x28 cm. boyutlarında basılmıştır. Seri, 0-12 yaş gurubuna hitap etmektedir.

Şekil 3.6. Kitap 1: Kütüphane Faresi[78]

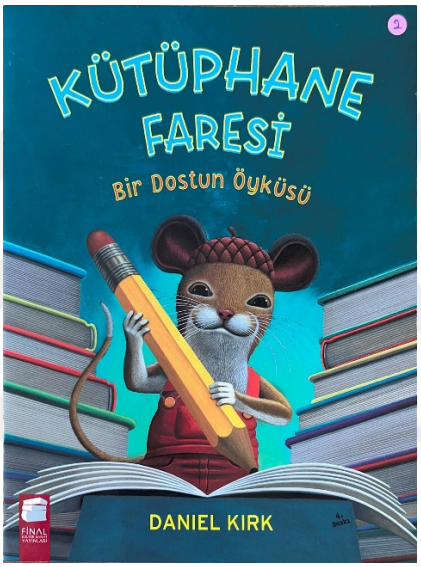
Çocuklar için kaynak kitaplar bölümünün arkasındaki duvarda, minik bir deliğin içinde yaşayan Kütüphane Faresi Sam, her gece birbirinden farklı türlerde pek çok kitap okur. Bir gece, kendi kitabımı yazmalıyım diye düşünür. Bulduğu küçük kağıtlara bildiği tek şey olan fareler hakkında bir kitabı hem yazar hem de çizer. Yazdığı kitabı kütüphane rafına bırakır. Küçük bir kız çocuğu ertesi gün Sam'in kitabını bulur. Bir sonraki gün bir kitap daha yazar. Bunu fark eden kütüphane sorumlusu Bayan Forrester, gizemli yazarı bulabilmek için, ona bir not bırakır. "Yazarla Tanışma Günü"nde onu ağırlamak istediklerini söyler. Sam, Bayan Forrester'in bıraktığı notu bulur ve çok heyecanlanır. Fareler doğaları gereği insanlarla tanışma konusunda çok çekingendirler. Sam'in aklına bir fikir gelir. Kütüphane görevlisinin masasından aldığı malzemeleri kullanarak bir mendil kutusunun içine bir ayna koyar ve kutuya yapıştırdığı ufak afişe "Yazarla Tanışın" yazar. Küçük bir kız kutuyu görür ve eğilip içine bakar. Aynadaki gülümseyen yüzünü görünce "Ben mi?" diye sorar. Sam, masaya kullanıcıların yazmaları için kitap şekli

[78] Daniel Kirk, *Kütüphane Faresi*, kapak.

verilmiş minik boş kağıtlar ve kalemler bırakmıştır. O gün ve sonraki günler kütüphanenin bir rafı, hiç kitap yazmamış kişilerin anlatılmamış hikâyeleri ve resimledikleri kitaplarla dolar.

3.1.2.2. Kitap 2: Kütüphane Faresi: Bir Dostun Öyküsü

Serinin ikinci kitabı olan *Kütüphane Faresi: Bir Dostun Öyküsü*'nün özgün adı *"Library Mouse: A Friend's Tale"* olup eser, İngilizce aslından Handan Sağlanmak tarafından çevrilmiş ve Final Kültür Sanat Yayınları tarafından yayımlanmıştır. Yayınevinin "Resimli Çocuk Edebiyatı" türünde yer alan kitap, kuşe kâğıda 22x28 cm. boyutlarında basılmıştır. Seri, 0-12 yaş gurubuna hitap etmektedir.

Şekil 3.7. Kitap 2: Kütüphane Faresi: Bir Dostun Öyküsü[79]

Çocuklar "Yazar ve Çizerler Kulübü" için kütüphanede buluşur. Herkes kendine bir çalışma arkadaşı seçer. Bir kişi kitabın metinlerini yazar, bir kişi de çizer olur ve kitap hazırlarlar. Toplantı sonunda Tom tek başına kalır. Sam, bir gece önce yazdığı kitaplar ile ilgili not defterini kütüphanecinin masasında unutur. Tom fark eder ve kütüphane sorumlusu Bayan Forrester'a gösterir. Tom, Sam'in bir fare olduğunu masadaki mürekkebe batmış ayak izlerinden fark eder. Onu bulmaya çalışır. Duvarda minik bir delik görür ve orada bir farenin yaşadığını, yazdığı kitaplarda da hep farelerden bahsetmesinden onun bir fare olduğunu anlar. Tom, cebindeki atıştırmalıklardan bir parça peynir koparark deliğin önüne bırakır. Sam, gece deliğinden çıkıp peyniri gördüğünde kimin bıraktığını bulmaya çalışır ve peyniri görmemiş gibi davranır. Tom, bir sonraki

[79] Daniel Kirk, *Kütüphane Faresi: Bir Dostun Öyküsü,* kapak.

gelişinde peyniri olduğu yerde görür ve peyniri alıp yerine fıstıklı kraker bırakır. Sam, atıştırmalıkları görmezden geldiğinde, onu keşfetmeye çalışan kişinin rahat bırakacağını düşünür ancak Tom, Sam'i unutmaz. Tom, kütüphane faresine bir öykü yazmaya karar verir. Öykünün adı "Utangaç Biri" olacaktır. Tom, yazmayı bitirip kâğıdı deliğin girişine bırakır. O gece Sam, Tom'un yazdığı öyküyü baştan sona okur ve onun kütüphaneye düzenli gelen çocuklardan biri olduğunu hatırlamıştır. Sam, ona bir sürpriz hazırlar. Kütüphane Faresi Sam'i bulmaya çalışırken ödevini yapamayan Tom, "*Yazar ve Çizerler Kulübü*" için kütüphaneye geldiğinde kendini mahcup hisseder. Kütüphane görevlisi, masasında bulduğu küçük kitabı elinde tutar ve Tom'a gösterir. Küçük kitapta, "Utangaç Biri", Yazar: Tom, Çizer: Sam yazıyordur. Sam, Tom için bir kitap yazmıştır. Kitaptaki iki fare tıpkı Sam ve Tom gibi dost olurlar.

3.1.2.3. Kitap 3: Kütüphane Faresi: Dünya Seyahati

Serinin üçüncü kitabı olan *Kütüphane Faresi: Dünya Seyahati*'nin özgün adı *"Library Mouse: A World to Explore"* olup eser, İngilizce aslından Handan Sağlanmak tarafından çevrilmiş ve Final Kültür Sanat Yayınları tarafından yayımlanmıştır. Yayınevinin "Resimli Çocuk Edebiyatı" türünde yer alan kitap, kuşe kâğıda 22x28 cm. boyutlarında basılmıştır. Seri, 0-12 yaş gurubuna hitap etmektedir.

Şekil 3.8. Kitap 3: Kütüphane Faresi: Dünya Seyahati[80]

Sam, kütüphane içinde gezerken, çocukların kütüphane raflarının üzerinde duran projelerini inceler. Proje posterinde "Büyük Dünyamızı Keşfedin" yazar. Gerçekten büyük bir dünyada yaşadığını düşünen Sam, dünya hakkında yazılmış her şeyi okumak

[80] Daniel Kirk, *Kütüphane Faresi: Dünya Seyahati*, kapak.

ister. En üst raftaki kitaplara bakıp tırmanamayacak kadar yüksekte olduklarını fark eder. O sırada Sam, kütüphane içinde, kendisi gibi fare olan Sarah'ı görür. Sarah ve Sam tanışır, Sarah kütüphanenin diğer tarafında yaşadığından bahseder. Sarah, keşfe çıktığı sırada gördüğü, rafların üzerinde bütün dünyayı keşfedebilecekleri bir oyun alanı olduğunu söyler. Sam, hayretle "oraya kadar tırmandın mı?" diye sorar. Sarah, bir kâşif olduğundan bahseder. Sam ve Sarah kütüphanede dünyayı keşfetmek için araştırma yapmaya başlar. Sam, Sarah ile yaşadıkları maceraları "Sam ve Sarah Dünyayı Geziyor" kitabıyla anlatır. Kütüphaneden çıkmak zorunda kalmadan kitaplarla dünyayı keşfederler. Onlar için kütüphane, dünyayı keşfetme yeridir.

3.1.2.4. Kitap 4: Kütüphane Faresi: Evim Güzel Evim

Serinin dördüncü kitabı olan *Kütüphane Faresi: Evim Güzel Evim'in* özgün adı "*Library Mouse: Home Sweet Home"* olup eser, İngilizce aslından Handan Sağlanmak tarafından çevrilmiş ve Final Kültür Sanat Yayınları tarafından yayımlanmıştır. Yayınevinin "Resimli Çocuk Edebiyatı" türünde yer alan kitap, kuşe kâğıda 22x28 cm. boyutlarında basılmıştır. Seri, 0-12 yaş gurubuna hitap etmektedir.

Şekil 3.9. Kitap 4: Kütüphane Faresi: Evim Güzel Evim[81]

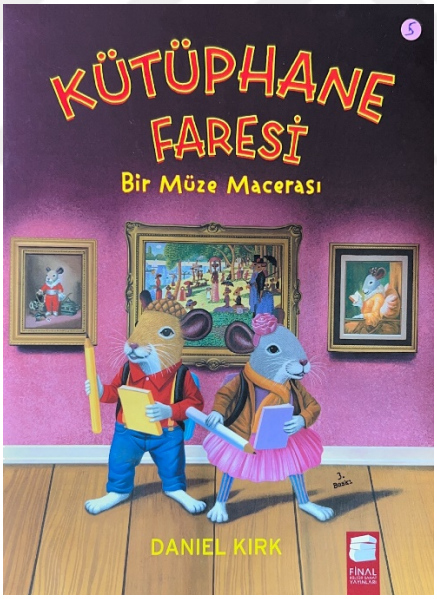
En sevdiği şey okumak ve yazmak olan Kütüphane Faresi Sam ve en sevdiği şeyin keşfetmek olduğunu söyleyen Sarah çok yakın arkadaşlardır. Bir gece Sam ve Sarah kütüphane raflarının yarıya boşaltılmış olduğunu görürler. Kütüphane masasında gördükleri kâğıtta "yenileme" yazmaktadır. "Yenileme" kelimesinin anlamını bilmeyen

[81] Daniel Kirk, *Kütüphane Faresi: Evim Güzel Evim*, kapak.

Sarah ve Sam hemen kütüphanede buldukları sözlüğe bakar. Kelimenin anlamından, kütüphanenin tadilata gireceğini ve her şeyin değişeceğini anlarlar. Sarah'ın yaptığı plan ile keşfe çıkıp kendilerine yeni bir yuva yapmak isterler. Kütüphanenin tavan arasına buldukları malzemeleri taşırlar. Kütüphane koleksiyonunda yer alan mimariyle ilgili kitaplardan yardım alarak yeni evlerini yapmaya koyulurlar. Sonraki haftalarda, kitaplardan gördükleri şekilde, dünyanın dört bir yanından farklı tarzda ev örnekleri inşa ederler. Tadilat bittikten sonra yaptıkları küçük evleri, "herkese bir yuva" yazılı bir kartla, rafların üzerine çocukların görmesi için bırakırlar.

3.1.2.5. Kitap 5: Kütüphane Faresi: Bir Müze Macerası

Serinin beşinci kitabı olan *Kütüphane Faresi: Bir Müze Macerası*'nın özgün adı "Library Mouse: A Museum Adventure" olup eser, İngilizce aslından Handan Sağlanmak tarafından çevrilmiş ve Final Kültür Sanat Yayınları tarafından yayımlanmıştır. Yayınevinin "Resimli Çocuk Edebiyatı" türünde yer alan kitap, kuşe kâğıda 22x28 cm. boyutlarında basılmıştır. Seri, 0-12 yaş gurubuna hitap etmektedir.

Şekil 3.10. Kitap 5: Kütüphane Faresi: Bir Müze Macerası[82]

Bir gece, Kütüphane Faresi Sam, günlüğüne not alırken arkadaşı Sarah yanına uğrar. Sarah, kütüphanenin yan tarafında kitaplarda gördükleri gibi şeylerin olduğu bir binadan bahseder. Adının müze olduğunu anlatır ve Sam'e oraya gitmeyi teklif eder. Daha önce kütüphane dışına hiç çıkmayan Sam heyecanlanır. Ne yapacağını düşünürken, müzeye gideceğini ancak günlüğünü de yanına almak istediğini ve Sarah'ın da bir "keşif

[82] Daniel Kirk, *Kütüphane Faresi: Bir Müze Macerası,* kapak.

günlüğü" tutmasını, gördüğü her şeyi, yaşadığı macerayı yazmasını söyler. Kütüphane kapısının altından sürünerek müze binasına koşmaya başlarlar. Müzeye girdiklerinde devasa ve gizemli gölgelerin arasında küçücük kalırken müzeyi keşfetmeye başlarlar.

3.2. Serinin Çocuk Edebiyatının Temel Unsurlarına Göre İncelenmesi

Kütüphane Faresi serisi, çocuk edebiyatının temel iç yapı ve dış yapı unsurları açısından değerlendirilmiştir.

3.2.1. İç Yapı Unsurlarına Göre İnceleme

Çocuk edebiyatının iç yapı özellikleri, çocukların dil gelişimini, hayal gücünü, sosyal becerilerini ve genel bilgi birikimlerini destekleyen unsurlardır. "Çocuk edebiyatı yapıtları, tasarım ve içerik (iç yapı) özelliklerinin birbirini bütünlemedeki başarısıyla nitelik kazanır."[83]

Çocuk edebiyatı eserlerindeki iç yapı unsurları, konu ve kurgu, izlek (tema), karakter ve kahraman, dil ve anlatım, ileti, çevre, yazınsal ve eğitsel ilkeler başlıklarından oluşmaktadır. Bu başlıklar altında seri genelinde bir değerlendirme yapılmıştır.

Konu ve Kurgu

Konu ve kurgu, bir çocuk kitabının tematik içeriğini belirler ve okuyucunun ilgisini çeken ana unsurdur. Çocuk edebiyatında konular genellikle çocukların yaşlarına, ilgi alanlarına ve gelişim seviyelerine uygun şekilde seçilir.

Beş kitaptan oluşan *Kütüphane Faresi* serisinin konusu genel olarak, kütüphanede yaşayan ve kitaplara büyük ilgi duyan Sam ve Sarah isimli iki farenin maceralarından oluşmaktadır. Bu fareler, kütüphane ortamında çeşitli kitapları keşfederken, yeni bilgiler öğrenir ve çeşitli maceralar yaşarlar. Her hikâye, çocuklara okuma sevgisini, kütüphanenin önemini ve bilgiye duyulan merakı aşılamayı amaçlamaktadır.

Kütüphane Faresi serinin ilk kitabının konusunda, Sam, kütüphanede yaşayan ve okumayı çok seven bir faredir. Kütüphane kitaplarıyla dolu bir dünyada, Sam çocuklara ve yetişkinlere okumanın büyüsünü gösterir.

Kütüphane Faresi: Bir Dostun Öyküsü serinin ikinci kitabının konusu, kütüphaneye gelen öğrencilerden biri, Kütüphane Faresi Sam'in ayak izlerini keşfeder ve

[83] Sedat Sever, *Çocuk Edebiyatı ve Okuma Kültürü*, Tudem, İzmir 2019, s. 126.

onunla iletişim kurmayı başarır. Sam gibi öykü yazmayı seven arkadaşı Tom, kitapta dostluğun ve iş birliğinin önemi vurgulamaktadır.

Kütüphane Faresi: Dünya Seyahati serinin üçüncü kitabının konusu, kitap okumayı çok seven Kütüphane Faresi Sam, macera düşkünü ve meraklı fare Sarah ile tanışır. Kütüphanede bulunan kitaplar sayesinde harika bir dünya seyahatine çıkarlar.

Kütüphane Faresi: Evim Güzel Evim serinin dördüncü kitabının konusu, kütüphane tadilata girer ve Sam ile Sarah bu süreçte karşılaştıkları zorluklarla başa çıkmaya çalışır. Kütüphanede bulunan kitaplardan yararlanarak kendilerine yeni bir yuva yapmaya çalışmaktadırlar. Yeniliklerle birlikte gelen değişimlere uyum sağlama hikayesidir.

Kütüphane Faresi: Bir Müze Macerası serinin beşinci kitabının konusu, Sam ve Sarah, kütüphane dışına çıkarak bir müzeyi keşfeder. Burada yeni bilgiler öğrenir ve eğlenceli maceralar yaşarlar.

Kütüphane Faresi serisi konu ve kurgu özellikleri, çocukların yaşına uygun ve özgün konularla ele alınmıştır. Kurgu, anlamsal ve mantıksal bir tutarlılık içinde yapılandırılmış olup, çocukların anlama ve anlamlandırma gereksinimlerine uygundur. Seride, merak ögesi kullanılarak çocuklarda okuma isteği uyandırılmış, aşırı duygusallıktan kaçınılmıştır. Olaylar dizisi, çocukların düşünmesini, hayal kurmasını, heyecanlanmasını ve hoşça vakit geçirmesini sağlar. Kurgunun akışını olumsuz etkileyecek olaylara yer verilmemiştir.

Tema

Kitaplarda tema, bir hikâyenin altında yatan ana fikir veya mesajdır ve eserin anlam derinliğini oluşturmaktadır. Özellikle çocuk edebiyatında tema, hikâyenin çocuklara kazandırmak istediği temel değerleri ve dersleri içermesi açısından çok önemlidir. Çocuk kitaplarında güçlü ve dikkatlice seçilmiş temalar, çocuklara hayat boyu değerli olacak dersler sunmaktadır. Bu nedenle, temanın doğru seçimi ve işlenişi, kitabın çocuklar üzerinde bırakacağı etkiyi belirleyen en önemli unsurlardan biridir.

Çocuk edebiyatında tema, eserin çocuğa yönelik etkisinin kurgulanışı, yazımsal yapı ile geliştirilmesi ve çocuğun yaşamla bağ kurmasına olanak sağlaması açısından değerlendirilmektedir. Tema, çocuğa yaşam, insan ve doğa gibi unsurları duyumsatmalı, aynı zamanda onun düşünerek, duyarak ve eğlenerek deneyim edinmesine olanak tanımalıdır. Özellikle sevgi gibi evrensel bir duygu üzerine yapılandırılmış temalar,

çocuğun duygusal gelişimine katkı sağlamaktadır. Bunun yanında, tema çocuğun soyutlama yapma yeteneğini destekleyecek nitelikte olmalı ve eserin konusu ile uyum içinde bir bütünlük oluşturmalıdır. Bu yönleriyle tema, çocuğun zihinsel, duygusal ve ahlaki gelişimine hizmet eden önemli bir edebi unsurdur.

Kütüphane Faresi serisi, kitap sevgisi, okuma alışkanlığı, değişim, uyum, keşif, öğrenme, arkadaşlık, iş birliği, kütüphane sevgisi ve okuma kültürü temalarını işler. Temalar, edebi bir kurguyla çocukların düzeyine uygun olarak sunulmuş, yaşama ve insana özgü durumlar, kütüphaneyi kullanan ve çok seven Kütüphane Faresi Sam aracılığıyla çocuklara iletilmiştir. Bu seride, okumayı ve kütüphaneyi çok seven Sam aracılığıyla çocuklarda okuma kültürü ve kütüphane sevgisi uyandırılmak istenmiştir.

Karakter ve Kahramanlar

Çocuk kitaplarında karakterler ve kahramanlar, hikâyenin çocuklar üzerindeki etkisini belirleyen temel unsurlardır. İyi tasarlanmış karakterler, çocukların hem duygusal hem de bilişsel gelişimlerine katkıda bulunmaktadır. Bu yüzden çocuk edebiyatında karakterler, çocukların hayal güçlerini şekillendiren ve onlara yaşam boyu rehberlik edebilecek önemli figürlerdir.

Tarihsel olarak fare, ilk olarak fabllar ve halk masallarında ahlaki dersler vermek için kullanılan bir figür olarak karşımıza çıkmaktadır. Antik Yunan'da *Aisopos Fablları* gibi eserlerde fare, kurnazlık, zekâ veya zaaflarla özdeşleştirilmiştir. Örneğin, *Aslan ile Fare* fablı, küçücük bir hayvanın bile büyük işler başarabileceğini vurgulayan bir hikayedir. Bu dönemde fare, toplumun günlük yaşamında sıkça karşılaşılan bir hayvan olduğu için kolayca tanınabilir bir sembol olmuştur. Orta Çağ'da fare, genellikle olumsuz çağrışımlarla, açgözlülük veya kurnazlık gibi olumsuz özellikleri sembolize etmek için kullanılırken; modern çocuk edebiyatının gelişimiyle birlikte fareler, masallarda daha sevimli, cesur ve ahlaki dersler veren figürlere dönüşmektedir.

Kütüphane Faresi serisinde ana karakter, Kütüphane Faresi Sam'dir. Fareler, kitap ve kağıtlarla olan ilişkileri nedeniyle bazen zararlı olarak algılansa da çocuk kitaplarında bu olumsuz algı kırılarak farelere sevimli bir rol verilmektedir. Bu, çocukların korku yerine merak ve ilgiyle kütüphanelere yaklaşmasını sağlamaktadır. Kütüphanelerle ilişkilendirilen fare temasının çocuk kitaplarında kullanılması, genellikle hem sembolik hem de hikâye anlatımı açısından etkileyici nedenlerle tercih edilmektedir. Fare, bir yandan kitapların bulunduğu ortamlarda sıkça karşılaşılan bir hayvan olarak

gerçeklikle bağlantı kurarken, diğer yandan edebiyatta sıkça kullanılan hayvan figürlerinden biri olarak çocuğun hayal dünyasına hitap etmektedir. Fareler, çocuk kitaplarında genellikle sevimli, komik ve eğlenceli bir şekilde betimlenir. *Kütüphane Faresi* serisinde de fare seçimi, çocukların kütüphaneleri soğuk ve sıkıcı yerler olarak değil, eğlenceli maceraların yaşanabileceği sıcak mekanlar olarak algılamalarını sağlamaktadır. Seride kullanılan Kütüphane Faresi Sam ve Sarah karakteri, kitap sevgisini ve okuma alışkanlığını teşvik etmek için etkili bir araç haline gelmektedir.

Kütüphane Faresi serisinin karakter ve kahramanlarını Kütüphane Faresi Sam, fare arkadaşı Sarah, kütüphane görevlisi Bayan Forrester, kütüphane kullanıcısı Tom, köstebek, Büyük Sanatçı kedi, diğer kütüphane kullanıcısı çocuklar, ebeveynler ve diğer kütüphane görevlilerinden oluşmaktadır. Kütüphane Faresi Sam ana karakterdir ve karakter hem davranışlarıyla hem konuşmalarıyla geliştirilmiştir. Sam ve Sarah, fiziksel özellikliyle gerçek ve sevimli bir fare görünümündedir. Sam, kitap okumayı, hikâye yazmayı ve kütüphaneyi çok seven bir fare olarak verilirken, arkadaşı fare Sarah, meraklı ve macera düşkünü olarak canlandırılmaktadır. Karakterlerin yaşadıkları olaylar ve çevrelerindeki etkileşimler sonu yaşadıkları değişimler inandırıcıdır.

Şekil. 3.11. Kütüphane Faresi Sam ve Sarah karakteri[84]

[84] Daniel Kirk, *Kütüphane Faresi: Evim Güzel Evim*, s.32.

Kütüphane görevlisi Bayan Forrester, sarı saçlı ve beyaz tenli, bakımlı, güler yüzlü, kırklı yaşlarında bir kadındır. Kütüphane görevlisinin, çocuklarla iletişiminin iyi olduğu, ilgili ve yardımsever tavırlar sergilediği görülmektedir. Kütüphanede yapılan etkinliklerde Bayan Forrester ve diğer kütüphane görevlisi kahramanlar, çocukların merakını, keşiflerini desteklemekte ve onlara kütüphaneyi ve okuma kültürünü aşılamaktadır.

Şekil. 3.12. Kütüphane görevlisi Bayan Forrester karakteri[85]

Yedi-sekiz yaşlarında kumral saçlı, iri gözlü bir erkek çocuğu olan kütüphane kullanıcısı Tom, sevimli, meraklı tavırlarıyla okurun kendiyle özleştireceği ve okumayı istekle sürdürmesini sağlayacak özelikler taşımaktadır. Tom'un farklı günlerde, düzenli olarak kütüphaneyi kullanan bir kullanıcı olduğu görülmektedir.

[85] Daniel Kirk, *Kütüphane Faresi: Bir Dostun Öyküsü,* s.24.

Şekil. 3.13. Kütüphane kullanıcısı Tom karakteri[86]

Seride geçen diğer hayvanlar, köstebek ve Büyük Sanatçı kedi gerçekçi ve olması gereken fiziksel özellikleriyle geliştirilmiştir. Ebeveynlerin ve kütüphane kullanıcısı diğer çocukların yüzlerinin hep gülümsüyor şekilde resmedilmesi, kütüphane ortamını sevdiklerini ve mutlu olduklarını göstermektedir.

Şekil. 3.14. Büyük Sanatçı kedi, köstebek, Sam ve Sarah karakterleri[87]

[86] Daniel Kirk, *Kütüphane Faresi: Bir Dostun Öyküsü,* s.10.
[87] Daniel Kirk, *Kütüphane Faresi: Bir Müze Macerası,* s.30.

Serinin ana karakteri, Kütüphane Faresi Sam'in eylem ve davranışları, çocukların kütüphane ve okuma sevgisini geliştirmelerine, kütüphane algısını güçlendirmelerine ve okuma kültürünü yapılandırmalarına olanak sağlamıştır. Sam'in nitelikleri ve eylemleri, çocukların özdeşim kurabileceği ve insan gerçekliğine ilişkin geri bildirimler sunan bir şekilde sunulmuştur.

Dil ve Anlatım

Çocuk kitaplarında dil ve anlatım, çocukların hikâyeyi anlamalarını, keyif almalarını ve okuma kültürü kazanmalarını sağlamak açısından çok önemlidir. Dil ve anlatım, hikâyenin çocuklar için anlamlı, eğlenceli ve öğretici olmasını sağlayan en temel unsurlardır. Dilin basit, akıcı ve betimleyici olması, çocukların okuma becerilerini geliştirirken aynı zamanda onların duygusal ve zihinsel gelişimine katkıda bulunmaktadır. Çocuklara kitap sevgisi ve kültürünü kazandırmak ve okuma alışkanlığı oluşturmak için dil ve anlatımın yaşa uygun, çekici ve etkileyici olması büyük önem taşımaktadır.

Kütüphane Faresi serisinde, bilinen (di'li) geçmiş zaman kipi kullanılmıştır. Çocukların yaş ve gelişim düzeyine uygun, anlaşılır ve sade bir üslupla yazılmıştır. Hikayelerde kullanılan dil, çocukların okuma becerilerini destekleyecek şekilde basit ve akıcıdır. Ayrıca, serinin dili edebi bir değer taşıyarak, çocukların kelime dağarcığını genişletmelerine ve dil becerilerini geliştirmelerine katkıda bulunur.

"Çocuklar için kaynak kitaplar bölümünün arkasındaki duvarda, minik bir deliğin içinde yaşar ve hayatın çok ama çok güzel olduğunuz düşünürdü."[88]

"*Ertesi sabah, gün ışığı kütüphanenin camlarından içeri doluyordu. Kamyonlar hakkında detaylı bir kitap arayan küçük bir erkek çocuğu, "Bu da ne?" diye sordu."*[89]

Kütüphane Faresi serisinin noktalama ve yazım kuralları, bağlamlar aracılığıyla çocuğa doğru bir şekilde sezdirilmiştir. Orijinal dili İngilizce olan seri, Türkçeye çevrilirken yabancı kelimelerden arındırılmış ve Türkçenin dil özelliklerine uygun bir şekilde geliştirilmiştir. Anlatım, çocuğun beş duyusunu harekete geçirecek niteliktedir.

Kütüphane Faresi: Evim Güzel Evim'de, kitap sonunda metin içerisinde geçen, farklı kültürlerdeki ev isimlerinin tanımlamaları yapılmıştır. Yine aynı kitap içerisinde, bazı kelimeler için kitap sonuna sözlük eklenmiştir. Metinde sözlük kullanımı ile ilgili

[88] Daniel Kirk, *Kütüphane Faresi*, çev. Handan Sağlanmak, Final Kültür Sanat Yayınları, İstanbul 2014, s. 1.
[89] Daniel Kirk, *Kütüphane Faresi*, s. 1.

bilgiler verilerek, çocuğu sözlük kullanmaya yönlendirmiş ve çocuğa çokanlamlı bir dilsel düzenleme sunmuştur.

> Sam, kelimenin anlamını öğrenmek için sözlüğe bakarken suratını asmıştı. "Bir şeyi yeni hale getirmek," diye okudu yüksek sesle. "Demek kütüphaneyi baştan yapacaklar. Ama bence bu hâli çok güzeldi! Eğer buradaki planlar doğruysa, yenilemeden önce her şeyi yıkmak zorunda kalacaklar. Bu işler yapılırken biz nerede yaşayacağız?[90]

Anlatım, çocukların dikkatini çekecek ve onların ilgisini sürdürecek şekilde yapılandırılmıştır. *Kütüphane Faresi* serisinin dilinin, çocuklarda okuma ve yazma arzusu oluşturacak şekilde düzenlendiği ve metnin sade, akıcı, anlaşılır ve ilgi çekici bir dil kullanarak çocukların dikkatini çekip onların dinleme, okuma ve yazma becerilerini geliştirme isteklerini artırmayı hedeflediğini görülmektedir.

"Sam hem okumayı hem de yazmayı çok severdi. Herkes onun yazdığı küçük kitaplara bayılıyordu. Ama fazlasıyla utangaç olduğundan henüz kütüphaneden kimseyle tanışmıştı." [91]

İleti

Kütüphane Faresi serisinin iletisi, kitap sevgisi ve okuma alışkanlığını teşvik etmeyi, okuma kültürü ve kütüphane algısı kazandırmayı, öğrenme ve keşfetmenin önemini, değişim ve uyum sağlama yeteneğini öne çıkarmayı, arkadaşlık ve iş birliği değerlerini aşılamayı amaçlamaktadır. Seri, kütüphane algısını ve okuma kültürünü görsel ve dilsel düzenlemelerle, yazınsal ipuçlarıyla çocuklara kazandırmaktadır. Çocukların kütüphaneleri ve kitapları sevmelerini, okumaktan keyif almalarını ve bilgiye ulaşmanın yollarını doğal bir akış içinde öğrenmelerini sağlamaktadır. Bu iletiler, Kütüphane Faresi Sam'in maceraları aracılığıyla, çocukların anlam evrenine uygun şekilde sunulmaktadır.

İletiler, görsel bir düzen içinde yazınsal ipuçlarıyla, çocuğun yeni anlamlar oluşturmasına kaynaklık etmektedir. Çocuğun duyularına hitap eden ve estetik bir zevk uyandıran unsurları içermektedir. Çocukların hem kendi yaşamları hem de diğer insanların deneyimleri, duyguları ve durumları konusunda daha farkında, duyarlı ve anlayışlı olmalarını teşvik etmeyi içermektedir. Özellikle resimli çocuk edebiyatı

[90] Daniel Kirk, *Kütüphane Faresi: Evim Güzel Evim*, çev. Handan Sağlanmak, Final Kültür Sanat Yayınları, İstanbul 2014, s. 8.
[91] Daniel Kirk, *Kütüphane Faresi: Bir Dostun Öyküsü*, çev. Handan Sağlanmak, Final Kültür Sanat Yayınları, İstanbul 2014, s. 1.

eserlerinde, bu tür duyarlıkların geliştirilmesi, çocukların sosyal ve duygusal gelişimlerine olumlu etkilerde bulunmaktadır.

Kütüphane Faresi serisinde yazar, duygu ve düşüncelerini dayatmamakta, çocuğun anlam dünyasını dikkate alarak, sanatçı duyarlılığıyla etkileşim kurabilecek bir şekilde sunmaktadır.

Yazar, evrensel insanlık değerlerini, kültürel, dini veya etnik kökenlerinden bağımsız olarak paylaşmakta, çocukların duygusal ve davranışsal olarak evrensel değerleri anlamalarını ve uygulamalarını sağlamaktadır.

Çevre

Çocuk kitabında çevre, hikâyenin geçtiği yerleri, olayların yaşandığı ortamı ve karakterlerin içinde bulundukları fiziksel dünyayı ifade etmektedir. Çevre, hikâyenin atmosferini oluşturmakta ve olayların gelişimine yön vermektedir. Çocuk edebiyatında çevre, çocukların hikâyeyi zihinsel olarak canlandırmalarını sağlamak ve hayal güçlerini geliştirmek için önemli bir unsurdur.

Kütüphane Faresi serisinde olayların geçtiği çevre özelliği, çocukların ilgisini çekebilecek, çocukların düş ve düşünce dünyasında canlandırabileceği, sıcak ve samimi bir kütüphane ortamını yansıtmaktadır. Kütüphane, çocukların rahatça keşfedebileceği, öğrenebileceği ve keyif alabileceği bir mekân olarak tasvir edilmiştir. Olay örgüsü genellikle kitap rafları arasında geçer ve kütüphanenin çeşitli bölümleri detaylı şekilde, konu ile güçlü bir ilişki içinde betimlenmektedir. Raflarda düzenli bir şekilde sıralanmış kitaplar, sessiz okuma alanları ve keşif duygusunu besleyen detaylarla doludur. Çocuklarda kütüphane sevgisi, kütüphane algısı ve okuma alışkanlığı oluşturmayı amaçlamaktadır. Kütüphane ortamı, merak uyandırıcı ve keşfetmeye teşvik edici niteliktedir, bu da çocukların öğrenme ve araştırma isteğini artırmaktadır.

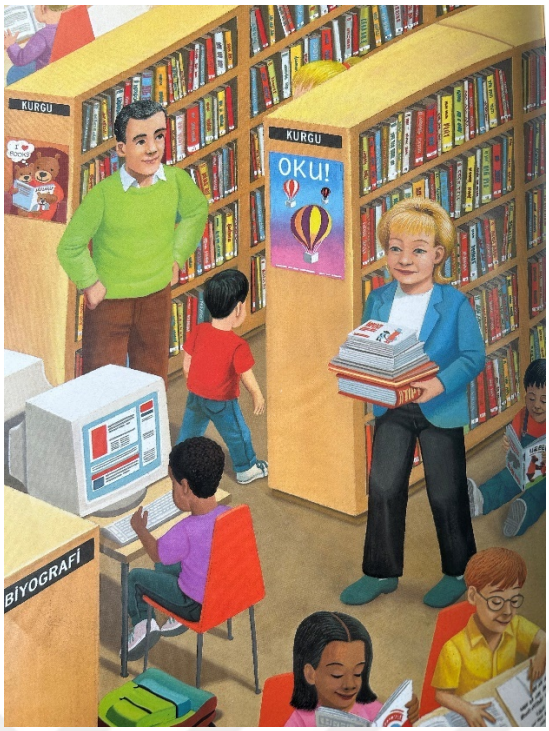
Şekil. 3.15. Olayın geçtiği kütüphane mekânı görseli[92]

"Ertesi sabah, kütüphanenin camlarından içeri doluyordu."

"Kamyonlar hakkında detaylı bir kitap arayan küçük bir erkek çocuğu, "Bu da ne?" diye sordu.

"Sam'in yazdığı başka bir kitap daha," dedi kütüphane görevlisi. Bir yandan da, "Peki ama kim bu Sam?" diye düşünüyordu. Kimsesiz Peynir'i alıp masasına bıraktı.[93]

[92] Daniel Kirk, *Kütüphane Faresi*, s. 18-19.
[93] Daniel Kirk, *Kütüphane Faresi*, s. 17.

Şekil. 3.16. Kütüphane mekânı içinden bir görsel[94]

Serinin son kitabı, *Kütüphane Faresi: Bir Müze Macerası*'nda, kütüphanede başlayan olay müzede devam etmektedir. Hikâye, müzenin çeşitli bölümlerinde geçen olayların detaylı ve ilgi çekici bir şekilde betimlenmesiyle ortaya çıkmaktadır. Müze ortamı, kitabın olay örgüsünü destekleyen ve Sam ile Sarah'ın maceralarını zenginleştiren bir arka plan sağlamaktadır. Farklı sergiler ve müze koleksiyonları, kütüphane ve müze mekanlarının yakın olması, çocukların öğrenme ve keşfetme duygularını harekete geçirmekte ve hikâyeye dinamizm katmaktadır. Bu çevresel özellikler, çocuklara hem eğitici hem de eğlendirici bir okuma deneyimi sunmaktadır.

[94] Daniel Kirk, *Kütüphane Faresi*, s. 2.

Şekil. 3.17. Olayın geçtiği müze mekânı görseli[95]

Yazınsal ve Eğitsel İlkeler

Çocuk kitaplarında yazınsal ve eğitsel ilkeler, çocukların hem edebi bir deneyim yaşamalarını hem de hayatlarına olumlu katkılarda bulunacak değerler kazanmalarını sağlamaktadır. Yazınsal ilkeler, çocuklara edebiyat sevgisi, okuma kültürü kazandırmayı amaçlarken, eğitsel ilkeler onların öğrenme süreçlerini desteklemektedir.

Kütüphane Faresi serisinde, çocuğa verilmek istenen kütüphane algısı ve okuma kültürü mesajları edebi bir kurgu içinde metin ve görseller aracılığı ile iletilmiştir. Seride öğüt veren yaklaşımdan uzak durulmuş, çocuğa kütüphane algısı ve okuma kültürü yaratıcı, girişimci ve araştırmacı ilkeler çerçevesinde doğal olarak verilmektedir.

"Sam'in zihni, uzak diyarlara dair bilgiler, önemli gerçekler ve resimlerle doluydu. Hayal gücüyse merak ve düşlerle dolup taşıyordu." [96]

Cinsel roller, çağdaş yaşamın gereklerine uygun olarak kurgulanmış, kadına ve erkeğe yüklenen anlam arasında ayrım yapılmamıştır. Sam, erkek bir fare olarak resmedilmiş ve görsellerde kıyafetleri ona göre seçilmiştir. Genellikle pantolon, gömlek ve pantolon askısı ile görülmektedir. Arkadaşı Sarah, kadın bir fare olarak resmedilmiş ve üzerinde renkli etek ve elbiseler ile görülmektedir.

---

[95] Daniel Kirk, *Kütüphane Faresi: Bir Müze Macerası,* s.9.
[96] Daniel Kirk, *Kütüphane Faresi*, s. 6.

Şekil. 3.18. Cinsel rollere uygun seçilmiş kıyafet örneği[97]

Yaşamda sorunların çözümü için iletişim kurulması gerektiği özendirilmiş, arkadaşlık, iş birliği, değişim ve uyum sağlama gibi değerler öne çıkarılmaktadır.

"Çocuklar, Yazar ve Çizerler Kulübü için haftada bir kütüphaneden buluşuyorlardı."... "Toplantının sonunda, bir çocuk tek başına kalmıştı. "Merak etme Tom," dedi Bayan Forrester. "Büyük bir zevkle seninle çalışırım!"[98]

Seride, otoriter ve baskıcı bir iletişim anlayışından uzak durularak, çocuklara özgürce keşfetme, öğrenme ve iş birliği yapma fırsatları sunan bir yaklaşım benimsenmektedir. Kütüphane görevlisi Bayan Forrester karakteri, çocuklara rehberlik ederek onların öğrenme süreçlerini, kütüphane algısı ve okuma kültürü kavramları kazanımını desteklemekte ve teşvik etmektedir.

3.2.2. Dış Yapı Unsurlarına Göre İnceleme

Çocuk edebiyatı eserlerindeki dış yapı unsurları, eserlerin fiziksel özellikleri ile ilgilidir ve boyutlar, kâğıt, kapak ve cilt, sayfa düzeni, harfler ve resimlerden oluşmaktadır.

---

[97] Daniel Kirk, *Kütüphane Faresi: Bir Müze Macerası*, s. 16.
[98] Daniel Kirk, *Kütüphane Faresi*: *Bir Dostun Öyküsü*, s. 2.

Boyutlar

Çocuk kitaplarında boyut, kitabın çocukla olan fiziksel etkileşimini belirleyen bir faktördür. Yaş grubuna, kitabın içeriğine ve sunulmak istenen görsel unsurlara göre farklı boyutlarda tasarlanan çocuk kitapları, çocukların okuma alışkanlıklarını geliştirmeye ve kitaplarla daha olumlu bir ilişki kurmalarına yardımcı olmaktadır. Boyutun doğru seçimi, çocukların kitabı severek eline almasını ve okuma sürecini keyifle yaşamasını sağlamaktadır.

Kütüphane Faresi serisinin boyutları çocuk kitapları standartlarına uygun olarak yayımlanmaktadır. Seride kitaplar, boyu 28, eni 22 cm. boyutlarında basılmış ve hacim ve ağırlık açısından çocukların rahatça taşıyabilecekleri durumdadır. Yetişkin kitapları ile kıyaslandığında boyutları büyüktür ancak çocuk kitapları kategorisinde değerlendirildiğinde ideal boyuttadır. Çocuklar için kitaplarda metinler büyük fontlarla yazılmıştır ve daha büyük resimler kullanılmıştır. Bu nedenle, serideki kitapların boyutları da çocuklara göre büyük tasarlanmıştır. Serinin beş kitabının da aynı boyutlarda olması, kitaplığa yerleştirildiğinde düzen içinde görünmektedir.

Kâğıt

Çocuk kitaplarında kâğıt, kitabın amacına, yaş grubuna ve çocuğun kitapla olan etkileşimine göre özenle seçilmelidir. Doğru kâğıt türü, çocuğun kitabı rahatça incelemesine, kitapla keyifli bir etkileşim kurmasına ve kitabı uzun süre kullanabilmesine katkıda bulunmaktadır.

Kütüphane Faresi serisinde, serinin tüm kitaplarında aynı kâğıt türü kullanılmıştır. Yarı mat, yırtılmaya karşı dirençli, dayanıklı kâğıt kullanılmıştır. Görsellerin ve metinlerin izleri arka sayfada görünmemektedir. Kullanılan mürekkep toksik değildir ve solmaya müsait değildir. Kâğıt, içeriğin, resimlerin ve metinlerin kalitesini iyi yansıtmaktadır. Kâğıtta kullanılan renkler canlı ve nettir. Seride kullanılan renklerin canlılığı okuma isteği uyandırmaktadır.

Kapak ve Cilt

Kitabın kapağının sert kapak olması daha sağlam olmasını ve daha uzun ömürlü olmasını sağlamaktadır. Böylelikle çocuk okurun kitabı kolayca yıpratamayacağı ve daha uzun yıllarca kitabı okuyabileceği söylenebilir.

Kitap kapakları, bir kitabın okuyucu ile ilk temas noktasıdır. Çocuk kitaplarında, çocuklar için özel olarak, renkli ve eğlenceli kapaklar onların dikkatini çekmekte ve kitaba ilgi duymalarını sağlamaktadır. İyi tasarlanmış bir kapak, kitabın içeriği hakkında ipucu verir. Bu, okuyucuların kitap hakkında bir fikir sahibi olmasına ve onların ilgi alanlarına uygun olup olmadığını anlamasına yardımcı olmaktadır.

Kütüphane Faresi serisinin, her bir kitabının kapağı içeriği hakkında bilgi verecek şekilde renkli, dikkat çekici resimlerle tasarlanmıştır. Serinin ilk kitabı, *Kütüphane Faresi*'nde, Kütüphane Faresi Sam, sağında ve solunda üst üste konulmuş kitapların arasında ve yazmayı ve okumayı çok seven bir fare olduğu için görselde büyük bir kalem ile resmedilmiştir.

Şekil 3.19. Kitap 1: Kütüphane Faresi kapağı[99]

İç kapaktaki görselde, Kütüphane Faresi Sam, sessiz olun, işareti yaparak çocuklara kütüphanede sessiz olmanın neden önemli olduğunu anlatan bir mesaj vermekte ve gizemli bir okur ve yazar olduğu için okurdan bu sırrı saklamalarını istemekte, bunu da hikâye boyunca eğlenceli ve gizemli bir şekilde aktarmaktadır.

[99] Daniel Kirk, *Kütüphane Faresi*, kapak.

Şekil 3.20. Kitap 1: Kütüphane Faresi iç kapağı[100]

Serinin ikinci kitabı, *Kütüphane Faresi: Bir Dostun Öyküsü*'nde, yine sağında ve solunda üst üste konulmuş kitaplar arasında, elinde kalem ile yazı yazarken, gülümser şekilde resmedilmiştir.

Şekil 3.21. Kitap 2: Kütüphane Faresi: Bir Dostun Öyküsü kapağı[101]

İç kapaktaki görselde, Sam, kütüphane kitaplarının üzerinde yatarak huzurlu ve düşünceli bir şekilde resmedilmiş, bu da onun kitaplara olan bağlılığını ve hayal gücünü yansıtmaktadır. Kitabın kapağı, Sam'in kütüphanedeki kitaplarla olan dostluğunu ve okuma sevgisini simgelemektedir. Renkli ve dikkat çekici iç kapaklar, kitapların büyülü

[100] Daniel Kirk, *Kütüphane Faresi*, iç kapak.
[101] Daniel Kirk, *Kütüphane Faresi*: *Bir Dostun Öyküsü*, kapak.

dünyasını ve bir farenin bile okuyarak ve yazarak nasıl yaratıcı olabileceğini göstermeye yönelik bir temaya işaret etmektedir.

Şekil 3.22. Kitap 2: Kütüphane Faresi: Bir Dostun Öyküsü iç kapağı[102]

Serinin üçüncü kitabı, *Kütüphane Faresi: Dünya Seyahati*'nde, Sam, bu kitapta tanıştığı Sarah ile resmedilmiştir. Bir dünya küresi üzerinde, meraklı gözlerle etrafa bakmaktadırlar. Sam'in elinde yine kalem yer almaktadır. Kürenin arkasında, üst üste duran kitap görselleri vardır.

[102] Daniel Kirk, *Kütüphane Faresi*: *Bir Dostun Öyküsü*, iç kapak.

Şekil 3.23. Kitap 3: Kütüphane Faresi: Dünya Seyahati kapağı[103]

İç kapaktaki görselde, kitabın kahramanı Sam, düşünceli bir pozda, bir kitap sayfasından çıkmış dünya haritasına bakmaktadır. Sam'in kıyafetleri (sarı gömlek ve kırmızı pantolon) onun maceraperest ve meraklı kişiliğini yansıtmaktadır. Çocuk edebiyatına uygun olarak sade, renkli ve eğlenceli bir tarzda hazırlanmış olan iç kapakta Sam'in, çocuklara okuma sevgisi, keşfetme arzusu ve hayal gücüyle bağlantılı öğrenme sürecini teşvik eden bir karakter olduğunu güçlü bir şekilde ima etmektedir.

Şekil 3.24. Kitap 3: Kütüphane Faresi: Dünya Seyahati iç kapağı[104]

[103] Daniel Kirk, *Kütüphane Faresi*: *Dünya Seyahati*, kapak.
[104] Daniel Kirk, *Kütüphane Faresi*: *Dünya Seyahati*, iç kapak.

Serinin dördüncü kitabı, *Kütüphane Faresi: Evim Güzel Evim*'de Sam ve Sarah, bir kale inşa ederken resmedilmişlerdir. Kıyafetleri de kitabın konusuna uygun olarak tasarlanmış ve ilgi çekici görünmektedir.

Şekil 3.25. Kitap 4: Kütüphane Faresi: Evim Güzel Evim kapağı[105]

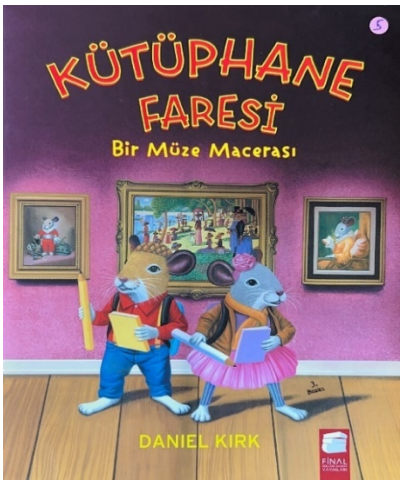
İç kapaktaki görselde, Sam elinde kalem ve defterlerle gösterilmekte ve bu onun yazma tutkusu ve hikâyeler oluşturma sevgisini yansıtmaktadır. Sam'in tasviri oldukça detaylı ve dikkat çekicidir. Büyük gözleri ve yüz ifadesi samimi ve ilham verici bir şekilde resmedilmiştir. Bu tasarım, küçük yaş gruplarının ilgisini çekecek şekilde hazırlandığı görülmektedir.

[105] Daniel Kirk, *Kütüphane Faresi: Evim Güzel Evim,* kapak.

Şekil 3.26. Kitap 4: Kütüphane Faresi: Evim Güzel Evim iç kapağı[106]

Serinin son kitabı, *Kütüphane Faresi: Bir Müze Macerası* kitabının kapağında, Sam ve Sarah bir müze içerisinde görülmektedir. Ellerinde tuttukları kalem ve not defterleri ile müze hakkında bilgi aldıkları söylenebilir. Kapakta yer alan tablolarda, fare görselleri yer almaktadır. Jean Honore Fragonard'ın *Kitap Okuyan Kız* isimli tablosunda yer alan kız yerine, kitap okuyan bir fare görseli resmedilmiştir. Georges Seurat'ın, *Grande Jatte Adası'nda Bir Pazar Öğleden Sonrası* tablosunda yer alan insanların yüzleri yerine, fare yüzü görselleri konulmuş ve kapakta müze içerinde yer almış şekilde resmedilmiştir.

Şekil 3.27. Kitap 5: Kütüphane Faresi: Bir Müze Macerası kapağı[107]

[106] Daniel Kirk, *Kütüphane Faresi: Evim Güzel Evim*, iç kapak.
[107] Daniel Kirk, *Kütüphane Faresi: Bir Müze Macerası*, kapak.

İç kapaktaki görselde, kapağın ortasında çerçeveye alınmış bir tablo yer almaktadır. Tabloda Sam ve Sarah, bir müze sergisinde gibi görünmektedir. Görsel, macera ve eğlence dolu bir hikâyeye işaret etmektedir. Arka planda mor tonlarının ve sıcak renklerin kullanılmış olması, bu da kitabın hedef kitlesi olan çocuklara hitap eden canlı bir tasarım oluşturmaktadır.

Şekil 3.28. Kitap 5: Kütüphane Faresi: Bir Müze Macerası iç kapağı[108]

Kütüphane Faresi seri kitaplarının kapakları aynı kalınlıkta tasarlanmıştır. Kitapların kapakları, yoğun kullanım ve sıkça taşınmaya uygundur. Böylelikle çocuk okurun kitabı kolayca yıpratamayacağı ve daha uzun yıllarca kitabı okuyabileceği söylenebilir.

Kitap kapakları, bir kitabın değerini ve çekiciliğini artıran önemli bir unsur olarak kabul edilir. Özellikle çocuk kitapları için, kapak tasarımının özenle yapılması, çocukların okuma alışkanlığı kazanmalarında önemli bir rol oynamaktadır. *Kütüphane Faresi* serisi, kapak-cilt tasarımı bakımından incelendiğinde çocuk okuyucuda merak uyandıran ve ilgi çeken iyi bir örnek olduğu söylenebilir.

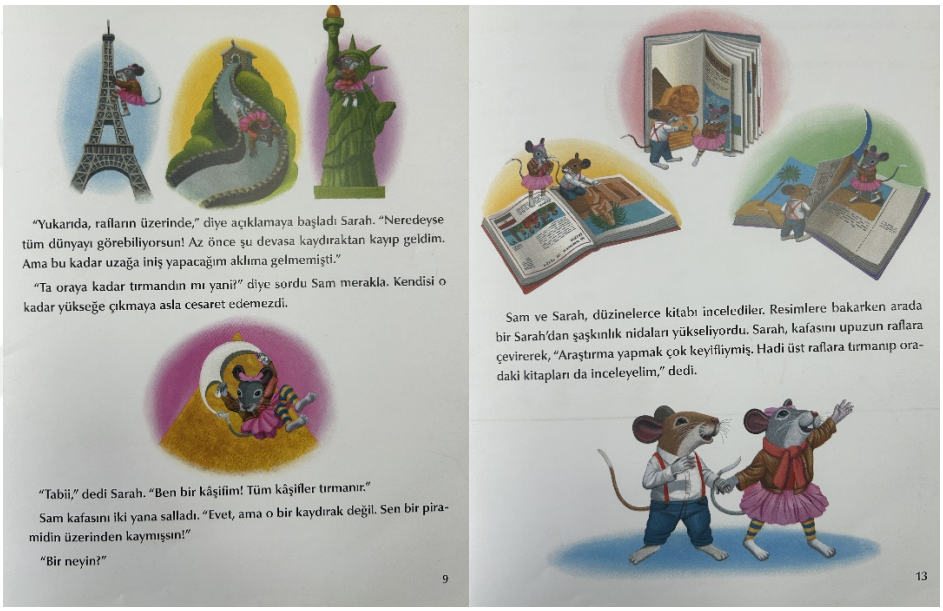
Sayfa Düzeni

Çocuk kitaplarında sayfa düzeni, kitabın yaş grubuna uygun, çekici, anlaşılır ve rahat okunur olmasını sağlamaktadır. İyi bir sayfa düzeni, çocuğun kitabı keşfetme,

[108] Daniel Kirk, *Kütüphane Faresi: Bir Müze Macerası*, iç kapak.

anlama ve okuma isteğini desteklemektedir. Metin ve görsel dengesinin yanı sıra renk uyumu, yazı tipi seçimi, görsel yerleşim ve boşluk ayarlamaları gibi unsurlar, çocukların okuma alışkanlığı kazanmasına ve okuma sürecinden keyif almasına katkıda bulunmaktadır.

Kütüphane Faresi serisinde sayfa düzeni, çocukların ilgisini çekecek ve okuma deneyimini kolaylaştıracak şekilde düzenlenmiştir. Sayfalarda metin ve görsellerin dengeli bir şekilde yerleştirildiği görülmektedir. Çok fazla metin çocukları sıkabilir, çok fazla görsel ise hikâyenin anlaşılmasını zorlaştırabilir. Bu nedenle seriye genel olarak bakıldığında, her bir kitapta görseller metni desteklemekte ve hikâyeyi zenginleştirmektedir.

Şekil 3.29. Sayfa düzeni örneği[109]

Sayfalarda bol beyaz alan bırakmak, metnin sıkışık görünmesini önlemekte ve çocukların gözlerini yormadan metni takip etmelerini sağlamaktadır. Beyaz alanlar, metin ve görseller arasında rahatlatıcı bir denge sağlamaktadır. Seride, bazı sayfalarda resimler iki sayfayı kaplarken, bazı sayfalarda tek sayfayı kaplamaktadır. Ayrıca, bazı sayfalarda yuvarlak çerçeve içinde küçük resimler, bol beyaz alan ve okunabilir boyutta metinler yer almaktadır.

Sayfa kenarlarında yer alan boşluklar, serinin bütün kitaplarında tutarlı, düzenli ve estetik olarak tasarlanmıştır. Sayfa kenarlarında ve içerisinde yer alan boşluklar,

[109] Daniel Kirk, *Kütüphane Faresi: Dünya Seyahati*, s. 9-13.

metnin göz ile takibini kolaylaştırmakta ve çocuğun dikkatini dağıtacak unsurları azaltarak metne odaklanmasını sağlamaktadır. Sayfa düzeni, seride hem her bir kitap içerisinde hem de serinin tüm kitapları boyunca tutarlı ve uyumlu bir şekilde tasarlanmıştır.

Harfler

Çocuk kitaplarında kullanılan yazı tipi sade, net ve okunaklı olmalıdır. Karmaşık ve süslü yazı tipleri çocuklar için kafa karıştırıcı olabilmektedir. Harflerin büyüklüğü yaş grubuna göre ayarlanmalıdır. Önemli kavramlar veya hikâyenin anahtar noktaları kalın harflerle yazılarak vurgulanabilmektedir. Bu, çocukların kitabın önemli kısımlarına dikkat etmesine yardımcı olmakta ve okumayı daha heyecanlı hale getirmektedir. Çocuk kitaplarında harfler, yalnızca okumayı kolaylaştırmakla kalmaz, aynı zamanda çocukların okuma alışkanlığı geliştirmelerine yardımcı olmaktadır.

Serinin beş kitabında yazılar, 14 punto olarak yazılmıştır. Kitaplarda yer alan tırnaklı yazı tipi, çocukların okuyabileceği büyüklükte ve okunaklıdır. Bu, özellikle küçük çocuklar için önemlidir. Harflerin arasındaki boşluklar yeterli, yazı tipi sade ve net görülmektedir.

Beyaz zemin üzerine siyah yazı en klasik ve okunaklı kombinasyonlardan biridir ve seride yer alan metinler bu şekilde yer almaktadır. Satıra sığmayan kelimler hece çizgisi ile bölünmüş ve özel isimlerde büyük-küçük harf kullanımına dikkat edilmiştir. Harflerin tasarımı ve yerleşimi, sayfa düzeninde dikkat dağıtıcı unsurlardan arındırılmış ve hedef yaş grubuna uygun, çocukların okuma becerilerini geliştirmelerine yardımcı olacak şekilde tasarlanmıştır.

Sam yatağının arkasına saklanmıştı ve bir türlü dışarı çıkamıyordu. Biraz sakinleşince yeniden yazı masasına döndü. Kalemini eline aldı ve yeni bir proje üzerine çalışmaya başladı.

"Okuyucular ve yazarlar da birer kâşiftir," dedi.

Sarah, ertesi akşam Sam'in yazdığı *Sam ve Sarah Dünyayı Geziyor* adlı kitabı görünce, "Vay canına," dedi. "Kitapta ikimiz de birer kâşifiz!"

"Üstelik kütüphaneden çıkmak zorunda bile kalmadık!" dedi Sam.

30

Şekil 3.30. Kitap içerisinde kullanılan yazı tipi örneği[110]

Resimler

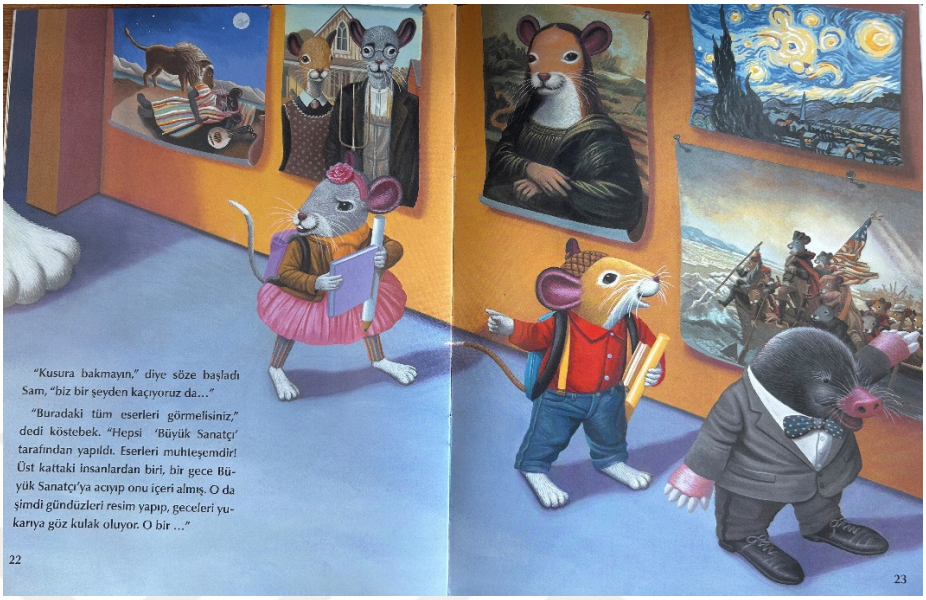
Serinin beş kitabı, Daniel Kirk tarafından yazılıp resimlenmiştir. Yazarın hem yazılı hem de görsel anlatımı tek bir bakış açısıyla sunması, hikâye ve görseller arasında tutarlılık ve uyum sağlamaktadır. Yazar, metindeki duyguları, olayları ve karakterleri en iyi şekilde yansıtmak için resimleri de kendi bakış açısıyla çizerek bütünlüğü korumaktadır. Yazarın çizimleriyle, metin ve resimler arasındaki sanatsal uyum ve bütünlük artmakta, yazar hikâyenin estetik ve sanatsal yönlerini resimlerde de devam ettirerek daha zengin bir okuma deneyimi sunmaktadır.

Yaş grubuna uygun olarak tasarlanmış görseller, canlı, net ve hikayeyle uyumlu olduğu görülmektedir. Resimli çocuk edebiyatı kategorisinde yer alan *Kütüphane Faresi* serisinin görselleri, hikâyenin temasını ve mesajlarını pekiştirmekte, çocuklara hem eğitici hem de eğlenceli bir okuma deneyimi sunmaktadır.

Kütüphane Faresi: Bir Müze Macerası kitabında yazarın notu kısmında, çocukluğundan itibaren sanata ve tarihsel süreçlere olan ilgisini ve bu ilginin eserlerine nasıl yansıdığını açıklamaktadır. Müzelere, sanat eserlerine ve tarihin farklı dönemlerine

[110] Daniel Kirk, *Kütüphane Faresi: Dünya Seyahati*, s.30.

duyduğu merakın ona kazandırdığı ilhamı vurgulamaktadır. Kitabın görsellerinin çocukların sanatla interaktif bir ilişki kurmasını teşvik etmek için suluboya kâğıdı üzerine guaj boya ile hazırlandığını ifade etmektedir.[111]

Şekil 3.31. Yazarın suluboya tekniği yapmış olduğu resimler[112]

Karakterler, belirgin ve sevimli tasarımlara sahiptir. Ana karakter Sam, fare olarak çizilmiş olup, çocukların kolayca özdeşim kurabileceği sevimli bir görünümle resmedilmektedir. Sam'in kıyafetleri ve ifadeleri, onun karakterini ve duygusal durumunu yansıtmaktadır. Ayrıca, farklı sanatçıların tarzlarını ve eserlerini inceleyerek bu sürecin kendisi için ne kadar öğretici ve zenginleştirici olduğuna değinmektedir.

Yazar, resimleriyle hikâyenin geçtiği mekanları ve atmosferi etkili bir şekilde tasvir etmektedir. Serinin ana mekânı kütüphane detaylı ve gerçekçi bir şekilde resmedilmiştir, bu da çocukların hikâyeyi daha iyi hayal etmelerine, kütüphane kültürü ve kavramının çocukta anlam bulmasına yardımcı olmaktadır.

Görseller, hikâyenin ayrıntılarını, karakterin eylem ve davranışlarını etkili bir şekilde yansıtacak şekilde detaylıdır. Bu, çocukların hikâyeyi daha iyi anlamalarına ve takip etmelerine yardımcı olmaktadır.

[111] Daniel Kirk, *Kütüphane Faresi: Bir Müze Macerası*, s.32.
[112] Daniel Kirk, *Kütüphane Faresi: Bir Müze Macerası*, s.22-23.

3.2.3. Serinin "Çocuklara Seslenen Yazınsal ya da Öğretici Kitapları Değerlendirme Ölçeği"ne Göre İncelenmesi

Çocuklara seslenen kitapların erken dönemden başlayarak onların gelişim sürecine istenen katkıları sağlayabilmesi için tasarım ve içerik açısından bazı temel özellikleri taşıması gerekir.[113]

Prof. Dr. Sedat Sever, çocuk edebiyatının temel unsurlarının tümünü içeren maddeleri bilimsel bir düzen içinde bir araya getirerek ölçeklendirmiş ve bu ölçeği, "*Sanatsal Uyaranlarla Dil Öğretimi*" kitabında yayımlamıştır.[114] Ölçekteki maddeler, bizim bu tezde de iç yapı ve dış yapı unsurları olarak faydalandığımız tasarım özellikleri ve resim, konu ve kurgu, izlek (tema) özellikleri, iletilerin özellikleri, karakter ve kahramanların özellikleri, dil ve anlatım özellikleri ve eğitsel özellikler olarak yedi başlıktan oluşmaktadır.

Daniel Kirk'ün *Kütüphane Faresi* serisindeki beş eser, *"Çocuklara Seslenen Yazınsal ya da Öğretici Kitapları Değerlendirme Ölçeği"* (EK-1) ile değerlendirildiğinde, tam puan almıştır. Sonuç olarak, seri, çocuk edebiyatının ideal özelliklerine sahip olan nitelikli bir eserler bütünüdür.

3.3. Serinin Kütüphane Bilimine Göre İncelenmesi

3.3.1. Kütüphanenin Temel Unsurlarına Göre İnceleme

Bir kütüphanenin bilimsel olarak var oluşunu sağlayan temel unsurlar, kütüphane mekânı, bütçe, koleksiyon, personel ve kullanıcılardır.[115] *Kütüphane Faresi* serisindeki metin ve çizimler, kütüphanenin beş temel unsuruna ve çocuk kütüphanesi hizmetlerinde oldukça önem taşıyan kullanıcı hizmetleri ve etkinliklere göre ele alınmıştır.[116]

3.3.1.1. Kütüphane Mekânı

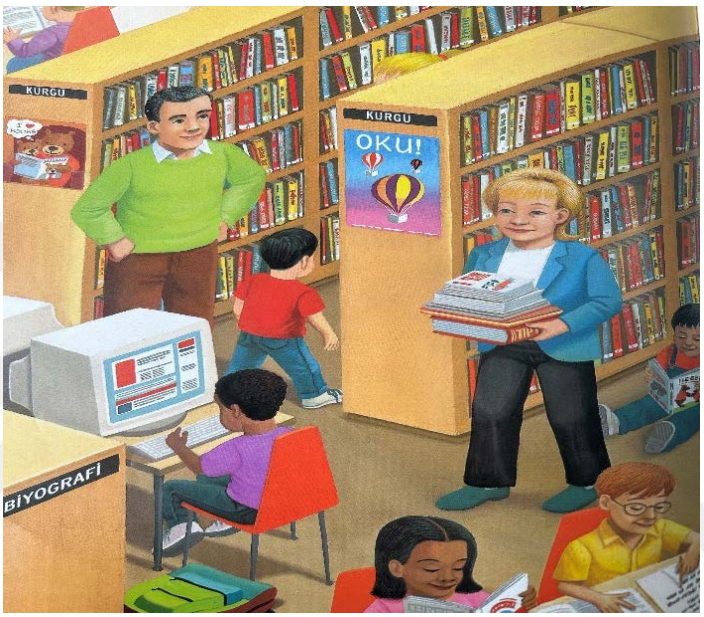
Kütüphane Faresi serisinde, kütüphane mekânı çoğunlukla Kütüphane Faresi Sam'in yaşadığı ana yerdir. Bu mekân genellikle bir insan kütüphanesi olarak tasvir edilir, ancak fareler için özel olarak uyarlanmıştır.

---

[113] Sedat Sever, *Sanatsal Uyaranlarla Dil Öğretimi*, Tudem Yayıncılık, İzmir 2018, s. 153.
[114] Age., s.156.
[115] Mehlika Karahözooğlu Aslıyüksek, *Dijital Kültür Ortamında Bilgi Hizmetleri ve Kütüphaneciler*, Hiperkitap, İstanbul 2017, s. 69.
[116] Mehlika Karagözoğlu Aslıyüksek, "Okuma Kültürü Kazandırmada Bir Araç Olarak Edebiyat: Annie Silvestro'nun Kütüphane Tavşanı Örneği", *Arşiv Dünyası*, IX/1, (2022), s. 7.

Serinin ilk kitabı olan *Kütüphane Faresi*'ne kütüphane mekânı açısından bakıldığında çocuklar tarafından kullanılacağı tespit edilmiş bir mekân algısı olduğu söylenebilir. Kitapta yer alan çocuklar için kaynak kitaplar bölümü olduğunu görülmektedir. Bu da kütüphane alanının geniş olduğunu, yaş grubuna göre bir konu ve alan dağılımı yapıldığını göstermektedir:

"Çocuklar için kaynak kitaplar bölümünün arkasındaki duvarda, minik bir deliğin içinde yaşar ve hayatın çok ama çok güzel olduğunuz düşünürdü."[117]

Şekil 3.32. Kütüphane mekânı[118]

Renkli kitaplarla dolu rafların olduğu bir kütüphanenin varlığını göstermektedir. Kullanıcıların, yararlanabilecekleri bilgisayarlar ve bunun için ayrılmış kullanım alanı görülmektedir. Bilgisayarların olduğu alanlar olması teknolojinin kütüphaneye entegre olduğunu ve çağdaş kütüphane mekânı yönüyle uyumlu olduğu ifade edilebilir:

> Gündüzleri, kütüphanenin koridorları bir aşağı bir yukarı yürüyen, ders çalışan, kitap ödünç alan ve bilgisayar başında işlerini halleden insanlarla doluyken Sam, minik deliğindeki yatağına kıvrılır, güzel bir uyku çekerdi. Karanlık çöküp de gece olduğunda ve insanlar evlerine dönüp ortalık sakinleştiğindeyse kütüphane artık Sam'in olurdu.[119]

[117] Daniel Kirk, *Kütüphane Faresi*, s. 1.
[118] Daniel Kirk, *Kütüphane Faresi*, s. 2.
[119] Daniel Kirk, *Kütüphane Faresi*, s. 3.

Kütüphanede gün ışığını alan büyük camların olduğu resmedilmiştir. Kütüphanelerde gün ışığının kullanımı, sürdürülebilirlik açısından önemli bir faktördür. Doğal ışık, enerji tasarrufu sağlamakla birlikte kullanıcılar için daha iyi bir ortam oluşturur ve çevre dostu tasarımı teşvik etmektedir. Kütüphane mekanları açısından önemli olan gün ışığından yararlanıldığını görülmektedir: *"Ertesi gün öğleden sonra, güneş ışığı kütüphanenin camlarından içeri doluyordu."*[120]

Kitap raflarının üzerinde "oku", "kitapları seviyorum" yazan afişler bulunmaktadır. Bu ögeler, kitapları sevdirme ve okuma kültürü oluşturma açısından çekici bir kütüphane imajı oluşturmaktadır.

Kitap içerisinde resmedilen, duvarda asılı manzara tablosu, sanata önem veren bir kütüphane algısı oluşturduğu söylenebilir.

"Yazarla Tanışma Günü" etkinliği için çocukların bir masa etrafında oturması ve birlikte bir etkinlik içerisinde olması, kütüphane mekânında sesli çalışma alanlarının varlığını göstermektedir. O sırada kütüphane içerisinde emekleyen bir bebeğin olması, o kütüphanenin çocuk dostu bir yer olduğunu ve ailelere yönelik hizmetler sunduğunu ifade etmektedir. Bu nedenle kütüphanelerde bebekler ve küçük çocuklar için okuma etkinlikleri, oyuncaklar veya özel alanlar olduğu söylenebilir. Bu tür kütüphaneler, çocukların erken yaşta kitaplar ve öğrenme ile etkileşimde bulunmasına imkân tanımaktadır.

Şekil 3.33. Kütüphane mekânı içerisinde etkinlik[121]

[120] Daniel Kirk, *Kütüphane Faresi*, s. 12.
[121] Daniel Kirk, *Kütüphane Faresi*, s. 28.

Kütüphane öğrenme yerleri olarak görünür. Kitap içerisinde resmedilen dünya küresi, haritalar öğrenmeye kaynaklık edecek eğitim materyalleri olarak değerlendirilebilir. Afişler, taşıma aracı ve duyuru panosu kitap içerisinde yer alan mekâna ait diğer ögelerdir.

Serinin ikinci kitabı, *Kütüphane Faresi: Bir Dostun Öyküsü'*nde de kütüphane mekanının gerçekçi ögelerle tasvir edildiği görülmektedir. Renkli, sıcak ve samimi bir kütüphane ortamı izlenimi vermektedir. Renkli kitaplarla dolu raflar mevcuttur. Duvarlardaki çizimler ve kitap raflarındaki renkli kitaplar gibi detaylar, mekânı daha ilgi çekici hale getirebilir.

Kütüphane mekânı içerisinde kolonların olduğu bir koridor ve rafların bu uzun koridor boyunca devam ettiği görülmektedir. Duvar kenarında bulunan kitap taşıma arabası raflara yerleştirilecek kitaplarla doludur. Geniş bir panonun üzerinde duyurular ve notlar asılıdır. Panoda, "Kayıp Fare: Bulana Ödül" isimli, üzerinde fare resmi olan bir not dikkat çekmektedir. Kütüphane toplumsal kaynaşma mekanları olarak görülmektedir. İnsanların evcil hayvanlarını kaybettiklerinde, kayıp ilanı için kütüphane panosunu kullanmaları, kütüphanenin kullanıcıların günlük yaşamlarında karşılaştıkları çeşitli konularda yardımcı olabilecek bir kaynak merkezi olarak algılandığını göstermektedir. "Yazarlar ile Tanışma Günü" için asılmış olduğu düşünülen bir duyuru iliştirilmiştir.

Kütüphane personelinin masasında kullanıcılar tarafından kullanılabilecek kalemler ve kâğıtlar bulunmaktadır. Kitaptaki ana kahraman Kütüphane Faresi Sam, kitabını yazarken görevlinin masasındaki kâğıt ve kalemleri kullanmaktadır. Kütüphane görevlisinin masası ahşap, kullanışlı ve üzerinde görevliye ait damgalar ve ıstampa, mürekkep, zımba, bilgisayar faresi, renkli kalemlerle dolu bir kalemlik, ajanda resmedilmiştir. Kalemlik içeresinde bir kalemin kapağı fare şeklinde çizilmiş ve kitap içeresinde detaylarda fare figürlerinin kullanıldığı görülmektedir. Tam olarak kapatılmamış çekmecenin içerisinde ataçlar ve lastikler olduğu görülmektedir. Kütüphane Faresi Sam, masa üzerinde yanlışlıkla mürekkep kabına basar ve masada küçük fare ayak izleri oluşmaktadır. Kütüphanenin çocuk kullanıcısı Tom, ayak gizlerini gördüğünde gizemli yazarın bir fare olabileceğini düşünecektir.

Şekil 3.34. Kütüphane mekânında personel masası[122]

Kütüphane mekânı içerisinde çizilen sandalyeler çocukların kullanımına uygun, ayaklarını destekleyebilecek ve rahat bir pozisyonda oturmalarını sağlayacak şekilde tasarlanmış olduğu görünmektedir. Kütüphanenin sandalyeleri, yoğun kullanıma dayanacak şekilde dayanıklı malzemelerden yapılmış kırmızı renkli, kolluksuz, tekerleksiz, sade bir model olarak resmedilmiştir.

Serinin üçüncü kitabı *Kütüphane Faresi: Dünya Seyahati'nde,* Kütüphane Faresi Sam, herkes ayrıldıktan sonra gece bir gezintiye çıkmaktadır. Gece olduğu için kütüphane mekânı yer yer loş bir ışıkla ve karanlık resmedilmiştir.

Çocukların kütüphane raflarının üzerine yerleştirdikleri okul projeleri görülmektedir. Kütüphanenin, okullar ile iş birliği içerisinde olduğu söylenebilir. Kütüphanelerin, geniş bir kaynak ve materyal yelpazesi sunması, çocukların proje konularıyla ilgili en güncel ve güvenilir bilgilere ulaşma konusunda kütüphanecilerden destek alabilmesi, sessiz ve düzenli bir çalışma ortamı, kütüphane içeresinde bulunan teknolojik araçlardan faydalanabilmeleri için ideal bir ortam olduğu görülmektedir. Kütüphanede yapılan ödev projeleri ile araştırma odaklı bir eğitim, araştırma becerileri kazandırırken aynı zamanda kütüphane kaynaklarını kullanmayı öğretmek amaçlanmaktadır.

Kütüphane mekânı içerisinde çocukların proje çalışmalarını yapabilecekleri ve çalışmalarını sergileyebilecekleri bir alan ayrıldığı görülmektedir. Kütüphanede rafların

[122] Daniel Kirk, *Kütüphane Faresi: Bir Dostun Öyküsü*, s. 8.

üzerinde çocukların hazırladıkları projelere ait bir tren, Özgürlük Anıtı, Eyfel Kulesi, Çin Seddi, Büyük Piramitler, palmiye ağacı, gemi maketi görselleri yerleştirilmiştir. *Kütüphane Faresi: Dünya Seyahati* kitabında hazırlanan proje görselleri ile çocuklara farklı ülkeleri ve kültürleri keşfederek kültürel farkındalık oluşturma, kitapta anlatılan yerler hakkında coğrafi bilgi edinme ve okudukları konuları farklı yaratıcı yollarla ifade etme şansı verdiği söylenebilir.

> Önce Eyfel Kulesi ve Çin Seddi'nin, sonra da Özgürlük Anıtı ve Büyük Piramitleri' in üzerinden süzülerek geçtiler. Volkanların ve dağ zirvelerinin, mercan kayalıkların ve çöllerin yanından geçerek karanlık kütüphane rafları arasında gezindiler ve çocuk bölümünün kapısından dışarı çıktılar.[123]

Kütüphane Faresi Sam ve arkadaşı Sarah dünya hakkında araştırma yaparken rafların arasında gezerler ve bu sırada kütüphane rafları renkli kitaplarla doludur. Dağınık olmayan raf görselleri düzenli bir kütüphane mekânı algısı vermektedir.

Çocukların hazırlamış olduğu araba ve uçak maketleri gerçekçi ve ilgi çekici resmedilmiştir. Kütüphane Faresi Sam ve arkadaşı Sarah kütüphanede dünyayı keşfederken araçları kullanırlar. Bu araçlar, kütüphaneye gelen çocukların mekâna ilgi duymalarını sağlayacak niteliktedir. Ayrıca sergiyi hazırlayan çocuklarında kütüphaneye karşı bir bağlılık oluşturmalarını kolaylaştıracaktır.

Çocukların okul projelerini sergiledikleri alan, Kütüphane Faresi Sam ve Sarah'ın boyutlarına uygun bir oyun alanı haline dönüşmüştür.

[123] Daniel Kirk, *Kütüphane Faresi: Dünya Seyahati*, çev. Handan Sağlanmak, Final Kültür Sanat Yayınları, İstanbul 2014, s. 26.

Şekil 3.35. Kütüphane rafları üzerinde duran öğrenci projeleri[124]

Serinin dördüncü kitabı *Kütüphane Faresi: Evim Güzel Evim*'de, kütüphane tadilatta olduğu, rafların yarı yarıya boşaltıldığı ve kitapların kolilere yerleştirildiği görülmektedir. Kütüphane mekânı gece olduğu için karalık ve loş resmedilmiştir.

Kütüphane Faresi Sam, kütüphane binasında bir yenileme ve onarım olduğunu kütüphane görevlisinin masasının üzerindeki kağıtlardan öğrenmektedir: *"Sam, kütüphane görevlisinin masasına tırmandı. Orada bulduğu kağıtları okurken kalbi deli gibi atmaya başladı. "Yenileme." dedi tereddütle."*[125]

Sam'in kütüphane yenileme konusundaki vurgusu dikkat çekicidir: *"Demek kütüphaneyi baştan yapacaklar. Ama bence bu hali çok güzeldi!"*[126]

Kütüphane Faresi Sam ve arkadaşı Sarah, kütüphane tadilata gireceği için üzülmektedir çünkü kütüphanenin tadilata girmesi, Sam ve Sarah gibi kütüphane dostlarının günlük rutinlerinde değişiklikler yapmak zorunda kalacakları anlamına gelmektedir. Kütüphane, Sam ve Sarah gibi kitapsever fareler için sadece bir kitap deposu değil, aynı zamanda keşif, öğrenme ve dinlenme mekanıdır. Kütüphanenin tadilattan önceki halini de çok sevmektedirler.

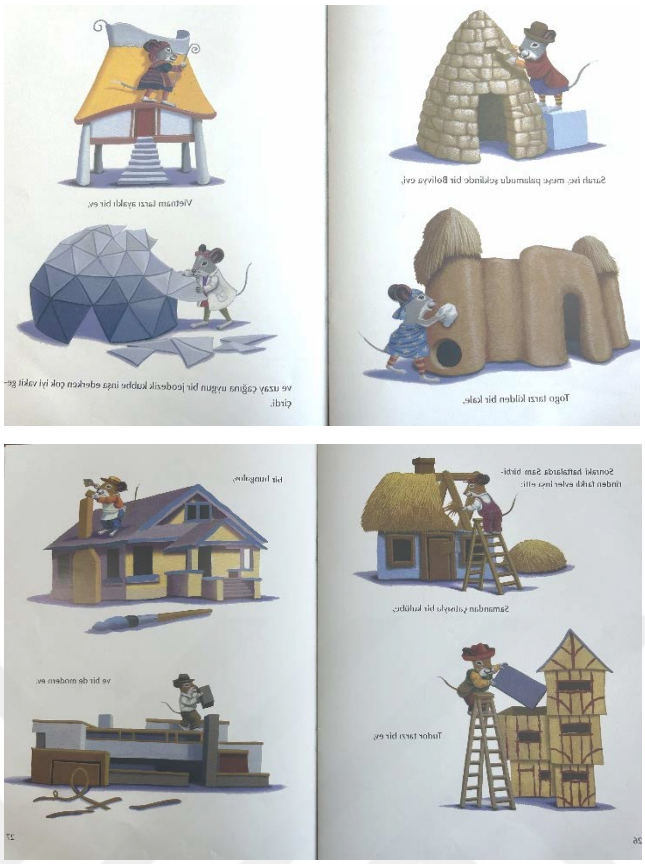
[124] Daniel Kirk, *Kütüphane Faresi: Dünya Seyahati*, s. 16.
[125] Daniel Kirk, *Kütüphane Faresi: Evim Güzel Evim*, s. 6.
[126] Daniel Kirk, *Kütüphane Faresi: Evim Güzel Evim*, s. 8.

Kütüphanede mekânı içerisinde bir mutfak olduğu görülmektedir. Sam ve Sarah, mutfak lavabosunun altındaki karanlık boşluğu, tadilat süresince ev olarak kullanabileceklerini düşünürler. Ancak borulardan akan suyun sesi Sam'i huzursuz etmektedir. Çocuklar için kaynak kitaplar bölümünün arkasındaki duvarda, minik bir deliğin içinde yaşayan Kütüphane Faresi Sam, eski evindeki gibi sessiz ve sakin ortamı düşlemektedir.

Kütüphane Faresi Sam ve arkadaşı Sarah kütüphanenin bodrum katına inerler. Kütüphane binasının zemin altı katı olan bu bölümde fare kapanı görünce başka bir alternatif ararlar ve tavan arasına çıkmaya karar verirler. Sam ve Sarah, kütüphane binasının tavan arasına çıkarken merdivenler eskimiş, ahşap olarak resmedilmiştir. Tavan arasında, koliler, yere atılmış kağıtlar, eski pencere pervazları ve koli içerisinde duran kitaplar görülmektedir. Tavan arasına kimse çıkmadığı için orada yaşayabileceklerini düşünürler. İki fare burada kendilerine bir ev yapmayı planlar ve eşyalarını tavan arasına taşırlar.

Sam, Sarah ile birlikte kendine yeni, küçük bir ev yapmaktadır. Sam ve Sarah, kendi evlerini inşa etmek için fikir almak ve bilgi edinmek amacıyla kütüphanedeki kitaplardan yararlanırlar. Kitap içeresindeki çizimlerde, ev yapmak için kütüphaneden topladıkları malzemeler, makas, mukavva, bant, kâğıt havlu ruloları, boya kalemleri ve mandal olarak resmedilmiştir.

Kütüphane Faresi: Evim Güzel Evim kitabında yazar, Kütüphane Faresi Sam ve arkadaşı Sarah'ın, kitaplarda gördükleri çeşitli ev örneklerini inşa etmeleri ile çocuklara dünya çapında farklı kültürleri ve yaşam tarzlarını keşfetme fırsatı sunmaktadır. Farklı kültürlerden ev örneklerinin kitaba dahil edilmesi, çocuklara evlerin bölgelerde nasıl değişebileceğini göstermektedir. Örneğin, bir Japon evi ile bir İtalyan evi arasındaki farklar olabilir ve bu da çocuklara dünya çapında farklı yaşam tarzlarını ve ev tasarımlarını anlamalarına yardımcı olmaktadır. Kitabın sonunda Sam ve Sarah'ın inşa ettikleri evlere ait dünyadaki ev tipleri ve eski tarihi yapılara ait görsel, bilgi ve sözlük yer almaktadır.

Şekil 3.36. Sam ve Sarah'ın inşa ettiği evler[127]

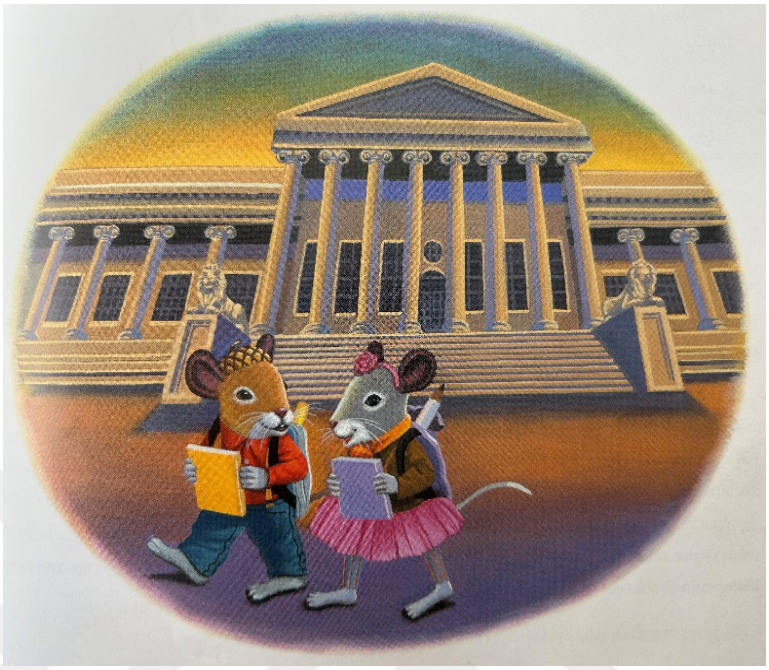
Kitabın sonunda, kütüphanede yapılan tadilatın bittiği anlaşılmakta ve yenilenmiş bir kütüphane görülmektedir. Kütüphane mekânı, Sam'in tepkisine bakılırsa öncekinden de güzel olmuştur: "*Sam, yenilenmiş kütüphaneyi gördüğünde nefesinin kesildiğini hissetti.*"[128]

Serinin beşinci ve son kitabı, *Kütüphane Faresi: Bir Müze Macerası'*nda kütüphane ve müze mekânı ayrı ayrı resmedilmiştir. Sam ve Sarah, kütüphanedeki günlük rutinlerinden sıkılmışlardır ve farklı bir macera arayışına girmektedirler.

Kütüphane Faresi Sam ve arkadaşı Sarah, kütüphaneden çıkarak müzeyi ziyaret etmektedir ve hikâyenin akışına uygun olması için müzenin kütüphaneye yakın bir yerde olması tercih edildiği söylenebilir. Kitapta müzenin adı verilmemiştir bu nedenle kurgusal bir müze olduğu düşünülebilir. Kütüphanenin New York Halk Kütüphanesi olduğu düşünülmektedir. NYHK'nin ana girişinde yer alan iki büyük aslan sfenksi bulunmaktadır ve kitapta binanın ana girişi görseli mevcuttur. NYHK 'nin ana girişinde yer alan iki büyük heykel, Patience (Sakinlik) ve Fortitude (Dayanıklılık) olarak

[127] Daniel Kirk, Kütüphane Faresi: Evim Güzel Evim, s. 26-29.
[128] Daniel Kirk, *Kütüphane Faresi: Evim Güzel Evim*, s. 34.

adlandırılmaktadır. Bunlar, kütüphanenin sembolleridir ve binanın giriş kapısının her iki tarafında ziyaretçileri karşılamaktadır. Bu heykeller, New York'un kültürel sembollerinden biri haline gelmiştir.[129]

Şekil 3.37. New York Halk Kütüphanesi olduğu düşünülen görsel[130]

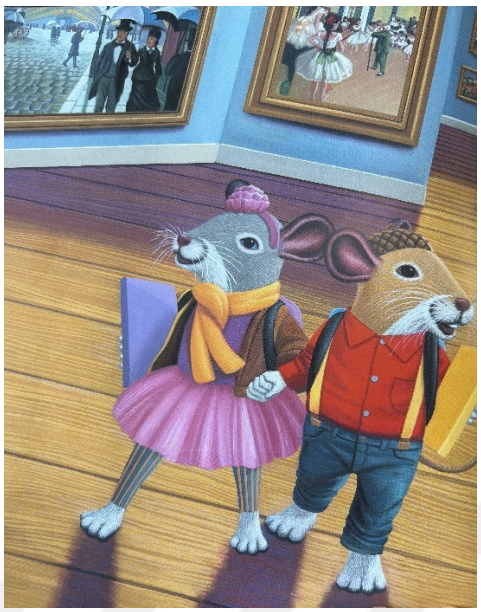
"Biliyor musun Sam, yan taraftaki binada senin kitaplarda baktığın şeylerden var. Sanırım da… Neydi? Hah, müze diyorlar. Bence oraya gitmeliyiz."[131]

Müze binası, genellikle renkli ve canlı bir şekilde resmedilmiştir. Müze, çocukların ilgisini çekecek ve keşfetmeye teşvik edecek şekilde detaylı bir şekilde tasvir edilmiştir. Müze koridorunda Yunan yapılarında olduğu gibi şık mermer kolonlar, kemerli koridor geçişleri müzenin atmosferini zenginleştirir ve çocukların hayal gücünü harekete geçirir niteliktedir. Müze binası içerisinde gece olduğu için loş bir görüntü sağlanmıştır.

Müzenin bir bölümünde duvarlar mavi renkle boyanmış, çeşitli yağlı boya tabloları resmedilmiştir. Koridor duvarlarında da asılı sanat eserleri, tablolar görülmektedir. Müze içeresinde sergilenen ünlü ressamların tablolarından ön planda, *Gustave Caillebotte'nin "Paris Caddesi; Yağmurlu Bir Gün" tablosu, Edgar Degas'ın Bale Sınıfı tablosu, Katsushika Hokusai'nin Büyük Dalga tablosu, Mary Cassatt'ın Mavi*

[129] https://amerikabulteni.com/2018/06/21/new-york-halk-kutuphanesinin-iki-bekcisi/ [Erişim tarihi: 23.08.2024].
[130] Daniel Kirk, *Kütüphane Faresi: Bir Müze Macerası*, s. 31
[131] Daniel Kirk, *Kütüphane Faresi: Bir Müze Macerası*, s.5.

Sandalyedeki Elsie tablosu resmedilmiştir. Bu tür referanslar, kitabın çocuklara sanat tarihini ve farklı sanat eserlerini tanıtma amacına hizmet etmektedir.

Şekil 3.38. Sam ve Sarah müzeyi keşfederken[132]

Kütüphane Faresi Sam ve arkadaşı Sarah, bir köstebek ile karşılaşmaktadır. Köstebek şık bir takım elbise, mavi puantiyeli papyon ve siyah ayakkabıları ile resmedilmiştir. Onları, müzenin özel galeri olarak adlandırdıkları yere yönlendirmektedir. Özel galeride, dikkat çeken ayrıntı ünlü ressamların tablolarında insan görselleri yerine fare figürlerinin yerleştirilmiş olmasıdır. *Vincent van Gogh'un Yıldızlı Gece* tablosunda gökyüzünde bir fare yüzü silüeti, *Leonardo da Vinci'nin Mona Lisa* tablosunda ise kadın yüzünün yerine bir fare yüzü resmedilmiştir. Tablolara fare görsellerinin eklenmesi, çocukların ilgisini çekmek, hayal güçlerini teşvik etmek ve kitabı daha eğlenceli hale getirmek amacıyla yapılmış olduğu söylenebilir. Özel galeride bulunan tabloları resmeden "Büyük Sanatçı" bir kedi olarak tasvir edilmektedir. Kedi, Kütüphane Faresi Sam ve Sarah ile taşımakta ve onların da resmini çizmektedir. Normalde kedilerin fareler üzerinde üstünlüğü düşünüldüğünde, kitapta yer verilen bu ironik durum ile eserin eğlenceli ve düşündürücü bir yönünün olduğu, okuyucuyu alışılmadık ve beklenmedik bir durumu düşünmeye teşvik ettiği söylenebilir.

[132] Daniel Kirk, *Kütüphane Faresi: Bir Müze Macerası*, s.16.

Şekil 3.39. Müze mekânından görüntü[133]

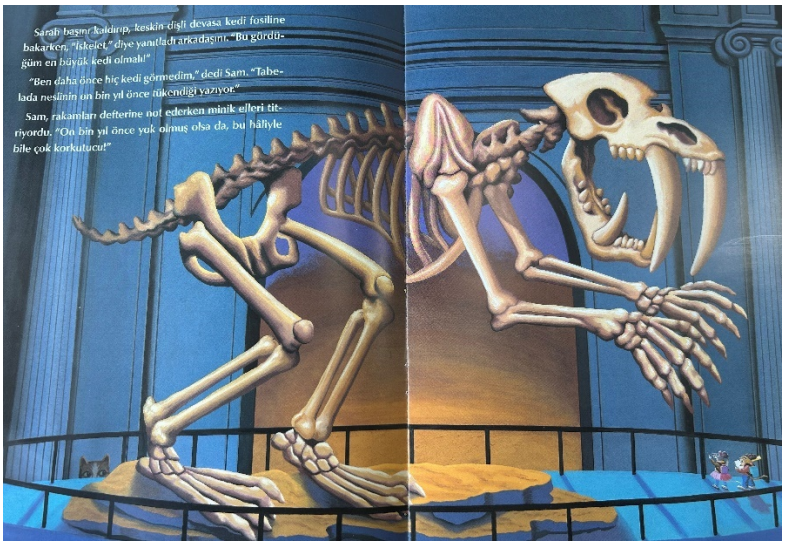
Antik Yunan döneminden olduğu düşünülen bir heykel devasa, detaylı ve gerçekçi bir şekilde resmedilmiştir. Yunan dönemine ait savaşçı veya tanrı heykeli olduğu söylenebilir. Heykelin elinde bulunan kırık mızrak ve kalkan bir savaşçıyı temsil edebilir ve Yunan mitolojisi veya tarihiyle ilişkilendirilebilir. Heykelin resmedilmesi, okuyucuların antik Yunan kültürü hakkında bilgi edinmelerine ve heykelin temsil ettiği hikâyeye daha fazla bağlanmalarına yardımcı olmaktadır. Heykelin müze içerisinde sergilendiği yerde, önünde bulunan tabelada dönem bilgileri yazmakta ancak ayrıntıları görünmemektedir.

[133] Daniel Kirk, *Kütüphane Faresi: Bir Müze Macerası*, s.23.

Şekil 3.40. Antik Yunan Heykeli[134]

Müzede bulunan kedi fosili görseli, yüksek bir platformda gerçekçi, büyük bir şekilde çocukların dikkatini çekmek ve onlara antik hayvanların dünyasını tanıtmak amacıyla canlı renklerle ve gerçekçi detaylarla resmedilmiştir. Uzun dişli kedinin, kaplan veya aslan gibi büyük bir kediyi temsil ettiği düşünülebilir. Kütüphane Faresi Sam ve Sarah'ın, kedi fosilinin gerçek boyutları ve canlılığından korktuğu ve etkilendiği görülmektedir. Platformun arkasında gerçek bir kedi kafası görünmektedir.

Şekil 3.41. Devasa resmedilen kedi fosili[135]

[134] Daniel Kirk, *Kütüphane Faresi: Bir Müze Macerası*, s.10.
[135] Daniel Kirk, *Kütüphane Faresi: Bir Müze Macerası*, s.12-13.

Kütüphane Faresi: Bir Müze Macerası kitabında Antik Mısır'la ilgili görsellere de yer verilmiştir. Bu görseller, genellikle Mısır mitolojisi, tarihi ve kültürüne atıfta bulunarak çocukların Antik Mısır'ı keşfetmelerini sağlamaktadır. Antik Mısır'ın yazılı dilinin bir parçası olan hiyeroglif yazıtları, kitapta görsel olarak kullanılmıştır. Bu dönemde mumyalama geleneği önemli bir yer tutmaktadır. Kitapta mumyaların ve sargılarının resmedilmesi, Antik Mısır'ın ölümsüzlük inancını ve ölüm sonrası yaşama dair kültürel uygulamalarını göstermektedir. Antik Mısır'da saltanat kayığında kürek çeken köleler heykeli cam bir dolap içerisinde sergilenmektedir. Her şeyi gören göz sembolü kolyesi, kulağında küpesi ve burnunda hızması ile gerçeği andıran büyük bir kedi heykeli resmedilmiştir. Kedi, antik Mısır mitolojisinde önemli bir yere sahiptir ve bazı tanrı ve tanrıçaların sembolü olarak kabul edilmektedir.[136] Kütüphane Faresi Sam ve arkadaşı Sarah, kedi heykelini gördüklerinde ürpererek neredeyse canlı olduğunu düşünmektedirler.

Şekil 3.42. Antik Mısır'la ilgili görsel[137]

Atın üzerinde çelik zırhlı, miğferli, elinde oku olan bir asker heykeli görülmektedir. Devasa resmedilen atlının arkasındaki duvarda asılı olan damalı bayrağın, heykele dikkat çekmek için asıldığı düşünülebilir.

Tarihin çeşitli dönemlerine ait sanat eserleri, fosiller ve dünyaca ünlü sanatçılar tarafından yapılmış pek çok eser serinin beşinci kitabı içerisinde yer almaktadır.

[136] https://Arkeonews.Com/Antik-Misirin-Kutsal-Kedileri/ [Erişim tarihi: 23.08.2024].
[137] Daniel Kirk, *Kütüphane Faresi: Bir Müze Macerası*, s.14-15.

3.3.1.2. Kütüphane Personeli

Serinin ilk kitabı *Kütüphane Faresi'nde,* kütüphane personeli ilk olarak, rafların arasında kitap taşıyan bir kadın kütüphaneci olarak, genellikle kitaplarla çevrili bir ortamda, okumaya teşvik edici bir tutumla ve gülümseyerek resmedilmektedir. Şık ve bakımlı çizilen kütüphaneci karakteri ileriki sayfalarda *kütüphane görevlisi* olarak tanıtılmaktadır. Kitapta kütüphane görevlisi olarak en çok Bayan Forrester resmedilmiştir.

Kütüphaneyi kullanan çocukların, kütüphane görevlileri ile iletişim halinde oldukları görülmektedir. Kütüphane görevlisi ile çocuklar arasındaki pozitif iletişim ve karşılıklı memnuniyet olduğu, kütüphane görevlilerinin onlara karşı ilgili ve yardımcı olduğu söylenebilir. Kütüphane görevlisi, çocukların sorularını içtenlikle cevaplamakta ve onlara ilgi göstermektedir. Bu, çocukların kütüphanede kendilerini değerli hissetmelerini sağlamakta ve onların kütüphane hizmetlerine olan güvenlerini artırmaktadır. Kütüphane personellerinin bu yaklaşımı, kitapta yer alan çocuk görsellerinde yüzlerinde gülümsemelere neden olmaktadır.

Şekil 3.43. Kütüphane personeli ve kullanıcı[138]

[138] Daniel Kirk, *Kütüphane Faresi*, s. 12.

Kütüphane Faresi kitabında, Sam'in yazdığı kitabı bulan küçük bir kız çocuğu, kitabı kütüphane görevlisine gösterir. Kütüphane görevlisinin kız çocuğunu gülümseyerek ve şaşırarak karşıladığı görülmektedir.

"Daha önce hiç böyle bir şey görememiştim", dedi kütüphane görevlisi ve Ben Sam! Bir Faresini Hayatı adlı kitabı masasına koydu."[139]

İlerleyen sayfalarda kütüphane görevlilerinin iki kişiden daha fazla, olduğunu görülmektedir. Görselde, iki kadın bir erkek kütüphane görevlisi yine gülümser ifade ile Kütüphane Faresi Sam'in yazdığı kitabı incelemektedir. Bu da bize çok personeli olan bir kütüphane olduğu algısını vermektedir.

Şekil 3.44. Kütüphane personeli[140]

"Daha önce hiç böyle bir şey görmemiştim," dedi kütüphane görevlisi ve Ben Sam! Bir Farenin Hayatı adlı kitabı masasına koydu. Daha sonra, kitabı diğer kütüphane görevlilerine gösterdi."[141]

Sarı saçlı, güler yüzlü ve gözlüklü kadın kütüphane görevlisinin, kütüphanenin masal saati etkinliğinde çocuklarla birlikte Sam'in yazdığı kitabı onlara gösterdiği

[139] Daniel Kirk, *Kütüphane Faresi*, s. 13.
[140] Daniel Kirk, Kütüphane Faresi, s. 13.
[141] Daniel Kirk, *Kütüphane Faresi*, s. 13.

görülmektedir. Kütüphane görevlisi, çocuklara kütüphanede düzenlenen etkinlikler ve programlar hakkında bilgi vermekte ve onları bu etkinliklere katılmaya teşvik etmektedir.

Kütüphane görevlileri, kitapta çocuklara kütüphanede bulunan kaynaklar hakkında bilgi vermektedir. Onların okuma ve öğrenme deneyimini zenginleştirmeye yardımcı oldukları görülmektedir.

"Yatmadan önce okumak için güzel ve korkutucu bir kitap arayan bir genç, "Bu da ne?" diye sordu." [142]

Sam'in kim olduğunu merak eden kütüphane görevlisi ona bir not yazmaya karar verir. Kütüphane görevlilerin genellikle Sam'in dostu ve yardımcısı olarak tasvir edildiği söylenebilir. Kütüphane sorumlusu olarak not yazan Bayan Forrester, Sam ile iletişim kurarak onun yaratıcı projelerine destek verdiği görülmektedir. Notu bir panoya astığı, burada başka notların da olduğu görülmektedir. Panonun, kütüphane kullanıcılarına açık bir duyuru panosu olduğu söylenebilir.

"Sevgili Sam, hepimiz kitaplarını zevkle okuyor ve bu gizemli Sam'in nasıl biri olduğunu çok merak ediyoruz. Her kimsen çok yetenekli biri olduğun belli…"[143]

Serinin ilk kitabında kütüphane görevlisi, kütüphaneci ve kütüphane sorumlusu tanımlarının hepsinin kullanıldığı görülmektedir. Kütüphaneciler, kütüphanenin işleyişi konusunda bilgi sahibi olan, işini iyi bilen, çalıştığı alanda eğitim aldığı düşünülen ve Sam gibi kitaplarla dolu bir dünyada ona rehberlik eden kişiler olarak görülmektedir. Sam'in kütüphanecilerle olan ilişkileri, kitabın teması olan okuma, öğrenme ve keşif üzerinde önemli bir rol oynamaktadır.

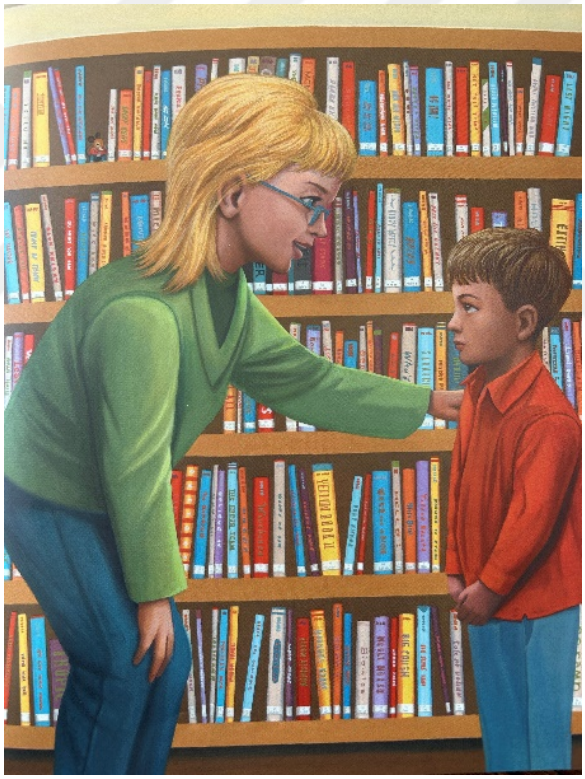
Serinin ikinci kitabı, *Kütüphane Faresi: Bir Dostun Öyküsü*'nde, kütüphane görevlisi, "Yazar ve Çizerler Kulübü" için haftada bir kütüphanede buluşan çocuklara bir sonraki projeleri hakkında bilgi verirken yine gülen bir yüz ifadesi ile anlatmakta ve elinde tuttuğu kitaplar ile ilgili onlara yazma konusunda ilham vermektedir. Görselde kütüphane görevlisi Bayan Forrester, sarı saçlı, şık giyimli ve bu defa gözlüğünü saçına takmış şekilde resmedilmiştir. Kütüphane görevlisinin, kitapta bir kulüp etkinliğinin içerisinde yer alması, çocuklara eğitim ve rehberlik sağlama fırsatı sunmaktadır.

"Bir sonraki projemiz için," diye söze başladı kütüphane görevlisi Bayan Forrester, "herkesin kendine bir çalışma arkadaşı bulmasını istiyorum. Biriniz yazar,

[142] Daniel Kirk, *Kütüphane Faresi*, s. 20.
[143] Daniel Kirk, *Kütüphane Faresi*, s. 21.

biriniz de çizer olacaksınız. Böylece, birlikte çalışarak harika bir kitap yapabileceğinizi göreceksiniz!"[144]

Kütüphane görevlisi, toplantının sonunda tek başına kalan Tom'a yardım etmektedir. Kütüphane görevlisinin, Tom ile olan konuşmasında göz teması kurduğu, onun boyuna inerek endişeli olan çocuğa yardımcı olduğu söylenebilir. Bu durum, kütüphane personelinin çocukların gelişimine ve memnuniyetine önem verdiğini göstermektedir. Kütüphane personelinin, etkinliklere çocukların katılımını teşvik ettiği ve etkinliklere aktif bir şekilde dahil olduğu durumlar, kütüphane deneyimini daha zengin ve dolu hale getirmektedir. Bu, çocukların kütüphaneyi sadece kitap alıp verilen bir yer olarak değil, aynı zamanda etkinliklerin ve topluluk etkileşiminin yaşandığı bir merkez olarak görmelerine yardımcı olmaktadır.

Şekil 3.45. Kütüphane personeli ve kullanıcı ile olan iletişimi[145]

"…Merak etme Tom," dedi Bayan Forrester. "Büyük bir zevkle seninle çalışırım!"[146]

[144] Daniel Kirk, *Kütüphane Faresi*: *Bir Dostun Öyküsü*, s. 2.
[145] Daniel Kirk, *Kütüphane Faresi: Bir Dostun Öyküsü*, s. 3.
[146] Daniel Kirk, *Kütüphane Faresi*: *Bir Dostun Öyküsü*, s. 2.

Kitabın ilerleyen sayfalarında, kütüphane görevlisi olan Bayan Forrester ile Tom arasında konuşma geçtiği resmedilmiştir. O sırada başka bir kadın kütüphane görevlisinin, masasında elinde tuttuğu mührü bir kitaba basacağı görülmektedir. Kütüphane personellerinin farklı görevleri olduğu ve bunları da yerine getirdikleri görülmektedir.

Şekil 3.46. Kütüphane personelleri ve kullanıcılar[147]

Serinin üçüncü kitabı, *Kütüphane Faresi: Dünya Seyahati'*nde, Sam, macera düşkünü ve meraklı bir fare olan Sarah ile tanışır ve arkadaş olur. İki arkadaş, gece kütüphane kapalıyken birbirinden güzel kitaplar okuyarak maceradan maceraya koşacaklardır. Gece olduğu ve kütüphane kapalı olduğu için bu kitapta kütüphane görevlisi bulunmamaktadır.

Serinin dördüncü kitabı, *Kütüphane Faresi: Evim Güzel Evim'*de hikâye, kütüphane kapandıktan sonra gece saatlerinde geçmektedir. Bu nedenle olay ana karakter Sam ve arkadaşı Sarah etrafında kurgulanmıştır. Serinin daha önceki kitaplarında geçtiği gibi burada da bir kütüphane görevlisi masası mevcuttur. Sam ve Sarah raflarının yarıya kadar boşaltıldığını gördükten sonra kütüphanenin tadilata gireceğini, kütüphane görevlisinin masasındaki kağıtları okurken öğrenirler.

[147] Daniel Kirk, *Kütüphane Faresi: Bir Dostun Öyküsü*, s. 7.

"Sam, kütüphane görevlisinin masasına tırmandı. Orada bulduğu kağıtları okurken kalbi deli gibi atmaya başladı. "Yenileme," dedi tereddütle."[148]

Serinin beşinci kitabı, *Kütüphane Faresi: Bir Müze Macerası'*nda**,** kütüphane dışına daha önce hiç çıkmayan Sam ve macera düşkünü arkadaşı Sarah müzeye gitmektedirler. Olay kütüphane kapandıktan sonra gece geç saatlerde geçmektedir.

3.3.1.3. Kütüphane Kullanıcıları

Serinin ilk kitabı *Kütüphane Faresi'nde*, kitabın resimleri kullanıcılar hakkında fikir vermektedir. Görsellerdeki kullanıcıların tamamı çocuklardan oluşmaktadır. Kütüphane raflarının arasında dolaşan, masada kitap okuyan, bilgisayar başında çalışan çocuklar ve hatta yerde oturarak kitap okuyan bir bebek resmedilmiştir. Çocuğuyla birlikte kütüphanede araştırma yapan, baba olduğu düşünülen bir erkek ve yine yaş olarak büyük bir kadın bulunmaktadır. Kitap içeresinde çeşitli yaş gruplarından kullanıcıların resmedildiği söylenebilir. Kütüphane görevlisinin, kütüphaneyi kullanıcısı çocukların ve ebeveynlerin yüzlerinin gülümsüyor şekilde çizilmesi dikkat çekicidir.

"Gündüzleri, kütüphanenin koridorları bir aşağı bir yukarı yürüyen, ders çalışan, kitap ödünç alan ve bilgisayar başında işlerini halleden insanlarla doluyken…"[149]

Kütüphanenin çocuklar için kaynak kitaplar bölümünde yaşayan Kütüphane Faresi Sam de kütüphane kullanıcısı olarak değerlendirebilir. Kütüphane Faresi Sam, gündüzleri minik deliğinde uyurken geceleri kalabalık çekildiğinde deliğinden çıkıp kütüphaneyi kullanmaya başlamaktadır.

[148] Daniel Kirk, *Kütüphane Faresi*: *Evim Güzel Evim*, s. 6.
[149] Daniel Kirk, *Kütüphane Faresi*, s. 3.

Şekil 3.47. Kütüphane Faresi Sam[150]

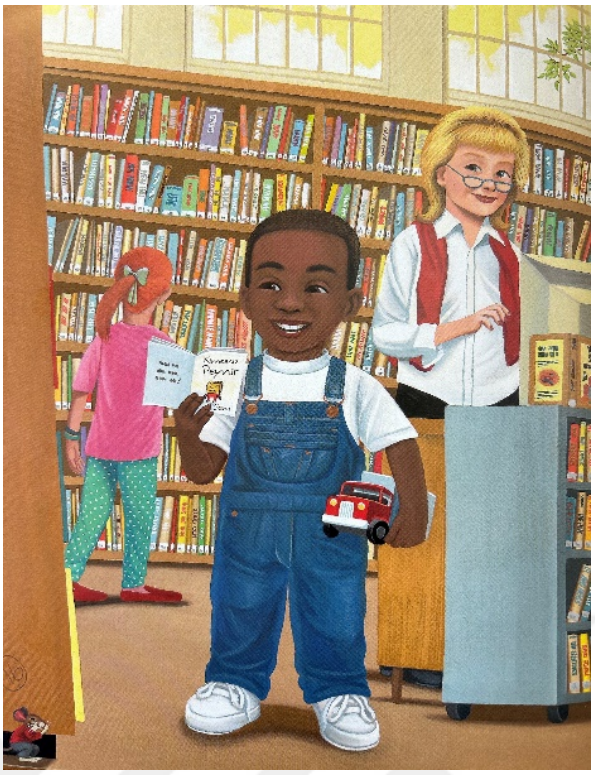
"Karanlık çöküp de gece olduğunda ve insanlar evlerine dönüş ortalık sakinleştiğinde kütüphane artık Sam'in olurdu."[151]

Araştırma yapması için öğretmeninin kütüphaneye gönderdiği küçük bir kız çocuğunun kütüphane görevlisi ile iletişim kurduğu görülmektedir. Küçük kız çocuğu meraklı, güler yüzlü, çiçekli toka ile saçlarını iki yandan toplamış, pembe bir tişört giyinmiş olarak resmedilmektedir. Yanlarında yer alan bir erkek çocuğu aynı meraklı yüz ifadesiyle kütüphane görevlisi ve kız arasında geçen konuşmayı dinlemektedir.

"Öğretmenin bir kitap eleştirisi yazması için kütüphaneye gönderdiği küçük bir kız çocuğu…"[152]

Elinde kamyonu ile araştırma yapan siyahi bir erkek çocuğu resmedilmiştir. Çocuk kullanıcıların kütüphanede pek çok konuda araştırma yaptığı söylenebilir.

[150] Daniel Kirk, *Kütüphane Faresi*, s. 1.
[151] Daniel Kirk, *Kütüphane Faresi*, s. 3.
[152] Daniel Kirk, *Kütüphane Faresi*, s. 13.

Şekil 3.48. Kütüphane kullanıcısı küçük erkek çocuğu[153]

"Kamyonlar hakkında detaylı bir kitap arayan küçük bir erkek çocuğu, "Bu da ne?" diye sordu."[154]

Kitapta genç bir çocuğun kütüphane görevlisi ile iletişim kurduğu görülmektedir. Kütüphane kullanıcılarının çoğunun çocuklardan oluştuğu ancak genç kullanıcıların da ziyaret edip kütüphaneyi kullandıkları söylenebilir. Kullanıcıların farklı taleplerde bulunması, kütüphanenin çeşitli kaynaklara ve hizmetlere sahip olduğunu göstermektedir. Herkesin farklı ilgi alanları, öğrenme ihtiyaçları ve okuma tercihleri olduğunu görülmektedir. Kullanıcılar, kütüphane kurallarına uyan, kaynakları etkin kullanan, kütüphane personeli ile iletişim halinde olan bilinçli kullanıcılar olarak anlatılmaktadır.

"Yatmadan önce okumak için güzel ve korkutucu bir kitap arayan bir genç, "Bu da ne?" diye sordu."[155]

Serinin ikinci kitabı *Kütüphane Faresi: Bir Dostun Öyküsü'nde*, kullanıcı olarak Kütüphane Faresi Sam'in ve yine çocuk kullanıcıların ön planda olduğu söylenebilir. "Yazar ve Çizerler Kulübü" etkinliği için çocukların haftada bir kütüphaneye

[153] Daniel Kirk, *Kütüphane Faresi*, s. 16.
[154] Daniel Kirk, *Kütüphane Faresi*, s. 13.
[155] Daniel Kirk, *Kütüphane Faresi*, s. 20.

geldiklerinden bahsedilmiştir. Bu durum kütüphane ile okullar arasında etkinlikler ile ilgili iş birliğinin olduğunu göstermektedir. Kütüphanenin etkinliğin planlanması ve düzenlenmesinde yer alması, kütüphane kullanıcılarının etkinliğe dahil edilmesi, kullanıcıların ilgi alanlarını destekleyerek onların kişisel ve akademik gelişimine katkıda bulunmaktadır.

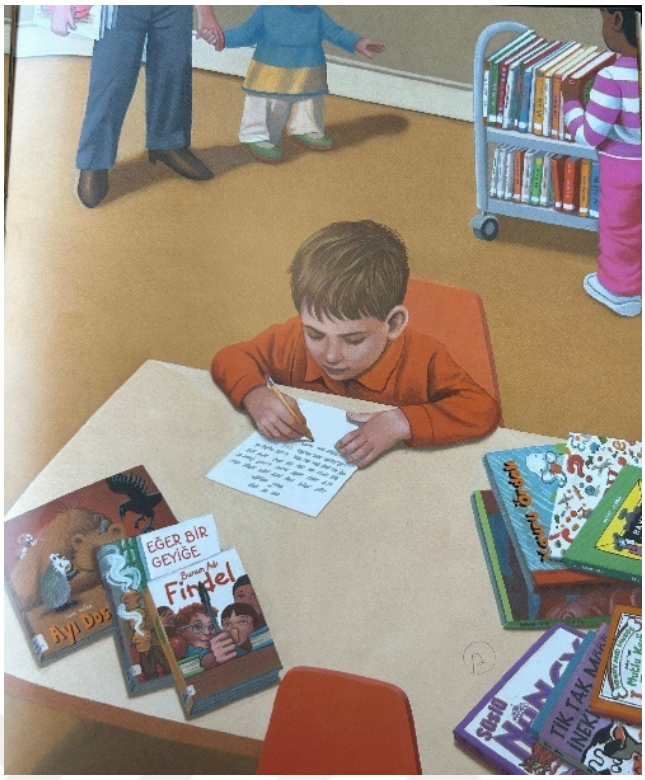
"*Çocuklar, Yazar ve Çizerler Kulübü için haftada bir kütüphanede buluşuyorlardı."*[156]

Kullanıcılar, kütüphanenin bir parçası olarak tasvir edilmektedir. Çocuklar kütüphanenin farklı hizmetlerinden ve kaynaklarından faydalanırken kütüphane ortamında bir topluluk hissi oluşturmaktadır. Kitapta birlikte çalışma, ekip olarak yazmak ve keşfetmek vurguları yapılmaktadır. Kullanıcılar iş birliği ve takım çalışması becerilerini geliştirerek kitap yazma sürecini deneyimlemektedir.

"Biriniz yazar, biriniz çizer olacaklasınız. Böylece, birlikte çalışarak harika bir kitap yazabileceğinizi göreceksiniz."[157]

Tom karakterine serinin ikinci kitabında kütüphaneye düzenli gelen kullanıcı olarak sık sık değinilmiştir. "Yazar ve Çizerler Kulübü" etkinliğinde eşleşeceği kimse olmayınca Tom, tek başına kalmıştır. Etkinlik hakkında kütüphane görevlisiyle iletişim kurduğu ve etkinlikte kütüphane görevlisinin onunla çalıştığı görülmektedir. Aynı zamanda Kütüphane Faresi Sam'in görünmeden kütüphane kullanıcılarıyla etkileşime girdiği ve onlara kütüphane kaynakları hakkında rehberlik ettiği söylenebilir.

[156] Daniel Kirk, *Kütüphane Faresi: Bir Dostun Öyküsü*, s. 2.
[157] Daniel Kirk, *Kütüphane Faresi: Bir Dostun Öyküsü*, s. 2.

Şekil 3.49. Kütüphane kullanıcısı Tom[158]

Serinin üçüncü kitabı, *Kütüphane Faresi: Dünya Seyahati*'nde, kütüphane kullanıcıları ana karakter Kütüphane Faresi Sam ve yine onun gibi fare olan arkadaşı Sarah'tır. Kütüphanede tanışıp arkadaş olmaktadırlar.

[158] Daniel Kirk, *Kütüphane Faresi: Bir Dostun Öyküsü*, s. 17.

Şekil 3.50. Kütüphane Faresi Sam ve Sarah[159]

Sarah, kütüphanenin diğer tarafında yaşayan ve kütüphaneyi ziyaret eden diğer bir karakter olarak görülmektedir. O da kütüphanede bulunan kitapları okumakta ve araştırma yapmaktadır. Kütüphane Faresi Sam gibi, Sarah da kütüphanenin sunduğu kaynaklardan faydalanan bir kullanıcı olarak anlatılmaktadır.

"Kütüphanenin diğer tarafında yaşıyorum. Keşfe çıktığım sırada şu oyun alanını buldum!"[160]

Kütüphane Faresi Sam ve Sarah kütüphane kullanıcıları olarak kitabın kütüphane atmosferinde önemli bir rol oynamaktadırlar. Kütüphanenin sunduğu olanaklardan faydalanarak okuma ve öğrenme deneyimlerini zenginleştirmekte ve araştırma yeri olarak kütüphaneyi kullanmaktadırlar.

"Sam ve Sarah, düzinelerce kitabı incelediler… Sarah, kafasını upuzun raflara çevirerek, "Araştırma yapmak çok keyifliymiş. Hadi üst raflara tırmanıp oradaki kitapları da inceleyelim," dedi."[161]

---

[159] Daniel Kirk, *Kütüphane Faresi: Dünya Seyahati*, s. 7
[160] Daniel Kirk, *Kütüphane Faresi: Dünya Seyahati*, s. 6.
[161] Daniel Kirk, *Kütüphane Faresi: Dünya Seyahati*, s. 13.

Serinin dördüncü kitabı, *Kütüphane Faresi: Evim Güzel Evim*'de Sam, kütüphanede yaşayan bir fare olarak, kütüphane kaynaklarından faydalanan ve kütüphane ortamını seven bir karakter olarak anlatılmaktadır. Kitabın ana karakteri olan Sam, kendi ilgi alanlarına ve merak ettiği konulara yönelik kitapları keşfetmekte ve okumaktadır. Kitap okumayı çok seven Kütüphane Faresi Sam, kendi deneyimlerini ve gözlemlerini kütüphanedeki kitaplardan aldığı bilgilerle birleştirerek kendi kitabını yazmaktadır.

"Sam bir kütüphane faresiydi. Ona en sevdiği şeyleri sorsanız, size kesinlikle okumak ve yazmak derdi. Sam bir hikayeci, hayalperest ve kelime aşığıydı."[162]

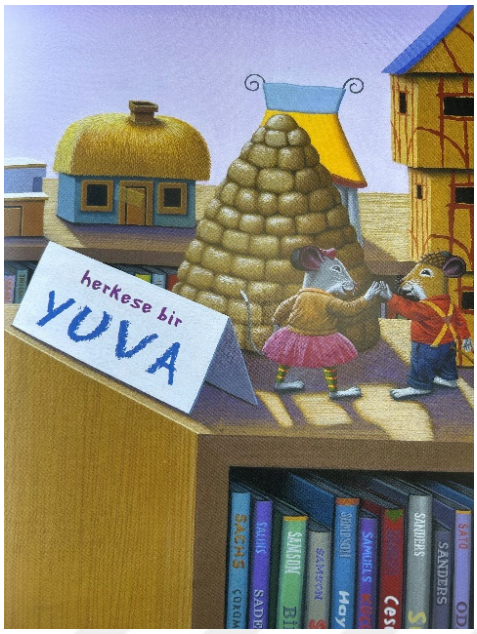
Kitapta geçen bir diğer kütüphane kullanıcısı karakteri Kütüphane Faresi Sam'in arkadaşı Sarah'tır. Kütüphanenin yenileneceğini öğrenen Kütüphane Faresi Sam ve Sarah serinin bu kitabında kütüphane kaynaklarını kullanarak kendilerine yeni bir ev inşa etmeye çalışmaktadırlar. Kütüphanenin sunduğu zengin kaynaklardan faydalanmakta ve bu kaynaklar aracılığıyla dünyanın farklı yerlerini keşfetmektedirler.

"Sam ve Sarah, çocuk kitapları bölümüne döndüler ve aradıkları kitapları bir kolinin üstünde buldular. Kitaplar, her türden bina resimleriyle doluydu."[163]

Kütüphane yenileme çalışmaları bittiğini ve kullanıcı olan çocukların kütüphaneye geldikleri görülmektedir. Kütüphane tekrar hizmet vermeye başlamaktadır.

"Ertesi sabaha çocuklar geldiğinde, üzerinde "herkese bir yuva" yazılı bir kartla karşılaştılar."[164]

[162] Daniel Kirk, *Kütüphane Faresi: Evim Güzel Evim*, s. 3.
[163] Daniel Kirk, *Kütüphane Faresi: Evim Güzel Evim*, s. 16.
[164] Daniel Kirk, *Kütüphane Faresi: Evim Güzel Evim*, s. 36.

Şekil 3.51. Kütüphane Faresi Sam, Sarah ve inşa ettikleri evler[165]

Serinin beşinci kitabı, *Kütüphane Faresi: Bir Müze Macerası*'nda kütüphane kullanıcısı Kütüphane Faresi Sam ve arkadaşı Sarah olarak görülmektedir. Kütüphanenin sessiz ve huzurlu ortamı, onların yaratıcı düşünme sürecine katkıda bulunmaktadır. Kendi hikayelerini yazmak için kütüphane kaynaklarından ilham almaktadırlar.

"Bir gece geç saatlerde, kütüphane faresi Sam harıl harıl çalışmaktaydı. Arkadaşı Sarah yanına uğrayıp, "Ne yapıyorsun Sam? Yeni bir kitap mı yazıyorsun yoksa?" diye sordu."[166]

Kütüphane Faresi: Bir Müze Macerası kitabında, Sam ve Sarah kütüphaneden çıkarak bir müzeyi keşfetmektedir. Bu macerada, Sam ve Sarah müzede yeni şeyler öğrenirken ve farklı sergilere göz atarken okuyuculara öğrenme ve keşfetmenin önemini hatırlatmaktadır.

"Biliyor musun Sam, yan taraftaki binada senin kitaplarda baktığın şeylerden var. Sanırım adına da… Neydi? Hah, müze diyorlar. Bence oraya gitmeliyiz!."[167]

Sam ve Sarah kütüphane dışındaki bir mekânda maceralarını konu alarak, kütüphane kullanıcısı olma kimliğini biraz değiştirmektedir. Kitapta, Sam ve Sarah'ın

[165] Daniel Kirk, *Kütüphane Faresi: Evim Güzel Evim*, s. 37.
[166] Daniel Kirk, *Kütüphane Faresi: Bir Müze Macerası*, s. 3.
[167] Daniel Kirk, *Kütüphane Faresi: Bir Müze Macerası*, s. 5.

kütüphane ortamındaki deneyimlerinin getirdiği öğrenme ve keşfetme tutkusu yansıtılmaktadır.

3.3.1.4. Kütüphane Koleksiyonu

Serinin ilk kitabı, *Kütüphane Faresi'*nde kütüphane koleksiyonunun zenginliği hakkında bilgiyi uzun raflar dolusu kitapların resmedilmesi göstermektedir. Kütüphane Faresi Sam'in kütüphanede yaşadığı maceralarda, kütüphane koleksiyonundaki çeşitli kitaplar ve kaynaklar önemli rol oynamaktadır. Koleksiyonun konulara göre ayrıldığı görülmektedir. Bir masa üzerinde bulunan kitaplar ve yüzüstü yatmış ve merakla bu kitapları inceleyen Kütüphane Faresi Sam resmedilmiştir.

"Sam bir kütüphane faresiydi. Çocuklar için kaynak kitaplar bölümünün arkasındaki duvarda, minik deliğin içinde yaşar."[168]

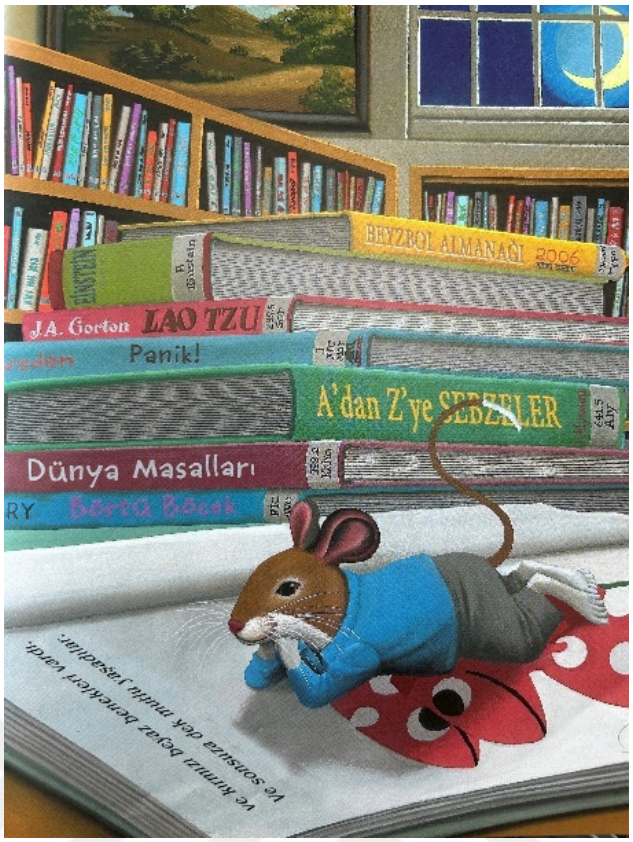
"Kütüphanenin "Biyografi/Otobiyografi" bölümüne giderek il kitabını raftaki kitapların arasına sıkıştırdı."[169]

"Kitabın resimlerini tamamladığında Sam, hızla "Resimli Çocuk Kitapları" bölümüne giderek son kitabını gururla rafa yerleştirdi."[170]

"Sam, "Korku/Gerilim" bölümüne doğru doğru sessizce ilerleyip kitabını gizlice rafa yerleştirirken, dolunay karanlık kütüphanenin camlarına vurup içeriyi aydınlatıyordu."[171]

Kütüphane koleksiyonu oldukça çeşitlidir ve geniş bir yelpazede konuları kapsamaktadır. Bu koleksiyon, farklı türlerde kitaplar içermekte ve çocuklar için edebiyat, bilim, tarih, sanat ve daha birçok konuda bilgi sunmaktadır. İsimleri okunan bazı kitaplar, "Beyzbol Almanağı", "Einstein: Bir Hayat", "Lao Tzu", "Panik!", "A'Dan Z'ye Sebzeler", "Dünya Masalları", "Börtü Böcek" rengarenk, masanın üzerinde üst üste konulmuş şekilde resmedilmiştir.

[168] Daniel Kirk, *Kütüphane Faresi*, s. 1.
[169] Daniel Kirk, *Kütüphane Faresi*, s. 10.
[170] Daniel Kirk, *Kütüphane Faresi*, s. 14.
[171] Daniel Kirk, *Kütüphane Faresi*, s. 18.

Şekil 3.52. Kütüphane koleksiyonu ve kitap okuyan Kütüphane Faresi Sam[172]

"Sam, her gece birbirinden farklı türlerde pek çok kitap okurdu. Bunların arasında, resimli ve resimsiz çocuk kitapları, biyografiler, şiir kitapları, yemek ve spor kitapları, peri masalları ile hayalet hikâyeleri ve korku/gerilim türünde romanlar da vardı."[173]

Kütüphanenin kullanmış olduğu sınıflama sistemi hakkında net bir bilgi bulunamamaktadır. Kitapta yer alan görsellerde bulunan kitap sırt etiketlerinin bazılarında Dewey Onlu Sınıflama Sistemi'nin (DOS) kullanıldığı görülmektedir. "A'dan Z'ye Sebzeler/ I. Alyssum" isimli bir kitabın sırt etiketi 641.5" olarak görülürken, "Dünya Masalları" isimli kitabın etiketinde "398.2" alanında sınıflandırılmıştır. Bunun dışında kalan kitapların kütüphaneye özel bir sınıflama sistemi ile sınıflandırılmış olduğu düşünülmektedir. "Börtü Böcek/Avery" isimli bir kitabın sırt etiketinde "FIC/Ave" gibi bir sınıflama görülmektedir. Genel olarak kütüphane koleksiyonunun, kitapların içeriğine göre bir düzende sınıflandırıldığı söylenebilir. Kütüphane içerisindeki bu düzen,

[172] Daniel Kirk, *Kütüphane Faresi*, s. 5.
[173] Daniel Kirk, *Kütüphane Faresi*, s. 4.

kullanıcıların istedikleri konuya daha kolay erişmelerini ve farklı konulardaki kitapları keşfetmelerini sağlamaktadır.[174]

Sam, kütüphanede bulunan kitapları keşfetmekte, okumakta ve hatta kendi hikayelerini yazmaktadır. Bu şekilde, kütüphane koleksiyonu, Sam'in ve diğer kütüphane kullanıcılarının öğrenme ve keşfetme deneyimlerini zenginleştirmektedir.

"Yazmakla ilgili okuduğu bir kitapta, "Bildiğin şeyler hakkında yazın," diyordu."[175]

Kütüphane Faresi Sam'in hazırladığı "Yazarla Tanışma Günü" etkinliği için kütüphanede bulanan çocuklar, farklı yazarların tarzını inceleyerek farklı yazım teknikleri öğrenmektedirler. Karakter geliştirme, hikâye anlatımı ve diyalog yazma gibi konularda kütüphane kaynaklarından faydalandıkları görülmektedir. Etkinlik sonucunda, çocukların yazdığı kitapların kütüphane rafında koleksiyonun bir parçası gibi sergilenmesi, emeklerinin takdir edildiğini, topluluk bağlarını güçlendirdiğini, okuma ve yazma kültürünü desteklediğini göstermektedir.

"Çok geçmeden kütüphanenin bir rafı, daha önce hiç kitap yazmamış insanların, hiç anlatılmamış öyküleri yazıp çizdiği kitaplarla doldu."[176]

Serinin ikinci kitabı, *Kütüphane Faresi: Bir Dostun Öyküsü*'nde kütüphane koleksiyonu hakkında belirli detaylar verilmese de kitaplarla dolu rafların resmedilmesiyle *Kütüphane Faresi* serisinin diğer kitaplarında olduğu gibi çeşitli türlerde kitapların bulunduğu bir koleksiyon olduğu tahmin edilebilmektedir. Kütüphane Faresi Sam ve diğer kullanıcıların, kütüphanede kitapları araştırdığı ve keşfettiği görsellerde, kitap raflarının ve katalogların kullanımı genellikle vurgulanmaktadır. Kullanıcılar, kitapların yerini bulmak ve farklı konulardaki kitapları keşfetmek için kütüphane içinde dolaşmaktadır.

Kütüphane Faresi Sam, kitapta çocukların "*Yazarlar ve Çizerler Kulübü*" için yazmak istedikleri kitabın konusu hakkında kütüphanede bulunan kaynaklardan faydalanmalarını teşvik etmektedir. Kütüphane koleksiyonunu kullanarak çocuklara yazmayı öğretirken, aynı zamanda onların hayal güçlerini ve yaratıcılıklarını geliştirmelerine de yardımcı olmaktadır.

---

[174] Dewey Onlu Sınıflama Sistemi (DOS 20), https://www.millikutuphane.gov.tr/page/dewey-onlu-siniflama-sistemi--dos-20- [Erişim tarihi: 23.08.2024].
[175] Daniel Kirk, *Kütüphane Faresi*, s. 8.
[176] Daniel Kirk, *Kütüphane Faresi*, s. 29.

"Gece olduğunda kütüphane faresi Sam, yazmayı planladığı hikâye için araştırma yapmak üzere dışarı çıktı."[177]

"Ama Tom, Sam'i unutmamıştı. Önce kütüphane faresine bir mektup yazmayı düşündü ama ne söyleyeceğini bilmiyordu. Sonra aklına bir fikir geldi. Oturup bir öykü yazmaya başladı öykünün adı "Utangaç Biri" olacaktı."[178]

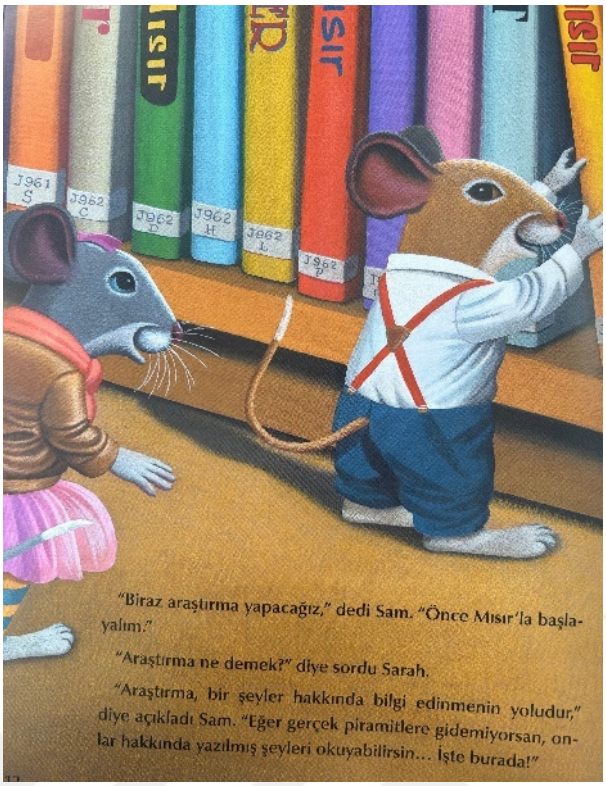
Tom'un, Kütüphane Faresi Sam'e mektup yazarken oturduğu masada, kütüphane koleksiyonuna ait kitap isimlerinin de Türkçeye çevrildiği ve resmedildiği görülmektedir. "Mutlu Kedi", "Ayı Dost", "Yavru Ördek", "Süslü Nancy" gibi kitap isimleri koleksiyonun 0-12 yaş grubuna uygun olduğunu göstermektedir. Kütüphane masaların üzerinde, okunmuş ve bırakılmış kitap görsellerinin bulunması, aktif kullanılan ve yaşayan bir kütüphane algısı uyandırmaktadır.

Serinin üçüncü kitabı *Kütüphane Faresi: Dünya Seyahati*'nde, arkadaşı Sarah ile tanışan Sam'e, kütüphane koleksiyonu onlara dünya hakkında yeni şeyler öğrenme fırsatı sunmaktadır. Kütüphanenin, farklı ülkelerin kültürleri, tarihleri ve coğrafyaları hakkında bilgi veren kaynaklarla dolu olduğu görülmektedir.

"Sam ve Sarah, düzinelerce kitabı incelediler. Resimlere bakarken arada arada Sarah'dan şaşkınlık nidaları yükseliyordu. Sarah, kafasını upuzun raflara çevirerek, "Araştırmak çok keyifliymiş hadi üst raflara tırmanıp oradaki kitapları da inceleyelim," dedi."[179]

Kütüphane koleksiyonun, okuyucun kütüphaneden çıkmadan dünyayı keşfetmesine ve farklı kültürleri tanımasına yardımcı olduğu söylenebilir. Masada bulunan ve raflarda arama yaparken görselleri resmedilen "Mısır" isimli kitaplar, onlara Mısır kültürü ve tarihi hakkında bilgi vermektedir. Tarihi, kültürel ve sanat gibi pek çok konuda kütüphane kaynaklarını kullanarak araştırma yapmak, keşfetmek Kütüphane Faresi Sam ve arkadaşı Sarah'a keyif vermektedir.

[177] Daniel Kirk, *Kütüphane Faresi: Bir Dostun Öyküsü*, s. 5.
[178] Daniel Kirk, *Kütüphane Faresi: Bir Dostun Öyküsü*, s. 16.
[179] Daniel Kirk, *Kütüphane Faresi: Dünya Seyahati*, s. 13.

Şekil 3.53. Kütüphane kaynaklarını kullanan Sam ve Sarah[180]

"Sarah, ertesi akşam Sam'in yazdığı "Sam ve Sarah Dünyayı Geziyor" adlı kitabı görünce, "Vay canına" dedi. "Kitapta ikimiz de birer kaşifiz!" "Üstelik kütüphaneden çıkmak zorunda bile kalmadık!" dedi Sam.[181]

Serinin dördüncü kitabı, *Kütüphane Faresi: Evim Güzel Evim*'de Kütüphane Faresi Sam ve Sarah kütüphanenin raflarının yarıya kadar boşaltıldığını görmekte ve kütüphanenin tadilata gireceğini öğrenmektedir. Bu nedenle koleksiyon ve görsellerdeki kitaplar daha çok koli içlerinde, raflarda yan durur vaziyette ve yarısı dolu yarısı boş raflar şeklinde resmedilmiştir.

Kütüphane Faresi: Evim Güzel Evim kitabında, Kütüphane Faresi Sam ve Sarah kendilerine bir ev inşa etmeye karar verirler. Kitapta, farklı kültürden evler hakkında bilgileri kütüphanede bulunan kitaplardan almaktadırlar. Bu, kütüphanenin farklı konularda geniş bir kitap koleksiyonuna sahip olduğunu göstermektedir.

"Sam ve Sarah, önce tüm eşyalarını tavan arasına taşıdılar. "Umarım mimariyle ilgili kitapları henüz paketlememişlerdir," dedi Sam."[182]

[180] Daniel Kirk, *Kütüphane Faresi: Dünya Seyahati*, s. 12.
[181] Daniel Kirk, *Kütüphane Faresi: Dünya Seyahati*, s. 30.
[182] Daniel Kirk, *Kütüphane Faresi: Evim Güzel Evim*, s. 15.

Kitapta kütüphane koleksiyonu, kütüphanenin zenginliği ve çeşitliliği hakkında ipuçları veren görseller ve betimlemelerle anlatılmaktadır. Masanın üzerinde sayfaları açık olan kitaplarda, İtalya'nın başkenti Roma'da bulunan Kolezyum, Antik Yunan tapınaklarını andıran bir görsel, bambudan yapılmış, ahşap kapılı bir Moğol evi, bir kale ve Eskimo'ların yaşadığı kar ve buz kullanılarak yapılan iglo ev görselleri resmedilmiştir.

Şekil 3.54. Sayfaları açık olan çeşitli kitaplar[183]

Kütüphane Faresi Sam ve arkadaşı Sarah, kütüphane kaynaklarından faydalanarak yaratıcı ve ilginç bir ev tasarımı yapmaktadırlar. Tadilatın devam ettiği haftalarda, birbirinden faklı evler inşa etmektedirler. Kitap içerisinde, samandan çatısıyla bir kulübe, Tudor tarzı bir ev, bungalov, modern tarzda bir ev, meşe palamudu şeklinde bir Bolivya evi, Togo tarzı kilden bir kale, Vietnam tarzı ayaklı bir ev ve uzay çağına uygun bir jeodezik kubbe görselleri görülmektedir. Kitap sonunda, görseller hakkında ayrıntılı bilgiler ve sözlük yer almaktadır. Tüm bu evlere rağmen Kütüphane Faresi Sam kendine ait bir yeri benimseyememekte ve kütüphaneye karşı özlem duymaktadır.

"Bu evler birileri için güzel olabilir," dedi Sam. "Ama ben hala bir kütüphane faresi için en uygun evi bulamadım." "Hadi ama," dedi Sarah. "Yaptıklarının nesi var?" Sam surat astı. "Ben kütüphanemi özlüyorum."[184]

Serinin beşinci kitabı, *Kütüphane Faresi: Bir Müze Macerası*'nda kütüphane koleksiyonu, Kütüphane Faresi Sam ve arkadaşı Sarah'ın müze gezisi sırasında arka planda yer almaktadır. Sanat eserleri ve sanat tarihiyle ilgili kitaplar kütüphane

[183] Daniel Kirk, *Kütüphane Faresi: Evim Güzel Evim*, s. 16-17.
[184] Daniel Kirk, *Kütüphane Faresi: Evim Güzel Evim*, s. 30.

koleksiyonunun önemli bir parçası gibi görülmektedir. Kitap içerisinde bulunan bir görselde eser adı "Van Gogh" yazılı bir kitabın kapağının açılmış ve araştırma yapılmış şekilde resmedilmektedir.

Şekil 3.55. Sam ve Sarah müze hakkında araştırma yaparken[185]

3.3.1.5. Kütüphane Bütçesi

Serinin ilk kitabı, *Kütüphane Faresi*'nde kütüphane bütçesi hakkında doğrudan belirli bir miktar veya detaylı bir bütçe planı bulunmamaktadır. Kütüphane Faresi Sam'in araştırma yaparken, okurken ve kendi kitabını yazarken çeşitli kaynaklardan faydalandığı göz önüne alındığında, geniş bir koleksiyona sahip olduğu, kütüphane bütçesinin iyi yönetildiği ve çeşitli hizmetlerin sunulmasını desteklediği söylenebilir.

Kitap içerisindeki görselde yer alan bir çocuğun bilgisayar kullanması, kütüphanenin kullanıcılarına bilgisayar ve internet erişimi sağlamak için bütçe ayırdığını ve dijital kitaplar, dergiler, veritabanları ve diğer elektronik kaynaklara erişimi desteklediğini göstermektedir.

Serinin ikinci kitabı, *Kütüphane Faresi: Bir Dostun Öyküsü*'nde, çocuklar "Yazar ve Çizerler Kulübü" için kütüphanede buluşmaktadır. Kullanıcıların kütüphane personeliyle etkileşim halinde oldukları ve çeşitli etkinliklere katıldıkları göz önüne

[185] Daniel Kirk, *Kütüphane Faresi: Bir Müze Macerası,* s. 1.

alındığında, kütüphane bütçesinin çeşitli programların ve hizmetlerin finanse edilmesine destek olduğu düşünülmektedir.

Serinin üçüncü kitabı, *Kütüphane Faresi: Dünya Seyahati'*nde, kütüphane bütçesi hakkında ayrıntı bilgiler bulunmamaktadır. Kütüphane Faresi Sam arkadaşı Sarah ile tanışmaktadır. Farklı ülkeleri keşfeder ve dünya kültürlerini öğrenmektedirler. Bu sırada kütüphanede, çocukların kütüphane raflarının üzerine yerleştirdikleri okul projelerini görmektedirler. Çocukların okul projelerinin kütüphanede yapılması, kütüphane bütçesine yapılan yatırımın etkinliğini artırdığını ve kütüphane hizmetlerinin toplum tarafından daha geniş kapsamlı bir şekilde kullanılmasını teşvik ettiğini göstermektedir.

Serinin dördüncü kitabı, *Kütüphane Faresi: Evim Güzel Evim'*de, kütüphane bütçesi hakkında yazılı bir bilgi bulunmamaktadır. Serinin bu kitabında, Kütüphane Faresi Sam, kütüphanenin tadilata girdiğini öğrenmektedir. Kütüphanenin fiziksel ortamının iyileştirilmesi ve hizmet kalitesinin artırılması için planlanan tadilatlar, kütüphane bütçesinden ayrılan bir bütçeyi göstermektedir. Tadilatlar sırasında, kütüphane yönetimi mevcut koleksiyonları gözden geçirme ve yenileme fırsatı bulmaktadır. Bu da kütüphane bütçesi içinde kitap alımlarına ve kütüphane kaynaklarının güncellenmesine odaklanmayı gerektirebilir.

Serinin beşinci kitabı, *Kütüphane Faresi:Bir Müze Macerası'*nda, Kütüphane Faresi Sam ve arkadaşı Sarah'ın müze macerasını ve serüvenlerini anlatırken, kütüphane işleyişine veya bütçesine dair detaylı bilgiler verilmemektedir. Müzeye gitmeden önce kütüphanedeki kitaplarda müzede olan eserler hakkında okuma yaptıkları görülmektedir. Kütüphanenin sahip olduğu geniş ve çeşitli kitap koleksiyonu, bütçenin kitap alımlarına ne kadar önem verildiğini ve koleksiyonun zenginleşmesi adına çalışmalar yapıldığını göstermektedir.

3.3.2.Serinin Kütüphane Hizmetlerine Göre İncelenmesi

Kitapta yer alan metin ve çizimler, kütüphane hizmetleri olarak değerlendirilen teknik hizmetler ve kullanıcı hizmetleri açısından ele alınmıştır.

Teknik hizmetler; kütüphane kaynaklarını seçme, sağlama, kataloglama, yerleştirme ve ayıklama süreçleri iken; kullanıcı hizmetleri, yararlandırma ve ödünç verme, danışma hizmeti ve kullanıcı eğitimi olarak sıralanabilir.[186]

[186] Mehlika Karagözoğlu Aslıyüksek, *Dijital Kültür Ortamında Bilgi Hizmetleri ve Kütüphaneciler*, Hiperkitap, İstanbul 2017, s. 99.

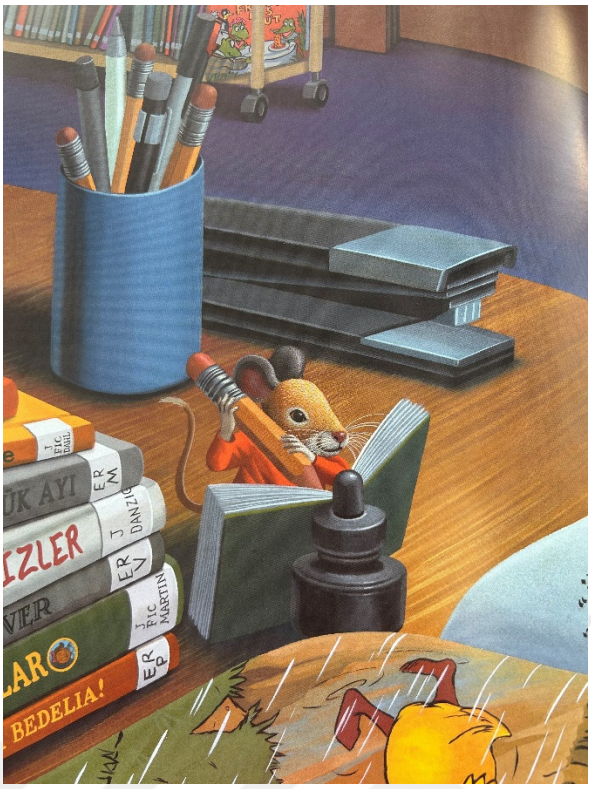
3.3.2.1. Teknik Hizmetler

Serinin ilk kitabı *Kütüphane Faresi*'nde, kütüphane mekanındaki görselde, kütüphane görevlisi Bayan Forrester'ın elinde kitapları taşıdığı görülmektedir. Kütüphane görevlisinin, rafların arasında üstü üste koyduğu kitapları taşıması, kitap yerleştirme hizmetinin görevliler tarafından yapıldığını göstermektedir. Yerleştirme işlemi, kütüphane materyallerinin kullanıcılar tarafından kolayca bulunabilmesini sağlar ve kütüphane hizmetlerinin etkin bir şekilde sunulmasına katkıda bulunmaktadır.

Görselde bir masanın üzerinde, sırt etiketleri görünür şekilde kitapların üst üste konulduğu görülmektedir. Sırt etiketlerinde hem Dewey Onlu sınıflama Sistemi (DOS) hem de kütüphanenin kendi tarzında hazırlamış olduğu bir sınıflama sistemi olduğu görülmektedir. Kitapların üzerindeki etiketler, kütüphaneye sağlanan kaynakların bir sınıflama ve kataloglama işleminden geçtiğini ve belirli konulara veya kategorilere göre gruplandığını göstermektedir.

Kitap içerisinde kütüphanenin, "Çocuklar için Kaynak Kitaplar", "Biyografi/Otobiyografi", "Resimli Çocuk Kitapları Bölümü", "Korku/Gerilim" bölümlerinden bahsedilmektedir. Bölümlere ayrılmış bir kütüphanede, koleksiyon geliştirme stratejilerinin daha etkin bir şekilde uygulandığı söylenebilir. Her bölüm, o alandaki bilgiye ve kaynaklara odaklanarak koleksiyonun genişletilmesine, sınıflandırılmasına ve bölümlere göre yerleştirilmesine katkıda bulunmaktadır.

Serinin ikinci kitabı, *Kütüphane Faresi: Bir Dostun Öyküsü'*nde, Sam'in bir masanın üzerinde defterine not alırken çizilen görselinde, bir mürekkep kutusu, zımba ve kalemlerle dolu bir kalemlik resmedilmiştir. Bu malzemeleri, kütüphane kaynaklarını sınıflandırırken kütüphane personelinin kullandığı söylenebilir. Masanın üzerinde sınıflama etiketleri görünen, üst üste duran kitaplar vardır. Etiketli kitapların kataloglama işlemlerinin bittiği rafa yerleştirilmek için masanın üzerinde beklediği veya işlemlerinin devam ettiği düşünülebilir.

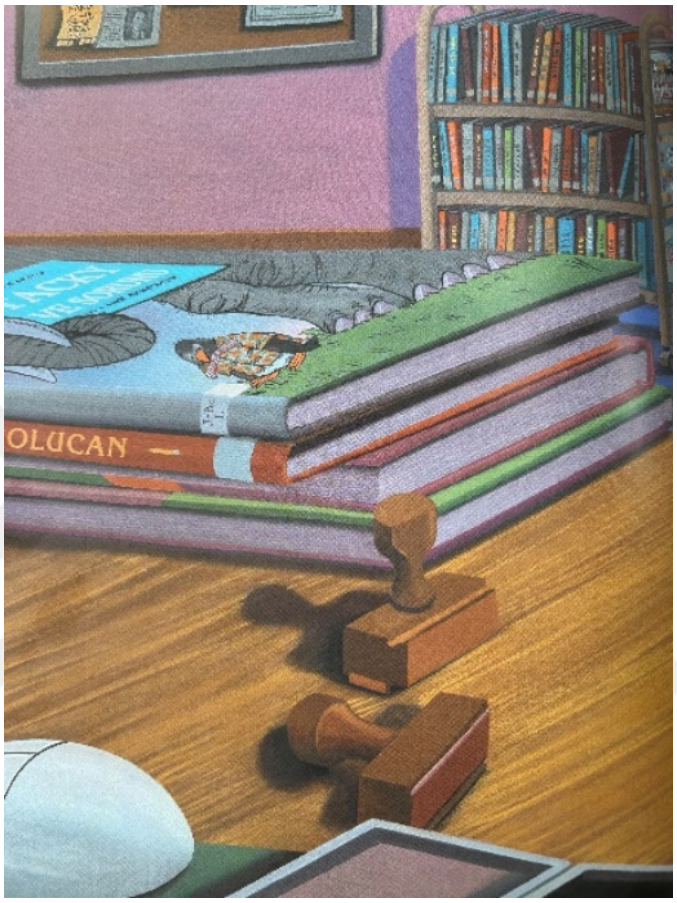
Şekil 3.56. Kütüphane personeli masası ve kataloglanmış kitaplar[187]

Tom ve Bayan Forrester'ın konuşurken resmedildiği görselde, başka bir kadın kütüphane görevlisi masanın başında elinde tarih kaşesi ile kitaba tarih atmaktadır. Masanın üzerinde bunulan iki kaşenin birinin üzerinde okunur şekilde "iptal" yazmaktadır. "İptal" yazılı kaşenin kullanılması, işlem yapılan kaynağın kütüphane koleksiyonundan çıkarıldığını veya kullanılamaz hale geldiğini göstermek için resmedildiği söylenebilir.

Kütüphane görevlisi masası olarak anlatılan ve çizilen masaların hepsinde üstü üste duran kitaplar, mühür ve içi kalemlerle dolu kalemlik sürekli tekrar ederek resmedilmiştir. Kütüphane görevlisinin masasında, kapağı açık duran bir ıstampa ve mühürler vardır. Bu mühürlerin, kütüphane materyallerinin belirli bir kütüphaneye ait olduğunu belirtilmesi, kütüphane materyalinin izlenmesi, kaydedilmesi için kullanıldığı söylenebilir. Kütüphane görevlisinin masasında duran kitaplardan bazılarında etiket olmadığı görülmektedir. Kitapların kataloglama işlemlerinin devam ettiği ve henüz sınıflama numarasını içeren etiketlerin yapıştırılmadığı söylenebilir.

[187] Daniel Kirk, *Kütüphane Faresi: Bir Dostun Öyküsü*, s. 4.

Kütüphane içeresinde kitaplarla dolu, üç katlı bir taşıma arabası resmedilmiştir. Kitaplar, sınıflama numaralarının rahatlıkla görülebileceği şekilde dik olarak yerleştirilmiştir. Kitap taşıma arabasının, yeni kitapların taşınması, iade edilen kitapların raflara yerleştirilmesi, kütüphane koleksiyonunun yeniden düzenlenmesi, kütüphane içinde farklı bölümler arasında materyallerin taşınması amacıyla kullanıldığı söylenebilir.

Şekil 3.57. Teknik hizmet yapıldığına dair görsel[188]

Serinin üçüncü kitabı, *Kütüphane Faresi:Dünya Seyahati*'nde, genellikle Sam'in maceraları ve kütüphane kullanımıyla ilgili eğlenceli hikayeleri yer almaktadır. Kütüphane teknik hizmetlerinin genellikle arka planda kaldığı görülmektedir. Kütüphane Faresi Sam ve arkadaşı Sarah'ın tanışmasının resmedildiği görselde, arka rafta kataloglama işlemleri yapılmış ve sınıflama etiketleri yapıştırılmış kitapların belirli bir düzen içeresinde yerleştirildiği görülmektedir. Sam'in kolayca aradığı materyalleri bulabilmesi kataloglama, sınıflandırma ve erişim hizmetlerinin kullanıcı odaklı yapıldığını göstermektedir.

[188] Daniel Kirk, *Kütüphane Faresi: Bir Dostun Öyküsü*, s. 8.

Serinin dördüncü kitabı, *Kütüphane Faresi: Evim Güzel Evim'*de, Kütüphane Faresi Sam'in, Sarah ile birlikte kendi evlerini inşa etme ve düzenleme çabaları yer almaktadır. Kütüphane tadilatı nedeniyle rafların yarı yarıya boşaltılmış olduğu resmedilmiştir. Teknik hizmetler açısından kütüphane yenileme sürecinde, mevcut koleksiyonun gözden geçirilmesi ve yeniden düzenlenmesi, kataloglama sistemlerinin güncellenmesi, materyallerin sınıflandırılması ve rafların yeniden düzenlenmesi işlemlerinin yapıldığı söylenebilir.

Serinin beşinci kitabı, *Kütüphane Faresi: Bir Müze Macerası*, Sam ve Sarah'ın müze maceralarını anlatmaktadır. Bu kitapta, kütüphane teknik süreçlerine veya hizmetlerine dair bilgilere yer verilmemektedir.

3.3.2.2. Kullanıcı Hizmetleri

Kütüphane Faresi serisinde konu olan kütüphanenin New York Halk Kütüphanesi olduğu düşünülmektedir. Halk kütüphaneleri, içinde bulunduğu toplumun her kesimine hizmet etmek için çaba gösteren, halkın bilgi, eğitim, kültür ve sosyalleşme ile ilgili gereksinimlerini karşılamak amacıyla hizmetler geliştiren yerel kültür kurumlarıdır.[189] Halk kütüphanelerinin kullanıcı odaklı hizmetleri göz önüne alındığında, serinin genelinde bunların birçoğunun bulunduğu görülmektedir. Kullanıcı eğitimlerinden paydaş kurumlar ile iş birliğine, referans hizmetlerinden kütüphane etkinliklerine kadar çeşitli kütüphane hizmetleri kitapların kurgusu içinde yer bulmuştur.

Serinin ilk kitabı olan *Kütüphane Faresi'*nde, elinde kitaplarla kütüphane içerisinde yürür şekilde resmedilen, Bayan Forrester'ın bir danışma hizmeti verdiği ve istenen kaynakları ilgili raftan çıkarıp kullanıcıya götürüyor olduğu görülmektedir.

Kütüphanede bulunan kaynakların ödünç verildiği ve bir ödünç verme politikalarının olduğu söylenebilir. Kullanıcıların yararlanabilecekleri bilgisayarlar ve bunun için ayrılmış kullanım alanının olması, dijital kaynaklara ve diğer bilgi kaynaklarına erişebilir internet erişiminin olduğunu, kütüphanenin sadece basılı materyallerle sınırlı kalmadığını göstermektedir: "*Gündüzleri, kütüphanenin koridorlarında bir aşağı bir yukarı yürüyen, ders çalışan, kitap ödünç alan ve bilgisayar*

[189] Ahmet Altay, "Türkiye'de Halk Kütüphanelerinde Dönüşen Kullanıcı Hizmetleri Kültür ve Turizm Bakanlığı 2015-2022 Yılları İdari Faaliyet Raporları Üzerinden Bir Değerlendirme", *Cumhuriyet'in 100. Yılında Bilgi ve Belge Yönetimi Teknolojisinde Güncel Yaklaşımlar,* ed. Pervin Bezirci - Işıl İlknur Sert, Istanbul University Press, İstanbul 2024, s. 219, https://cdn.istanbul.edu.tr/file/JTA6CLJ8T5/CEF385456AE4470797DC4A6C4B4B1941 [Erişim tarihi: 24.05.2024].

başında işlerini halleden insanlarla doluyken, Sam minik deliğindeki yatağında kıvrılır, güzel bir uyku çekerdi."[190]

Sam'in kendi yazığı, "*Ben Sam! Bir Farenin Hayatı*" isimli kitabı bulan, öğretmeninin bir kitap eleştirisi yazmak için kütüphaneye gönderdiği küçük kız çocuğu, bulduğu kitabın ne olduğunu merakla kütüphane görevlisine sormaktadır. Kütüphane görevlisinin, küçük kız çocuğu ile gülümser şekilde kurduğu iletişim, kütüphanede nitelikli bir danışma hizmeti verildiğini göstermektedir.

Kütüphane görevlisi Forrester, Sam'in yazdığı başka bir kitabı daha sonra masal saatinde çocuklara göstermektedir. Kitabı gösteren Bayan Forrester, çocukların karşısında bir sandalyenin üzerine oturmuş, her zamanki gibi güler yüzüyle iletişim halinde olduğu resmedilmiştir. Kullanıcı hizmetleri içinde yer alan masal saatlerinin kütüphanede gerçekleştiriliyor olması, toplumsal katılımı, çocuklara okuma alışkanlığı kazandırmayı ve çocukların dil becerilerini geliştirmelerini desteklemektedir. Masal saatleri gibi etkinlikler, kütüphanenin sadece kitapların bulunduğu bir yer olmadığını, aynı zamanda toplum için bir etkinlik merkezi ve bilgi kaynağı olduğunu göstermektedir.

Şekil 3.58. Kütüphanede masal saati[191]

Sam'in yazdığı bir başka kitabı bulan genç kullanıcı, bulduğu kitabı kütüphane görevlisine sormaktadır. Kütüphane etkinlikleri içeresinde bir yazma sınıfı olduğu

[190] Daniel Kirk, *Kütüphane Faresi*, s. 3.
[191] Daniel Kirk, *Kütüphane Faresi*, s. 17.

görülmektedir ve kütüphane görevlisi bu kitabı, okul çıkışı kütüphaneye gelen yazma sınıfındaki çocuklara göstermektedir. Kütüphane görevlisi, bu gizemli yazar Sam'i ile tanışmak ve çocukların yazma deneyiminden faydalanması için panoya bıraktığı notla "Yazarla Tanışma Günü" ne davet etmektedir:

> Sevgili Sam,
> Hepimiz kitaplarını zevkle okuyor ve bu gizemli Sam'in nasıl biri olduğunu çok merak ediyoruz! Her kimsen, çok yetenekli biri olduğun belli. Çoğu insan tek bir kitap yazmayı bile beceremezken sen üç kitap yazmışsın! Seni "Yazarla Tanışma Günü"müzde ağırlamayı çok isteriz! Çocuklar yazdığın kitapları senin sesinden dinlemeye ve yazma sırlarından bazılarını onlarla paylaşmana bayılacaklardır.
> Sevgiler,
> Bayan Forrester, Kütüphane Sorumlusu.[192]

Kütüphanede, "Yazarla Tanışma Günü" etkinliğinin düzenlenmesi, okurların yazarlarla doğrudan bağlantı kurmasını sağlamaktadır. Bu da okuyucuların kitaplara olan ilgisini artırır ve yazarların daha geniş bir okuyucu kitlesine ulaşmasına yardımcı olmaktadır. Bu etkinlikler, kütüphanenin topluma yönelik zengin ve çeşitli hizmetler sunduğunu, kültürel ve eğitimsel rolünü vurguladığını göstermektedir.

Kütüphanedeki çocuklar kitaplarını sevdiği için mutlu olan Sam, onunla tanışmak istedikleri için çok heyecanlanmaktadır. Yaratıcı ve ilham verici bir yaklaşımla çocuklarla tanışmaya karar vermektedir. Kütüphane görevlisinin masasından aldığı malzemelerle, gece boyunca kağıtları küçük bir farenin boyutlarına uygun şekilde keser, katlar ve zımbalar. Sabah kütüphane görevlisi, çocuk kitaplarının bulunduğu bölümün kapılarını açtığında masanın üzerinde Sam'in hazırladığı "Yazarla Tanışma Günü" etkinliği ile karşılaşırlar. Mendil kutusunun kenarlarını iki kurşun kalem yapıştırmış ve kalemlerin arasına bir afiş asmıştır. Afişte aşağıyı işaret eden bir okla "Yazarla Tanışın" yazmaktadır. Mendil kutusunu eğilip içine bakan küçük kız çocuğu şaşkınlıkla içindeki aynayı görüp gülümseyen bir yüz ifadesiyle "Ben bir yazar mıyım?" diye sormaktadır. Aynanın yanında bir sürü minik boş kitap ve Sam'in küçük dişleriyle sivrilttiği kalemler vardır. Sam'in hazırladığı bu etkinliğe katılmak için sonraki günler boyunca pek çok insan kütüphaneye gelmektedir.

[192] Daniel Kirk, *Kütüphane Faresi*, s. 21.

Şekil 3.59. Sam'in hazırladığı "Yazarla Tanışma Günü" etkinliği[193]

"O gün ve sonraki günler boyunca, Sam'in hazırladığı "Yazarla Tanışma Günü" etkinliğine katılmak için kütüphaneye pek çok insan geldi. Çok geçmeden kütüphanenin bir rafı, daha önce hiç kitap yazmamış insanların hiç anlatılmamış öyküleri yazıp çizdiği kitaplarla doldu."[194]

Serinin ikinci kitabı olan *Kütüphane Faresi: Bir Dostun Öyküsü*'nde çocuklar, "Yazar ve Çizerler Kulübü" için haftada bir kütüphanede buluşmaktadır. Etkinlik sırasında, kütüphane görevlisi Bayan Forrester'ın çocuklara yapacakları proje hakkında bilgi verdiği görülmektedir. Kütüphane görevlisi, herkesin kendine bir çalışma arkadaşı seçmesini ve birlikte biriniz yazar, birinin çizer olarak harika bir kitap yazmasını istemektedir. Bayan Forrester, toplantı sonunda tek başına kalan Tom'a, onunla büyük bir zevkle çalışacağını dile getirmektedir.

Kütüphane Faresi Sam, yazmayı planladığı hikâye için araştırma yaparken masada uyuya kalır. Çocuklar kütüphaneye doluşurken Sam, aniden uyanır ve panik içinde kaçarken not defterini masada unutur. Sam'in unuttuğu not defterini bulan Tom, defteri Bayan Forrester'e gösterir. Kütüphane görevlisi, defterin gizemli yazar Sam'e ait olduğunu anlar ve Tom'a, onunla henüz tanışamadığından bahseder. Akşam olduğunda

[193] Daniel Kirk, Kütüphane Faresi, s. 26.
[194] Daniel Kirk, *Kütüphane Faresi*, s. 29.

Sam, kütüphane görevlisinin masasından not defterini alırken bastığı mürekkep masada fare ayak izleri bırakır. Ertesi sabah Tom, masa ayak izlerini fark eder ve defterin masada olmadığını görür. Tom, Sam'in bir fare olduğunu anlar ve kütüphanede onu aramaya başlar ancak bulamaz. Bulmak için fare deliği olabileceğini düşündüğü küçük deliğin önüne cebindeki kırıntılardan bırakır. Sam kendini ele vermemek için kırıntılara hiç dokunmaz. Tom, kırıntıları yemeyen Sam'e bir öykü yazmaya karar verir. Öykünün adı "Utangaç Biri" olur. Öyküyü okuyan Sam'in aklına bir fikir gelir ve Tom'un yazdığı öykünün resimlerini çizer. Öyküyü çocuklara okuyan kütüphane görevlisi Tom'a, Sam'in kim olduğunu sorar ve Tom kimliğinin gizli kalmasını istediğini söyler. Kitapta yer alan "Yazar ve Çizerler Kulübü" etkinliği, çocuklara yaratıcılık, iş birliği, özgüven ve takım çalışması gibi önemli kazanımlar sunmayı amaçlamaktadır.

Şekil 3.60. "Yazar ve Çizerler Kulübü" etkinliği[195]

Serinin üçüncü kitabı olan *Kütüphane Faresi*: *Dünya Seyahat'*inde çocukların kütüphane raflarının üzerinde bulunan projeleri resmedilmiştir. Duvarda asılı posterde, "Büyük Dünyamızı Keşfedin" yazmaktadır. Projenin kütüphanede yapılıyor olması, çocukların farklı kültürleri kütüphane kaynaklarını kullanarak tanımalarına yardımcı olmaktadır. Kütüphane personelinin de çocukların proje dahilinde yaptığı maketleri kütüphane içerisine astığı, yerleştirdiği ve onlara bu konuda yardımcı olduğu görülmektedir. Kütüphanenin kullanıcılarına bu hizmetleri sunması, çeşitli öğrenme

[195] Daniel Kirk, *Kütüphane Faresi: Bir Dostun Öyküsü*, s. 2.

stillerine hitap ettiğini ve kullanıcıların ilgi ve meraklarını uyandıracak çeşitli aktiviteler sunduğunu göstermektedir.

Serinin dördüncü kitabı olan *Kütüphane Faresi: Evim Güzel Evim*'de kütüphanenin tadilata girmesi ile kütüphane bir müddet kapalı kalmaktadır. Sam ve Sarah kütüphane raflarının yarı yarıya boşaltıldığını görmekte ve kütüphane görevlisinin masasında bulunan kağıtları okurken kütüphanede yenileme yapılacağını öğrenmektedir. Kütüphanenin tadilata girmesi kullanıcı hizmetleri açısından değerlendirildiğinde, hizmet kalitesinin artırılmasının amaçlandığı görülmektedir. Tadilat sonrasında yenilenen kütüphane Sarah ve Sam'e göre eskisinden bile güzel olmaktadır. Yenileme ile birlikte kütüphanenin, daha modern, kullanışlı ve erişilebilir olması kullanıcı deneyimini iyileştirmekte ve kütüphane hizmetlerinden daha iyi ve verimli bir şekilde faydalanacakları söylenebilir.

Serinin beşinci kitabı olan *Kütüphane Faresi: Bir Müze Macerası'*nda Sam ve Sarah kütüphanenin yan tarafında bulunan müzeyi keşfetmektedir. Hiç kütüphanenin dışına çıkmayan Sam, kitaplardan öğrendiği bilgileri müzede göreceği ve deneyimleyeceği için çok heyecanlıdır. Sam yazmayı seven bir fare olduğu için müzede yaşadığı maceraları, gördüklerini, duygu ve düşüncelerini günlüğüne yazmaktadır ve Sarah için de bir "keşif günlüğü" tutmasını istemektedir.

Müzenin kütüphanenin yakınında olması, kütüphane kullanıcısı hizmetlerini olumlu yönde etkilemektedir. Kütüphane ve müze, birlikte sergiler, atölye çalışmaları ve eğitim programları düzenleyebilir. Bu tür ortak etkinlikler, kullanıcıların ilgisini çeker ve katılımı artırır. Kütüphane kullanıcıları, müzeyi ziyaret ederek öğrenme süreçlerini eğlenceli ve interaktif bir şekilde sürdürebilir. Bu, özellikle çocuklar için motivasyon artırıcı olabilir.

Kütüphane Faresi serisinde, genel olarak kütüphanenin çalışma saatleri için belirtilen bir saat aralığı bulunmamaktadır. Sabah açılan ve hava kararğında kapanan bir kütüphane olduğu görülmektedir:

> Gündüzleri, kütüphanenin koridorları bir aşağı bir yukarı yürüyen, ders çalışan, kitap ödünç alan ve bilgisayar başında işlerini halleden insanlarla doluyken Sam, minik deliğindeki yatağına kıvrılır, güzel bir uyku çekerdi. Karanlık çöküp de gece olduğunda ve insanlar evlerine dönüp ortalık sakinleştiğindeyse kütüphane artık Sam'in olurdu.[196]

[196] Daniel Kirk, *Kütüphane Faresi*, s. 3.

Kullanıcıların, kütüphanenin hazırlamış olduğu çeşitli etkinlikler ve programlara katılım sağladığı görülmektedir. Dış görüşünü itibariyle New York Halk Kütüphanesi olduğu düşünülen kütüphanenin, esasında tipik bir halk kütüphanesi hizmeti sunduğu söylenebilir.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Okuma kültürü ve kütüphane algısı kavramları, bireylerin ve özellikle çocukların entelektüel gelişiminde hayati bir rol oynamaktadır. Çünkü okuma kültürü, yalnızca bireysel bir alışkanlık olarak değil, toplumsal bir bilinç ve kültürel gelişim aracı olarak da değerlidir. Çocuklara erken yaşta okuma sevgisinin kazandırılması, onların eleştirel düşünme becerilerini, empati yeteneklerini ve bilgiye erişim kapasitelerini artırmaktadır.

Okuma kültürü ve doğru kütüphane algısı arasında güçlü bir ilişki vardır. Bu ilişkiyi destekleyen çocuk edebiyatı ve kütüphaneye dair olumlu deneyimler, çocukların yaşamlarında kalıcı ve derin etkiler bırakabilir. Bu nedenle, eğitimciler, ebeveynler ve politika yapıcılar, çocuklara yönelik okuma kültürünü geliştiren ve kütüphaneleri cazip kılan stratejiler geliştirmeli ve bu stratejileri desteklemelidir. Böylece, çocuklar yalnızca iyi birer okur olmakla kalmaz, aynı zamanda bilgiye değer veren, sürekli öğrenen bireyler olarak topluma katkı sağlayabilirler.

Çocuk edebiyatı hem bireysel hem de toplumsal gelişim açısından çocukların hayatında önemli bir yer tutmaktadır. Dünyada ve Türkiye'de çocuk edebiyatı, yalnızca eğlence ve eğitim amaçlı bir araç olmaktan öte, çocuklarda okuma kültürünün kazandırılması ve kütüphane algısının olumlu bir şekilde şekillendirilmesi için kritik bir role sahiptir. Çocuk kitapları aracılığıyla, erken yaşlardan itibaren çocukların kitap ve kütüphane ile olumlu deneyimler yaşamaları sağlanmakta; bu süreç, yaşam boyu sürecek bir okuma alışkanlığı ve bilgiye erişim kültürü için sağlam bir temel oluşturmaktadır.

Dünyada çocuk edebiyatı, 18. yüzyıldan itibaren bağımsız bir alan olarak gelişmeye başlamış ve bu süreçte kütüphanelerin çocuklara yönelik içeriklerle zenginleştirilmesi, okuma kültürünü destekleyen etkinliklerin düzenlenmesi önem kazanmıştır. Türkiye’de ise özellikle Cumhuriyet sonrası dönemde çocuk edebiyatı ve çocuk kütüphanelerine yönelik çalışmalar hızlanmış; çocukların kitaplara erişimini artırmaya yönelik politikalar geliştirilmiştir.

Kütüphaneler ise bu sürecin merkezinde yer almakta ve bilgiye erişim, sosyal etkileşim, yaşam boyu öğrenme fırsatları sunarak okuma kültürünün yaygınlaşmasına katkıda bulunmaktadır. Kütüphaneler, yalnızca bilgi depolayan mekanlar değil; çocukların sosyal, kültürel ve duygusal gelişimlerini destekleyen, yaratıcılığı teşvik eden ve topluma uyum süreçlerini kolaylaştıran merkezlerdir. Kütüphanelerin çocuklar tarafından pozitif bir şekilde algılanması, onların bu mekanları etkin bir şekilde

kullanmalarına, kitaplarla güçlü bir bağ kurmalarına ve yaşam boyu sürecek bir okuma alışkanlığı geliştirmelerine olanak tanımaktadır. Çocuk edebiyatının nitelikli eserleri sayesinde, kütüphaneler çocuklar için cazip birer öğrenme ve keşif alanına dönüşmektedir. Özellikle okuma kültürünü kazandırmaya yönelik çocuk edebiyatı eserleri, kütüphanelerin çocuklara daha anlamlı bir bağlamda sunulmasını sağlamaktadır.

Bu çalışma kapsamında, Daniel Kirk tarafından yazılan ve resimlenen *Kütüphane Faresi* serisi hem çocuk edebiyatının temel unsurları hem de okuma kültürü ve kütüphane algısı bakımından incelenmiştir.

Daniel Kirk'ün *Kütüphane Faresi* serisi, çocuk edebiyatında özgün bir yer edinmiş hem edebi hem de eğitsel anlamda yüksek niteliğe sahip bir eserler bütünü olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu seride, okuma kültürü ve kütüphane algısı, eğlenceli ve düşündürücü bir kurgu aracılığıyla çocuklara kazandırılmaktadır. Ana karakter Sam ve diğer kahramanların yaşadığı maceralar, çocukların okuma alışkanlıklarını destekleyecek şekilde tasarlanmış, kitabın dil ve resimsel öğeleri, çocukların dikkatini çekecek ve onların hayal gücünü besleyecek niteliktedir.

Kütüphane Faresi serisi, çocuklara sadece okuma kültürü aşılamakla kalmamakta; aynı zamanda araştırma, keşfetme ve öğrenme süreçlerini teşvik etmektedir. Kütüphaneyi, bilgiyi keşfetme yolculuğunun merkezi olarak sunarak, çocukların kütüphane mekânlarına duydukları ilgiyi artırır ve kütüphaneyi yaşamlarının önemli bir parçası haline getirmektedir.

Kütüphane Faresi serisinin dil ve anlatım yapısı, yaşa uygunluk ve çocukların zihinsel gelişimini destekleyecek nitelikte olduğu gibi, görsel tasarım unsurları da çocukların ilgisini canlı tutacak şekilde özenle işlenmiştir. Bu özellikleriyle seri, sadece çocuklar için değil, aynı zamanda eğitimciler ve ebeveynler için de kıymetli bir kaynak durumundadır.

Daniel Kirk'ün *Kütüphane Faresi* serisi, çocuk edebiyatı ve eğitimi alanında bir referans olarak değerlendirilebilir. Serinin içerdiği temalar, kütüphane algısı ve okuma kültürünü destekleyici özellikleriyle, çocukların akademik ve sosyal gelişimlerine olumlu katkılarda bulunmaktadır. Bu nitelikler, seriyi çocuklara okuma kültürü kazandırma ve iyi bir kütüphane algısı oluşturma konusunda etkili bir araç haline getirmektedir.

Kütüphane Faresi serisinde yer alan karakterlerin kütüphane ile kurdukları ilişki, çocukların kitaplara ve kütüphane ortamına olan ilgisini artırmakta, onları kütüphaneyi

keşfetmeye ve okumaya teşvik etmektedir. Kütüphane Faresi Sam'in maceraları, çocuklara eğlenceli ve anlamlı bir okuma deneyimi sunarken, kütüphanelerin sadece bilgi edinme yeri değil, aynı zamanda hayal gücünü besleyen bir ortam olduğunu da vurgulamaktadır.

Bu bağlamda, tezin hipotezi olan "çocuk kitapları, çocuklara okuma kültürü kazandırma ve olumlu kütüphane algısı oluşturma konusunda bir araçtır. Daniel Kirk'ün *Kütüphane Faresi* serisi bu konuda iyi bir örnektir" önermesi doğrulanmıştır.

Kütüphane Faresi serisi, edebî ve sanatsal nitelik taşımakta olup çocuklara okuma alışkanlığı ve edebiyat zevki kazandırabilecek plan, kurgu ve anlatıma sahiptir. Çocuğa görelik ilkesine de uygun olduğu görülen seri, *'Çocuklara Seslenen Yazınsal ya da Öğretici Kitapları Değerlendirme Ölçeği'* ölçütlerine göre de nitelikli bir eserdir.

Seri, kütüphane bilimi açısından ele alındığında, kitapları okuyan çocukların kitap okuma isteği duyacakları ve kütüphaneye gitmek isteyecekleri düşünülmektedir. Eserler, çocuklara kitap sevgisi ve kütüphane kültürü kazandırma konusunda ve çağdaş çocuk kütüphanesi hizmetlerinin doğru biçimde tanıtımı konusunda önemli bir işleve sahiptir.

Bu tez çalışmasının başka nitelikli çocuk edebiyatı eserleri ile de gerçekleştirilmesi faydalı olacaktır. Çalışmamız içerik analizi odaklı bir çalışma olduğundan eserler hakkında okuyucu görüşlerine başvurulmamıştır. Ancak eserlerin çocukların bakış açısı göz önünde bulundurularak incelenmesi de bir başka çalışmanın konusu olabilir, düşüncesindeyiz.

Kütüphane Faresi serisi, halk ve çocuk kütüphanelerinde kütüphane kültürü oluşturmak amacıyla kullanılabilir. Okuma kültürü ve kütüphane kültürü temalı seri etkinliklerde okunabilecek olan serinin kitapları, projektör ile perdeye yansıtılarak da çocuklara görsel bir şölen sunulmasına imkân sağlayacaktır. Öykülerde geçen kütüphane etkinlikleri kitaplar okunduktan sonra gerçekleştirilebilir. Ayrıca Daniel Kirk'ün kişisel sayfasında paylaştığı kitap görsellerini içeren boyama sayfaları da iyi birer etkinlik malzemesi olarak kullanılabilir. Seri, kütüphanelerde gerçekleştirilecek P4C çocuklar için felsefe etkinliklerinde, etkileşimli okuma etkinliklerinde ve yaratıcı drama etkinliklerinde de kullanılabilir.

KAYNAKÇA

1. Çalışmaya Esas Olan Kaynaklar

Kirk, Daniel, *Kütüphane Faresi*, çev. Handan Sağlanmak, Final Kültür Sanat Yayınları, İstanbul 2014.

Kirk, Daniel, *Kütüphane Faresi: Bir Dostun Öyküsü,* çev. Handan Sağlanmak, Final Kültür Sanat Yayınları, İstanbul 2014.

Kirk, Daniel, *Kütüphane Faresi: Bir Müze Macerası,* çev. Handan Sağlanmak, Final Kültür Sanat Yayınları, İstanbul 2014.

Kirk, Daniel, *Kütüphane Faresi: Dünya Seyahati*, çev. Handan Sağlanmak, Final Kültür Sanat Yayınları, İstanbul 2014.

Kirk, Daniel, *Kütüphane Faresi: Evim Güzel Evim*, çev. Handan Sağlanmak, Final Kültür Sanat Yayınları, İstanbul 2014.

2. Referans Kaynaklar

Aksaçlıoğlu, Ayşe Gül - Yılmaz, Bülent, "Öğrencilerin Televizyon İzlemeleri ve Bilgisayar Kullanmalarının Okuma Alışkanlıkları Üzerine Etkisi", *Türk Kütüphaneciliği,* XXI/1, (2007), s. 3-28.

Alex-Nmecha, Juliet C. - Horsfall, Millie Nne, "Reading Culture, Benefits, and the Role of libraries in the 21st century" (2019). *Library Philosophy and Practice (e-journal),* p. 1-11. https://digitalcommons.unl.edu/libphilprac/2836 [Erişim tarihi: 14.11.2024]

Altay, Ahmet, "Türkiye'de Halk Kütüphanelerinde Dönüşen Kullanıcı Hizmetleri Kültür ve Turizm Bakanlığı 2015-2022 Yılları İdari Faaliyet Raporları Üzerinden Bir Değerlendirme", *Cumhuriyet'in 100. Yılında Bilgi ve Belge Yönetimi Teknolojisinde Güncel Yaklaşımlar,* ed. Pervin Bezirci - Işıl İlknur Sert, Istanbul University Press, İstanbul 2024, s. 197-222, https://cdn.istanbul.edu.tr/file/JTA6CLJ8T5/CEF385456AE4470797DC4A6C4B4B1941 [Erişim tarihi: 24.05.2024].

Baysal, Jale, *Kütüphanecilik Alanında Yeni Kavramlar, Araçlar, Yöntemler*, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi, İstanbul 1987.

Çelebi, Şeyda – Yılmaz, Malik, "İlkokul Öğrencilerinin Kütüphane Algılarını Belirlemek İçin Çizimlerden Yararlanma: Bilkent Erzurum İlköğretim Okulu Örneği", *Bilgi ve Belge Araştırmaları,* 15, (Haziran 2021), s. 73-94, https://doi.org/10.26650/bba.2021.15.04 [Erişim tarihi: 23.08.2024].

Demirel, Şener, "Çocuk Edebiyatı ve Çocuğa Görelik", *Çağdaş Çocuk Edebiyatı*, ed. Şener Demirel, Serdal Seven, Pegem Akademi, Ankara 2021.

Dilidüzgün, Selahattin, Çağdaş Çocuk Yazını, Morpa Kültür Yayınları, İstanbul 2007.

Enginün, İnci, "Çocuk Edebiyatına Toplu Bir Bakış", *Türk Dili*, CLIX/400, (1985), s.186-194.

Gönen, Mübeccel - Temiz, Nihan - Akbaş, Sevgi Can, "Erken Çocukluk Döneminde Çocuk Kütüphanelerinin Rolü ve Önemi: Bir Kütüphane Programı Örneği", *Milli Eğitim Dergisi*, XLV/208, (2015), s. 76-89.

Güleç, Havise Çakmak, "Türkiye'de ve Dünya'da Çocuk Edebiyatının Gelişimi", *Erken Çocukluk Dönemi Edebiyatı*, ed. Havise Çakmak Güleç, Pegem Akademi, Ankara 2021.

Gürel, Zeki, Fahri Temizyürek, Namık Kemal Şahbaz, *Çocuk Edebiyatı*, Öncü Kitap, Ankara 2007.

Ina Fourie - Meyer, Anika "Role of libraries in developing an informed and educated nation", *Library Hi Tech*, Vol. 34 No. 3, pp. 422-432. https://doi.org/10.1108/LHT-01-2016-0009

İnce Samura, Ayşe Özgül, *Bireye Okuma Kültürü Edindirme İzlencesi*, (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara 2014.

İnce Samura, Ayşe Özgül, "Okuma Kültürü Edinme Sürecinde 'İlkokul Dönemi (6-10yaş)'", *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, L/1 (2017), s. 209 - 230.

Karagözoğlu, Mehlika, "Mustafa Ruhi Şirin'in Çocuk Edebiyatına Dair Görüşleri ve Eserleri". İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul 2010.

Karagözoğlu Aslıyüksek, Mehlika, *Dijital Kültür Ortamında Bilgi Hizmetleri ve Kütüphaneciler*, Hiperkitap, İstanbul 2017.

Karagözoğlu Aslıyüksek, Mehlika, “Ezgi Berk'in ‘Kitap Tamircisi Toprak’ Öyküsünde Kitap ve Kütüphane Unsurları”, *Türk Edebiyatında Kitap Kütüphane ve Okuma Kültürü*, ed. Mehlika Karagözoğlu Aslıyüksek, Hece, Ankara 2021, s. 611-622.

Karagözoğlu Aslıyüksek, Mehlika, “Giriş”, *Okuma Kültürü ve Kütüphaneler,* ed. Mehlika Karagözoğlu Aslıyüksek, Hiperkitap, İstanbul 2021, s. 15-17.

Karagözoğlu Aslıyüksek, Mehlika, “Okuma Kültürü Kazandırmada Bir Araç Olarak Edebiyat: Annie Silvestro’nun Kütüphane Tavşanı Örneği”, *Arşiv Dünyası,* IX/1 (2022), s. 1-9.

Karagözoğlu Aslıyüksek, Mehlika, “Kütüphane Kültürünün Geliştirilmesinde Bir Araç Olarak Çizgi Diziler: Molly of Denali Örneği”, *Arşiv Dünyası*, X/2, (2023), s. 54-67.

Keseroğlu, Hasan Sacit, “Kütüphane Üstüne Bir Deneme”, *Bilgi Merkezleri: Kütüphaneler - Arşivler – Müzeler,* haz. Mehmet Ali Akkaya - Hüseyin Odabaş, Hiperyayın, İstanbul 2019, s. 11-19, https://Research.Ebsco.Com/Linkprocessor/Plink?İd=46e8a9d3-Fc14-38c3-9f67-Df06ae392a14 [Erişim tarihi: 23.08.2024]

Kıbrıs, İbrahim, *Yeni Yüzyıl İçin Uygulamalı Çocuk Edebiyatı*, Eylül Yayınları, Ankara 2002.

Körkuyu, Serhat Adem, *Okuma Kültürü Edindirme Sürecini Etkileyen Temel Değişkenlerin İncelenmesi*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara 2014.

Meral, Seda Esdemir - Çabuk, Feyza Uçar, “Okul Öncesi Dönem Çocuklarının Kütüphaneye İlişkin Görüşleri ve Deneyimleri”, *Korkut Ata Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, Eylül/12, (2023), s. 1052-1074.

Oğuzkan, Ferhan, “Dünyada ve Bizde Çocuk Yazınının Gelişmesine Toplu Bir Bakış” *Türk Dili,* XXXIX/331, (1979), s.261.

Oğuzkan, Ferhan, *Eğitim Terimleri Sözlüğü*, Ankara, Ankara Üniversitesi Basımevi, 1981.

Oğuzkan, Ferhan, *Çocuk Edebiyatı*, Anı Yayıncılık, 11. bs., Ankara 2021.

Okay, Cüneyt, “Eski Harfli Çocuk Dergileri” *Türkiye Araştırmaları Literatür Dergisi*, IV/7, (2006), s. 511-518.

Özden, Muharrem, "Ortaokul Öğrencilerinin Kitap ve Kütüphane Kavramına İlişkin Metaforik Algıları", *Trakya Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*, VII/14, (2017), s. 1-34.

Sever, Sedat, *Çocuk ve Edebiyat*, Kök Yayıncılık, Ankara 2008.

Sever, Sedat, *Çocuk ve Edebiyat*, 4.bs., Tudem Yayınları, İzmir 2008.

Sever, Sedat, *Çocuk Edebiyatı ve Okuma Kültürü*, Tudem, İzmir 2019.

Sever, Sedat, "Okuma Kültürü Edinme Sürecinde Türkçe Öğretiminin Sorumluluğu", *Okuma Kültürü ve Okullarda Uygulama Sorunları Toplantısı*, Milli Eğitim Bakanlığı, Ankara 2007, s. 108-132.

Sever, Sedat, *Sanatsal Uyaranlarla Dil Öğretimi,* Tudem Yayıncılık, İzmir 2018.

Sınar, Alev, "Türkiye'de Çocuk Edebiyatı Çalışmaları" *Türkiye Araştırmaları Literatür Dergisi*, IV/7, (2006), s. 175-226.

Şimşek, Tacettin, Yasin, Mahmut Yakar, "Çocuk ve Edebiyat", *Kuramdan Uygulamaya Çocuk Edebiyatı: El Kitabı,* ed. Tacettin Şimşek, Grafiker Yayınları, Ankara 2014, s. 42.

Şirin, Mustafa Ruhi, *Dersimiz Çocuk: Çocuk Üzerine Düşünce Yazıları*, İz Yayıncılık, İstanbul 2006.

Şirin, Mustafa Ruhi, *Çocuk Edebiyatı Kültürü: "Okuma Alışkanlığı ve Medya Sarmalı"*, Kök Yayıncılık, Ankara 2007.

Şirin, Mustafa Ruhi, "Edebiyat ve Çocuk Edebiyatı Edebiyatın Amacı ve İşlevi", *Türk Dili Dergisi*, 780, (2016), s. 12-31.

Şirin, Mustafa Ruhi, *Çocuk Edebiyatına Eleştirel Bir Bakış: Çocuk Edebiyatı Nedir? Ne Değildir?,* Uçan At Yayınları, İstanbul 2019.

Tok, Özlem – Canatar, Mehmet, "Evde Erken Okuryazarlık ve Kütüphane Algıları Ölçeğinin Ön Analiz Uygulamasının Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması", *Bilgi ve Belge Araştırmaları*, 19, (Haziran 2023), s. 41-72, https://doi.org/10.26650/bba.2023.19.1290351 [Erişim tarihi: 23.08.2024].

Tuncer, Nuran "Çocuk Edebiyatının Dünyadaki Tarihsel Gelişimi", *Okul Öncesi Dönemde Çocuk Edebiyatı*, ed. Ayşe Turla, Hedef CS Basın Yayın, Ankara 2020.

Yalçın, Alemdar, Aytaş, Gıyasettin, *Çocuk Edebiyatı*, 3.bs., Akçağ Yayınları, Ankara 2005.

Yılmaz, Malik - Çakmak, Nermin, "Ortaokul Beşinci Sınıf Öğrencilerinin Yazılı Anlatımlarında ve Resimlerinde Kütüphane Algıları", *Türk Kütüphaneciliği*, XXXIV/4, (2020), s. 744-772, https://Doi.Org/10.24146/Tk.788519 [Erişim tarihi: 23.08.2024].

3. Elektronik Kaynaklar

Dewey Onlu Sınıflama Sistemi (DOS 20), https://www.millikutuphane.gov.tr/page/dewey-onlu-siniflama-sistemi--dos-20- [Erişim tarihi: 23.08.2024].

https://abookandahug.com/ [Erişim tarihi: 23.08.2024].

https://Amerikabulteni.Com/2018/06/21/New-York-Halk-Kutuphanesinin-İki-Bekcisi/ [Erişim tarihi: 23.08.2024].

https://Arkeonews.Com/Antik-Misirin-Kutsal-Kedileri/ [Erişim tarihi: 23.08.2024].

https://biography.jrank.org/ [Erişim tarihi: 23.08.2024].

https://www.calameo.com/ [Erişim tarihi: 23.08.2024].

https://www.danielkirk.com/ [Erişim tarihi: 23.08.2024]

EKLER

EK-1: Çocuklara Seslenen Yazınsal ya da Öğretici Kitapları Değerlendirme Ölçeği"

Tasarım Özellikleri ve Resim		Çok İyi	Yeterli	Kısmen Yeterli	Yetersiz	Çok Yetersiz
1.	Kitabın boyutu, hacim ve ağırlığı yaş düzeyine uygundur.					
2.	Kâğıt dayanıklı, göz sağlığı açısından uygundur.					
3.	Kapağın görsel etkisi, çocuğun okuma ve izleme etkisini artırmaktadır.					
4.	Cilt dağılma ve kopma olmayacak şekilde hazırlanmıştır.					
5.	Sayfa düzenindeki ögelerin (resim, fotoğraf, yazı, rakam vd.) birbiriyle uyumu estetik bir etki sağlamaktadır.					
6.	Sayfa kenarlarındaki boşluklar izleme-okuma rahatlığı sağlamaktadır.					
7.	Harflerin puntosu düzeye uygundur.					
8.	Harf renkleri izleme-okuma isteğini artırıcı niteliktedir.					
9.	Harf kalınlıkları izleme-okuma isteğini uyandırıcı niteliktedir.					
10	Görseller çocukta resim diliyle iletişimi isteklendirecek özellik taşımaktadır.					
11.	Resimlerdeki nesne ve varlılar, sanatçının yorumlarıyla çizilmiştir.					
12.	Resimler, metnin anlamını tamamlamaktadır.					
13.	Resimler, metnin çocuğunun belleğinde canlandırılmasına katkı sağlamaktadır.					
14.	Resimler, metne görsel dilin anlatım gücüyle yeni yorumlar katmaktadır.					
15.	Resimler, çocuğun düş ve düşünce serüvenine çıkmasına, eğlenmesine katkı sağlayacak özellikler taşımaktadır.					
16.	Resimler, çocuğun kavramsal birikimini kullanarak öyküler oluşturabilmesini sağlayacak özellikler taşımaktadır.					

Konu Ve Kurgu		Çok İyi	Yeterli	Kısmen Yeterli	Yetersiz	Çok Yetersiz
1.	Metinde ele alınan konu düzeye uygundur.					
2.	Konunun ele alınışı özgündür.					
3.	Kurguda, olayların anlatılmasında anlamsal bir tutarlık vardır.					
4.	Çatışmalar çocukların anlama ve anlamlandırma düzeyine uygundur.					
5.	Olay kurgusu, çocuğun okuma isteğini canlı tutacak özelliktedir.					
6.	Çatışmalar çocuğun sevgi ve özgürlük gereksinimlerine uygundur.					
7.	Çatışmalardaki merak ögesi, okuma ilgi ve isteği uyandırabilecek niteliktedir.					
8.	Çatışmaların kurgulanılışında aşırı duygusallıktan kaçınılmıştır.					
9.	Olay kurgusunda, abartılmış merak ve rastlantısallıktan kaçınılmıştır.					
10	Kitapta ki olaylar dizisi çocuğun gülmesi, heyecanlanması ve düş kurmasına olanak sağlamaktadır.					
11.	Metnin kurgusu yalın bir anlatım çizgisiyle oluşturulmuştur.					
12.	Kahraman, olay kurgusunda inandırıcı biçimde geliştirilmiştir.					

İzlek (Tema)		Çok İyi	Yeterli	Kısmen Yeterli	Yetersiz	Çok Yetersiz
1.	Yazarın / şairin çocukta uyandırmak istediği etkinin kurgulanışı uygundur.					
2.	İzlek, yazımsal kurgu ile geliştirilmiştir.					
3.	İzlek, çocuğa; yaşam, insana, doğaya özgü durumları duyumsatmaktadır.					
4.	İzlek, çocuğun gülerek, düşünerek ve duyarak yaşantı kazanmasına olanak sağlayıcı özelliktedir.					
5.	İzlek, "sevgi" üzerine yapılandırılmıştır.					
6.	İzlekler, çocuğun soyutlama yapmasına olanak sağlayıcı niteliktedir.					
7.	Konu ve izlek uyumu, bütünlüğü sağlamaktadır.					

İleti		Çok İyi	Yeterli	Kısmen Yeterli	Yetersiz	Çok Yetersiz
1.	Olay kurgusu, yazınsal bir anlayışla yapılandırılmıştır.					
2.	İletiler yazınsal ipuçları ile sunulmuştur.					
3.	İletiler çocuğun duygu ve düşünce evrenine uygundur.					
4.	Metnin iletisi çocuğa yeni yaşantılar kazandırıcı özelliktedir.					
5.	İletiler insana ve yaşama ilişkin yeni duyarlılıklar oluşturacak özelliktedir.					
6.	İletiler çocuğun girişimciliğini desteklemektedir.					
7.	İletiler metnin yazınsal kurgusu içine sindirilmiştir.					
8.	Yazınsal kurgu, çocuğa anlamı yapılandırma sorumluluğu vermektedir.					

Karakter ve Kahraman		Çok İyi	Yeterli	Kısmen Yeterli	Yetersiz	Çok Yetersiz
1.	Karakter, ruhsal özellikleri ile iyi geliştirilmiştir.					
2.	Karakter fiziksel özellikleri ile iyi geliştirilmiştir.					
3.	Olay- karakter bütünlüğü, uzlaşması sağlanmıştır.					
4.	Geliştirilen karakter çerçevesi insan ve yaşam gerçekliğinin anlaşılmasına dönük ipuçları sunmaktadır.					
5.	Kahramanın yaşadığı değişimler olaylarla ilişkilendirilmiştir.					
6.	Kahramanın olay kurgusundaki (varsa) değişimleri inandırıcıdır.					
7.	Çocuğun özdeşim kurması için kitaptaki kahramanın sayısı uygundur.					
8.	Kahraman, çocuğun özdeşim kurabileceği özellikler taşımaktadır.					
9.	Kahraman, ulaştığı başarıları gerçekten hak etmiştir.					
10	Kahramanın davranışlarında abartıya kaçılmamıştır					
11.	Kahramanın amaca ulaşması rastlantıya bırakılmamıştır.					
12.	Kahramanın yaşadığı çevre, olay kurgusuyla bütünleştirilmiştir.					
13.	Kahramanlar arasındaki çatışmalardan düğün ve çözümlerin sunuluşu yazınsal özellik taşımaktadır.					

Dil ve Anlatım		Çok İyi	Yeterli	Kısmen Yeterli	Yetersiz	Çok Yetersiz
1.	Türkçenin anlatım gücü ve olanakları, çocuğun dilsel düzeyine uygun bir yaklaşımla sezdirilmiştir.					
2.	Anlatım duru, akıcı ve içten cümlelerle yapılmıştır.					
3.	Noktalama ve yazım kurallarına uyulmuştur.					
4.	Metnin dilsel düzenlenişi çocukların düş, düşünce ve imgelem gücüne uygundur.					
5.	Cümlelerdeki sözcük sayıları çocuğun dil düzeyine uygundur.					
6.	Çocuğun dilsel düzeyine uygun Türkçenin söz varlığından yararlanılmıştır.					
7.	Anlatımda Türkçe sözcükler egemendir.					
8.	Anlatım çocuğun beş duyusunu devindirici özelliktedir.					
9.	Dizelerde ki dilsel düzenleniş, çocukların düş ve imgeleme gücünü uyarmaktadır (Okunan şiir kitabı ise).					
10	Dizelere kısa yalın ve bellekte kalıcı özellikler taşımaktadır(Okunan şiir kitabı ise).					
11.	Ses ve sözcüklerin yarattığı işitsel erki, çocukta şiir okuma isteği uyandıracak özelliktedir(Okunan şiir kitabı ise).					
12.	Metin bir bütün olarak çocuğa öykülenebileceği düzgün bir dil çevresi sunmaktadır.					
13.	Metin bir bütün olarak çocuğun kavramsal gelişimini desteklemektedir.					

Eğitsel İletiler		Çok İyi	Yeterli	Kısmen Yeterli	Yetersiz	Çok Yetersiz
1.	Kitapta öğüt veren dayatmacı bir yaklaşım benimsenmemiştir.					
2.	Kitapta çocuğa duyma, düşünme sorumluluğu veren; düşündürürken güldüren bir yaklaşım yeğlenmiştir.					
3.	Girişimcilik, benlik duygusu ve yaratıcılık desteklenmiştir.					
4.	Cinsel rollerin ayrıştırılmasından kaçınılmıştır.					
5.	Kadına ve erkeğe biçilen değer ve yüklenen anlam arasında fark yaratılmasından kaçınılmıştır.					
6.	Çocuğun kendi cinsel kimliği içinde kişiliğini geliştirilmesine olanak verilmiştir.					
7.	Yaşamda sorunların çözümü için iletişim kurulması özendirilmiştir.					
8.	Şiddet ve kaba gücün bir sorun çözüme yöntemi olmadığı gösterilmiştir.					
9.	Siyasal ve dinsel tekinlerden uzak durulmuştur.					
10	Yazgıcılık ve boş inançtan uzak durulmuştur.					
11.	Çocuğun sağlıklı değerler sistemi oluşturması özendirilmiştir.					
12.	Denetimci ve kuralcı anlayışlara karşı olan bir yaklaşım sezdirilmiştir.					